

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Сумський державний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 15–16 березня 2013 року)

Суми

Сумський державний університет

2013

Секція
"МОВА ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА В
АНТРОПОЦЕНТРИЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ"

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ, ЯК СПОСІБ САМОВИРАЖЕННЯ
СТУДЕНТІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА
УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Боклаг Н. П.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Дорда В. О.

Під поняттям "молодіжний сленг" розуміють сукупність мовних засобів високої експресивної сили, які постійно трансформуються, і які використовуються в спілкуванні молоддю, що перебуває в дружніх, фамільярних стосунках [4, 12].

Молодіжний сленг – це не просто спосіб творчого самовираження, але й інструмент "подвійного відчуження". У свідомості молоді дзеркально відображається нова соціальна парадигма функціонування мови. Молодь активніше відкидає те, що віджило або відживає, шукає нового. Вживання сленгу для молодої людини – один зі способів подолати механічність існування в нормативному полі нудної щоденної реальності, протестувати проти якої можуть люди різного віку, але на загал без адекватної вербалізації духовного бунту.

Однією із проблем теоретичного характеру є формулювання чіткого визначення носіїв молодіжного сленгу. Це у свою чергу пов'язано з відсутністю ясності в питаннях про те, що таке "молодь", хто належить до даної соціальної групи і які її вікові межі [1, 59].

У полі зору нашого дослідження – студентська молодь, і тому увагу варто звернути на побут, навчання, дозвілля й спілкування студентів, що формують їх особливу соціальну групу. Дійсно, студентська молодь була й залишається найбільш освіченим прошарком молодого покоління, отже, і мова, якою вона користується, буде перебувати в рамках норми, але із включеннями жаргонізмів, пов'язаних з певним періодом становлення в їхньому житті, процесом навчання.

Молодіжний сленг є одним із основних способів самовираження студентів. Алкоголь, наркотики, дозвілля, кохання, секс та відповідні частини тіла, оцінювальне ставлення, преференції та цінності, дружба, дружні відносини, лексичні засоби вираження емоційного стану у

комунікативних актах, соціально та культурно обумовлені явища, відносини, предмети першої необхідності, одяг, навчання – є основними семантичними групами, для вираження яких студенти застосовують сленг.

Прикладом сленгу молоді можуть слугувати такі вирази: *awesome, bomb, biggity/ diggity, boss, brad, chounch, coolarific, doke, dope* – кльовий, крутий, суперовий; *book* – зубрити; *killer* – складний навчальний курс; *dorm rat* – довгожитель у гуртожитку, який рідко з нього виходить; *babe, betty, cherry, fifi, chick, birdie, filet, cutie, rosebud, hottie, peach* – красуня; *chill* – розслабитися; релаксувати [2]; *гаражі, сараї* – аудиторний комплекс на території університету; *вишка* – вища математика; *шпора* – шпаргалка; *екватор* – святкування "середини навчального шляху", 2,5 роки навчання; *БіБіСі (баба бабі сказала)* – ненадійне джерело інформації [5, 458].

У живому, розмовному мовленні продукування і використання молодіжного сленгу в цілому стимулюються:

- 1) невдоволенням традиційними словами і виразами;
- 2) зіткненням з новими обставинами, для яких наявний лексикон виявляється бідним;
- 3) прагненням вразити суспільство;
- 4) бажанням "правдивого, непідробного" спілкування;
- 5) бажанням досягти певного комічного ефекту;
- 6) бажанням створити певний стилістичний ефект за допомогою яскравості та експресивності сленгу [3, 57].

Тож, як ми бачимо сленг є для молоді одним із основних способів самовираження. Він дає можливість студентам самовиразитися більш стисло, експресивно, надати комічний ефект своєму вислову та виділитися з суспільства.

1. Арустамова А. А. Современный молодежный сленг и особенности его функционирования: Дис. канд. филол. наук: 10.02.01. – Майкоп, 2006. – 263 с.
2. Дорда В. О. Співвідношення студентського сленгу з загальним та спеціальним сленгом. [Електронний ресурс] / В. О. Дорда. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/soc-gum/Nz/Fil/2009-81-1/statti/79.pdf>
3. Лапова Е. В. О молодежном жаргоне // Русский язык. – Минск: МГПИИЯ им. М. Горького, 1990. – №10. – С.54–59.

4. Мартос С. А. Молодіжний сленг: міф чи реальність? // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2004. – № 11. – С. 12–15.

5. Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів / [ред. д-ра філолог. наук, проф. В. В. Дубічинського]. – Харків : ШКОЛА, 2006. – 1008 с.

ВІЙСЬКОВІ КОМАНДИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Будко Г. І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Бондаренко Ю. С.

Кінець ХХ та початок ХХІ століття відзначилися багатьма локальними війнами, терористичними актами, боротьбою з міжнародними злочинцями, подіями, які широко висвітлювалися англомовною пресою. Війна у Перській затоці, антитерористична операція військ американської коаліції викликали появу багатьох лексичних інновацій. Інноваційна військова лексика знайшла своє відображення не тільки у спеціальних засобах масової інформації, але й в суспільно-політичних та економічних ЗМІ, що розраховані на широке коло читачів. "Мова мас-медіа поповнилася значною кількістю нових лексико-фразеологічних одиниць; події та явища, пов'язані зі зазначеною проблемою, перетворюються на впливовий чинник збагачення словникового складу сучасної англійської мови".

Військова лексика включає військову термінологію, до якої належать науково-технічні терміни, що вживаються у зв'язку з військовими поняттями, та емоційно забарвлені елементи військового лексикону, які є у більшості випадків стилістичними синонімами відповідних військових термінів. В. Н. Шевчук дає наступну дефініцію військового терміну: "Військовий термін – це слово або словосполучення, що використовується для позначення певного спеціального поняття, що належить до того, чи іншого розділу військової науки або до військової техніки".

Склад сучасної військової термінології не є стабільним. Він постійно змінюється завдяки застарінню деяких слів, зміні значення, поповненню новими термінами у зв'язку з реорганізацією видів збройних сил, появою нових зразків зброї та військової техніки, нових методів ведення війни.

Найбільш складним є переклад військових термінів, які передають реалії англосмовної дійсності, що не існують в країні, на мову якої здійснюється переклад. В таких випадках переклад військових термінів може досягатися шляхом опису значення слова, дослівного перекладу, транслітерації, або транскрипції.

Деякі інновації можуть бути незрозумілими багатьом носіям англійської мови, відірваним від військової сфери. Осмислити фразеологізм можливо на основі контексту та аналізу його структури. Наприклад, словосполучення "fireworks display" [firework-s + display] означало "фейерверк". Під час війни в Перській затоці воно набуло іншого метафоричного значення – "перші повідомлення про бомбардування Багдада". Структура дієслова "weaponize" [weapon + ize] і контекст допомагають зрозуміти це слово як "оснащувати зброєю ракетноносій", – "India and Pakistan have begun weaponizing the nuclear devices they first tested in 1998, Clinton administration officials now believe. Pakistan has already placed a nuclear warhead on some of its missiles, and India is responding in kind, they say" [Newsweek, October 18, 1999] – "Представники адміністрації Клінтона вважають, що Індія та Пакистан розпочали оснащення ядерною зброєю ракетноносіїв, які були вперше випробувані у 1998 році. Вони стверджують, що Пакистан вже оснастив деякі ракети ядерними боєголовками, Індія теж реагує на це відповідним чином".

Наведемо ще декілька прикладів слів, структура яких полегшує переклад. Іменник "warfighter" [war + fighter], що означає людину, яка бере участь у війні (вояка), вживається в наступному контексті: "Truly preposterous is the suggestion that the single-warhead Midgetman missile, now under development is somehow a "good" weapon.

A nuclear warfighter's dream because of its surgical military qualities, it will be a welcome addition to tomorrow's dangerous first-strike force" [The New York Times, April 15, 1986] – "Справді абсурдним є твердження про те, що ракета з однією боєголовкою, яка розробляється зараз, є "корисною" зброєю. Маючи здатність завдавати точні хірургічні удари, вона стає мрією військових і доповнює загрозливий арсенал зброї першого удару в майбутньому ядерному конфлікті". Слово "warfighter" часто вживається в ЗМІ, на сайтах газет в Інтернеті, але воно ще не зареєстроване сучасними словниками. Популярне зараз слово "embed" [em + bed] має значення – "журналіст, який висвітлює події, що відбуваються у військовому підрозділі" – "As prospective embeds – journalists planted among America's fighting

forces – we were given a crash course in all things military..." [The New York Times, March 2, 2003] – "У якості військових журналістів, які збираються приєднатися до американських бойових підрозділів для висвітлення в пресі їх дій, ми пройшли курс виживання в умовах війни".

Одним з різновидів військової лексики є слова та фразеологізми, які не входять до літературної мови і вживаються, головним чином, в усному спілкуванні військових.

Ці лексичні одиниці відображають фамільярне або гумористичне ставлення до предмету мовлення. Для позначення цього шару лексики в лінгвістиці використовуються терміни "жаргон" або "сленг". Існує спроба розмежувати ці поняття. Під сленгом розуміють конотативно-забарвлену лексику та фразеологію, яка не має соціально-професійної обмеженості і є загальнозрозумілою, тобто широко вживається в розмовній мові, але залишається за межами літературної мови.

СПЕЦИФІЧНІ РИСИ КОМУНІКАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Васильєва А. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Специфічною рисою мережного спілкування є використання письмової форми мови, яка в силу еволюції технічних засобів набула певних особливостей. Потрібно відзначити, що нині популярності набуває усне спілкування за допомогою веб-камер – своєрідних "відеотелефонів", однак до цього часу воно не одержало масового поширення. Однією із причин можна назвати дорожнечу технічних засобів, другою – небажання знімати із себе маску "віртуальної особистості", ховатися під псевдонімом [1, 102].

Інструменталізація інтернет-спілкування проявляється й у такому його виді, як обмін електронними листами. Більшість поштових сервісів Інтернету пропонують шаблони, у яких уже є й необхідне вітання, і формула прощання, користувачеві залишається тільки ввести так зване "тіло" листа. Багаторазове повторення цих процедур також не може не впливати на стиль спілкування – з мови йдуть увічливі обороти вітання й прощання, покликані виражати

повагу до адресата, адже комп'ютер усе це може зробити й без участі користувача, достатньо одного разу налаштувати цю функцію.

Ще однією особливістю інтернет-спілкування є його гіпертекстуальність.

Гіпертекст не має ні ієрархічної структури, ні фіксованих початку й кінця, ні замкнутості, властивих звичному лінійному тексту, він принципово відкритий доповненню й навіть жадає від свого споживача активного співробітництва. Таким чином, як зауважує В. Штанько, екранна культура "ґрунтується не на оповіданні, на якому базується практично вся традиційна письмова культура, а на діалозі, що переходить у полілог [2, 137]".

Гіпертекст у сучасних інформаційних технологіях реалізується за допомогою впровадження в екранний текст гіперпосилань.

Повсякденне мережне спілкування характеризується примітивізацією мови, навмисним уведенням у нього антиграматики, що великою мірою пов'язане з появою нових субкультур. Неправильно написані слова згодом легалізуються завдяки тому, що автори сайту, бачачи безліч запитів на них у пошукових системах, включають у ключові слова також і слова з розповсюдженими помилками. Одним із наслідків цього є зневага до норм мови: користувачі покладаються на апаратні способи перевірки. Інший наслідок – виникнення низки часом курйозних, а часом і серйозних помилок у текстах, пов'язаних з тим, що комп'ютер не завжди в стані запропонувати адекватний варіант написання.

Універсальними прагматичними характеристиками Інтернет-комунікації є контакт, стратегія емпатії та самовираження комунікантів. До рис Інтернет-спілкування у соціальних мережах, що сприяють реалізації цих прагматичних аспектів, долучають ще й наступні [3, 184]:

- анонімність, що сприяє розкутості, а іноді й безвідповідальності поведінки учасників спілкування;

- послаблення невербальних каналів інформації;

- виражений експресивно-емоційний план мовлення, що активізує специфічні знаки для позначення емоцій;

- добровільність контактів, що дозволяє перервати їх у будь-який момент;

- прагнення до виразності, що призводить до нетипової, комунікативної поведінки: користувач позиціонує себе інакше, ніж у реальному житті, "програє" не реалізовані в діяльності поза мережею

ролі, сценарії, і, не знаючи співрозмовника, створює його образ, відмінний від реального;

- більша, ніж у реальному світі, залежність від співрозмовника у спілкуванні;

- порушення єдності простору й часу.

Комунікативні можливості Інтернету не тільки розширюють сферу спілкування й радикально трансформують сучасний соціокультурний простір, але й виявляють феномени людського буття як в соціальній, так і в особистісній проєкціях.

1. Силаева В. Л. Интернет как социальный феномен / В. Л. Силаева // СОЦИС. – 2008. – № 11 (295). – С. 101-107.
2. Штанько В. И. Информационные технологии в контексте ситуации постмодерна / В. И. Штанько // Вісник Харківського університету. Серія: теорія культури і філософія науки. – 2000. – № 464. – С. 134–141.
3. Стахів М. Український комунікативний етикет: Навч. метод. посіб. / М. Стахів. – К.: Знання, 2008. – 245 с.

ЛІНГВО-КОГНІТИВНІ АСПЕКТИ ЧИСЛІВНИКІВ АНГЛІЙСЬКИХ ПАРЕМІЙ

Грамотіна В. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Важливим історико-лексичним пластом кожної мови являється фольклор, в тому числі прислів'я та приказки. Розділ фольклористики, що займається мовним і структурним аналізом прислів'їв та приказок, називається пареміологією.

Паремії являють собою мовне вираження когнітивних структур, які визначають сприйняття навколишньої дійсності мовною й культурною спільнотою. Паремії англійської та української мов можуть бути подібними за лексичним складом, комунікативним значенням та стилістичним забарвленням, але значна частина англійських і українських прислів'їв мають свої особливості, і відповідники у порівнюваних мовах [1]. В англійській мові виокремлюється група паремій, у яких стабільним елементом є числівник.

Числівники англійської мови – самостійний незамкнутий ряд повнозначних нумеральних слів з специфічними семантичними, синтаксичними та словотворчими особливостями. Від інших частин мови числівники відрізняються облігаторною наявністю семи нумеральності. Числівникам сучасної англійської мови притаманні риси інформативності, динамізму, термінологічності, стабільної кореляції з одиницями лексико-семантичного поля кількості, регулярних семантичних зсувів, словотворчої валентності. Емоційність, експресивність лексикалізованих числівників є прозорою в пареміологічних одиницях [2].

Компоненти паремій здатні семантично модифікуватися. У зв'язку з десемантизацією числівників паремії переходять в розряд потенціальних слів або словосполучень, що зберегли певну смислову орієнтацію: *two can play at that game* «подивимось, чия візьме». Позбавлення числівниками у пареміях числового змісту призводить до втрати сем точної кількості, до залучення до групи невизначеної кількості, до омовлення контрасту, вираження понять «багато», «мало»: *a gift in the hand is better than two promises* «краще синиця в жмені, ніж журавель в небі». При повній десемантизації числівника паремія переходить до розряду кількісно-оцінних одиниць: *a cat with nine lives* «живучий».

Десемантизація нумеральних компонентів проявляється у паремії на позначення кількісного контрасту. Ефект протиставлення створюється числівниками з різним наповненням: *two is company, but three is none* «де є двоє, там третій зайвий». Значення контрасту паремії актуалізується за допомогою кореляції числівників і квантитативних слів. У пареміях часто використовується числівник *one*, що протистоїть за значенням іншим числівникам або кількісним словам [3]: *one drop of poison infects the whole ton of wine* «ложка дьогтю в бочці меду».

Відтворення паремій складає особливу перекладацьку проблему. На відміну від фразеологізмів, еквівалентних слову, у прислів'ях і приказках образний зміст, тобто їх внутрішня форма зазвичай зберігає свою значущість. Перекладачу важливо передати обидва компоненти: і сенс прислів'я, і його метафоричний зміст. Перекладач може перекласти прислів'я з числівником повним еквівалентом: *two heads are better than one* «одна голова добре, а дві краще»; або частковим еквівалентом: *a bird in hand is worth two in bush* «синиця в руках краща від журавля в небі»; та відсутнім еквівалентом: *once a priest, always a*

priest «чорного пса не відмиєш дочиста»; або вдатися до описового перекладу.

1. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. – М.: Школа “Языки русской культуры”, 1996. – 288 с.
2. Швачко С. А. Лексика с нумеральной семантикой в английском, русском и украинском языках: Монография: Категория количества в современных европейских языках// В. В. Акулепко, С. А. Швачко, Е. И. Букреева и др. Ответственный редактор В. В. Акуленко. – К.: Наукова думка, 1990. – С. 41-55.
3. Швачко С. А. Языковые средства выражения количества в современном английском, русском и украинском языках. – К.: Вища школа, 1981. – 143 с.

ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИЧНОЇ СТРУКТУРИ БАГАТОЗНАЧНИХ СЛІВ

Гребченко А. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, викладач Мовчан Д. В.

Полісемія – наявність різних лексичних значень у одного й того самого слова відповідно до різних контекстів [1, 194].

За характером організації (залежності, мотивації) лексико-семантичних варіантів у багатозначному слові виділяються три основні типи полісемії: радіальна, ланцюжкова і радіально-ланцюжкова.

При радіальній полісемії всі похідні (непрямі) значення походять безпосередньо від одного основного. Ланцюжкова полісемія характеризується тим, що кожне наступне значення у слові розвивається з попереднього, найближчого до нього значення. Радіально-ланцюжкова полісемія поєднує в собі два названих вище типи, тобто паралельну підпорядкованість і послідовну залежність лексико-семантичних варіантів багатозначного слова [3].

Первинне значення слова є прямим, оскільки прямо називає позначуваний предмет. Багатозначність слова розвивається на основі перенесення назви з одного предмета на інший. Нове значення є завжди переносним, похідним від первинного, мотивованим через

пряме значення. Залежно від механізму утворення значень слів-полісемантів виділяються такі види зв'язків між лексико-семантичними варіантами багатозначних слів: метонімічні (імплікативні, класифікаційні) і метафоричні (симілятивні) зв'язки між їх лексико-семантичними варіантами.

Метонімія – найменування того чи іншого предмета, або явища, перенесене на інший предмет, або явище за суміжністю. Як скомпресована, згорнена номінативна структура, метонімія зручна для використання в усному мовленні, відповідно продуктивна, стилістично експресивна і не виходить за межі стильових норм [2].

Метафора – найменування того чи іншого предмета, або явища перенесене на інший предмет, чи явище на підставі їхньої подібності. Метафора ставить за мету конкретизувати уявлення про предмет мовлення шляхом вказівки на певну його ознаку, що висувається на передній план. Метафора вказує на цю ознаку не в прямій формі, не безпосередньо її називаючи, а шляхом заміни її словом, що містить у собі дану ознаку. Метафору часто називають прихованим або скороченим (згорнутим) порівнянням [2].

Метафора виникає у мовленні на основі:

- схожості форми, зовнішнього вигляду предметів, явищ, дій та ін.;
- на подібності кольору;
- на одночасній схожості предметів за формою і функцією;
- на близькості емоційних вражень людини від когось або чогось.

Існування полісемії зумовлене, у першу чергу, протиріччям між обмеженою кількістю мовних одиниць та необмеженою кількістю предметів та явищ навколишньої дійсності. Проте нерідко слово набуває нового метафоричного значення при позначенні предмета, який уже має загальноприйняте найменування. Це свідчить про те, що виникнення багатозначності детерміноване не лише принципом економії мовних зусиль, а й іншими факторами, пов'язаними із виконанням мовою як номінативної, так і емотивно-експресивної функції.

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2008. – 368 с.
2. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля – К, 2010. – 843 с.
3. Ulmann S. The Principles of Semantics / S. Ulmann. – Oxford : Basil Blackwell, 1959. – 345 p.

ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ МОЖЛИВИХ ТЕКСТОВИХ СВІТІВ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВОКОГНІТОЛОГІЇ

Денісова Д. Д.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Коваленко А. М.

На сьогоднішній день лінгвістична наука оперує достатньою кількістю інструментів аналізу та інтерпретації тексту. Проте епоха постмодернізму з новою філософською доктриною та системою цінностей вимагає нових підходів до аналізу мови, мислення й літератури, тож дослідники стикаються з обмеженими можливостями раніше використовуваних методів та підходів. У зв'язку з цим, ми вважаємо за доцільне приділити увагу новим підходам, одним з яких являється теорія можливих світів. Для кращого розуміння суті даної теорії необхідно розглянути основні наукові підходи до її визначення.

Теорія можливих світів (далі ТМС), вперше запропонована Лейбніцем, була розроблена в другій половині 20-го століття філософами аналітичної школи (С. Кріпке, Д. Льюїс, Я. Хіттикка, Н. Решер) як засіб вирішення проблем формальної семантики. Ці проблеми стосувалися умов істинності контрфактичних тверджень та речень, у яких є модальні оператори необхідності та можливості (звідси тісний зв'язок між ТМС і модальною логікою). Інші модальні системи були побудовані навколо операторів, відомих як "пропозиційні установки" (наприклад, переконання, зобов'язання і бажання). Починаючи з середини 70-х років, ТМС стала застосовуватися в контексті художніх світів літературного твору такими вченими як Д. Льюїс, У. Еко, Т. Павел, Л. Долецел, П. Верт, Дж. Гевінс та М.-Л. Райен.

Девід Льюїс розглядав можливість аналізу тверджень світу художнього твору на предмет істинності чи хибності. Він показав, що в текстах можуть створюватися вигадані світи, які відрізняються від реального. Привернув увагу до застосування прийомів аналізу логіки до художнього твору.

Томас Павел в свою чергу вважав, що літературний текст встановлює для читача новий реальний світ, який накладає свої закони на навколишні системи, тим самим визначаючи свій власний горизонт можливостей. Він показав, що літературні світи можна вважати автономними.

Любомир Долецел розглядав типологію сюжету через використання різних систем модальної логіки. Він висвітлює зв'язок між системами модальної логіки та типологією сюжету.

Пол Верт розподілив світи художнього твору на дискурсивний, текстовий світ й підсвіти, серед тригерів яких він виділяє й системи модальної логіки. Він застосував системи модальної логіки до дискурсивного аналізу твору [3].

Джоан Гевінс, розвиваючи теорію П. Верта, запропонувала виділяти в межах підсвітів окремо модальні підсвіти. Вона розширила можливість семантичного аналізу твору [1, 85-86].

Умберто Еко запропонував розглядати художній твір як машину для творення можливих світів (світ фабули, світ персонажів в межах фабули й світ читача поза фабулою). Він представив семантичний домен оповідання не як єдиний можливий світ, а як всесвіт, що складається з сузір'я можливих світів.

Марі-Лаура Райен, спираючись на теорію У. Еко описує всесвіти художнього тексту як модальні системи, виділяючи реальний світ тексту та світи персонажів, які в свою чергу розподіляються на світи-знання, світи-еталони (бажання, зобов'язання) та світи-фантазії. Вона запропонувала розгорнуту класифікацію можливих світів художнього твору [2].

Наведений аналіз наукових підходів до теорії можливих світів дозволяє вирізнити два підходи до її розгляду: з позицій, умовно кажучи, наратології (Д. Льюїс, Т. Павел, Л. Долецел, У. Еко та М.-Л. Райен) та семантико-дискурсивного аналізу (П. Верт, Дж. Гевінс). Жодний окремо взятий підхід не задовольняє нашим потребам семантико-когнітивного аналізу художніх творів, тому ми вважаємо за доцільне об'єднати два підходи, синтезувавши теорію М.-Л. Райен та Дж. Гевінс. Тобто ми пропонуємо використовувати методику М.-Л. Райен для виокремлення можливих світів художнього твору та розглядати їх породження через когнітивно-семантичний аналіз, послуговуючись термінологією й прийомами Дж. Гевінс.

1. Gavins J. (Re)thinking modality : A text-world perspective / J. Gavins // *Journal of Literary Semantics*. – 2005. – Vol. 34. – P. 79–93.
2. Ryan M.-L. *Possible Worlds, Artificial Intelligence, and Narrative Theory* / M.-L. Ryan. - John Wiley & Sons. 1992. – 308 p.
3. Werth P. *Text Worlds: Representing Conceptual Space in Discourse* / P. Werth. – L. : Longman, 1999. – 390 p.

СПЕЦИФІКА АКТУАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ВОДА» У НЕБЛИЗЬКОСПОРІДНЕНИХ МОВАХ

Зінченко О. С.

(Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Таукчі О. Ф.

Ключовим поняттям сучасної когнітивної лінгвістики є “концепт”, який все частіше використовується як термін у наукових працях дослідників, що вивчають проблеми мовленнєвого мислення. Поняття “концепт” не є однорідним і по-різному тлумачиться представниками різних лінгвістичних шкіл.

Короткий словник когнітивних термінів пропонує таке визначення концепту: "Концепт – термін, що слугує поясненню одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості та тієї інформаційної структури, яка відображає знання та досвід людини" [2].

Деякі вчені, наприклад М. А. Холодна, трактують концепт як “пізнавальну психічну структуру, особливості організації якої забезпечують можливість відображення дійсності в єдності різноякісних аспектів”[3, 23].

В. И. Карасик характеризує концепти як “ментальні новоутворення, які являють собою значимі усвідомлювані типізуемі фрагменти досвіду, що зберігаються у пам’яті людини.” [1, 361]

Отже, концепт – це уявлення людини про навколишню дійсність, спосіб передачі та отримання інформації про неї. Спробуємо проаналізувати концепт “вода” у російській, українській, англійській та німецькій мові.

У всіх зазначених мовах первинні значення лексем, що позначають воду, збігається, бо воно визначається його фізичними та хімічними властивостями. В слов’янській та англо-франкській лінгвокультурі вода – це прозора рідина без кольору та запаху, одна з чотирьох стихій, що спадає на землю у вигляді дощу, випаровується при температурі 100°C та перетворюється на лід при мінусовій температурі; рідина, що використовується для втамування спраги.

Семантика концепту вода української та російської мов дуже близька. В слов’янській лінгвокультурі вода – це 1) водяний простір (вода прийшла, піднялася; территориальные воды), 2) поверхня озера чи річки, що виступає як окрема фізична маса (Тихо-тихо Дунай воду несе), 3) щось беззмістовне та багатослівне (воду лити; в докладе было

много воды), 4) взірець чистоти, краси та здоров'я (Будь здорова як вода), 5) щось небезпечне (За водою піти (в значенні зникнути); где вода, тут и беда). Також необхідно зазначити, що в східноєвропейських казках вода має магічні властивості – може бути живущою та зцілющою (мертва та жива вода у російському фольклорі), а в релігійному контексті вода завжди була символом оновлення людини та природи.

В англійській мові лексема "water" має такі номінативні значення: 1) напій 2) водний простір (озеро, море), 3) поверхня озера чи моря, 4) водойма, 5) курорт з лікувальними водами, 6) хвилі, 7) потік, водопад, 8) річка Темза, 9) приплив та відлив, 10) паводок, 11) рідкі виділення організму, 12) якість коштовного каміння, 13) акварельні фарби, 14) дощова вода, 15) водопровідна вода, 16) морська вода.

У фразеологічних виразах в англійській мові вода набуває нових властивостей і отримує певні характеристики: смак (*Stolen waters are sweet* – заборонений плід слоłodкий;; *salt waters and absence wash away love* – любов помирає під час далекого плавання), колір (*blue water* – відкритий океан), доступність (*spend time like water* – витратити час дарма), висота (*come hell or high water* – що б не сталося), глибина (*A great ship asks deep waters* – великому кораблю велике плавання, *in deep waters* – в труднощах), здатність змінюватися (*written in water* – недовгоовічний), небезпека (*go through fire and water* – пройти через випробування), температура (*get into hot water* – потрапити у біду).

В німецькій мові концепт вода у побутовому значенні має ті ж номінативні значення, що і в англійській мові. Але у поетичних виразах, прислів'ях та приказках значення концепту дещо відрізняється. Вода є 1) цінною (*jmdm. nicht das Wasser reichen können* – не бути гідним когось, буквально не мати змоги комусь подати води); проблемною (*in schweres Wasser steuern* – мати великі проблеми); спокійною (*ein stilles Wasser sein* – бути тихим, спокійним).

Отже, концепт "вода" в англійській, німецькій, українській та російській лінгвокультурі співпадають і в переносному значенні вода зазвичай має наступні характеристики: цінність, небезпечність, швидкоплинність. Відповідно до територіальної та ментальної єдності концепт "вода" співпадає в українській та російській лінгвокультурі; а також в англійській та німецькій. Але англійській мові семантичне

поле концепту значно ширше, тому що що Великобританія – це морська держава, і життя її мешканців було завжди пов'язано з водою.

1. Карасик В. И. Введение в когнитивную лингвистику. – Волгоград, 2004.
2. Краткий словарь когнитивных терминов: Отв. ред. Е. С. Кубрякова. М.: Изд-во МГУ, 1996.
3. Холодная М. А. Интегральные структуры понятийного мышления. – Томск, изд-во ТомГУ, 1998.

ЛІНГВІСТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ «МРІЯ» НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ

Ковнацька Д. В.

(Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Таукчі О. Ф.

Вважається, що слово «*dream*» походить із давньоанглійської мови. В ті часи воно було синонімом слів «*joy*», «*merriment*», «*music*». Але це припущення ще науково не доведене. Якщо дослідити субстантив «*dream*» на початкових етапах існування мови, то виявляється, що слово «*draumaz*» раніше означало мрію, галюцинацію або мару [1]

Macmillan English Dictionary дає такі визначення поняття «Мрія»:

1. something that you experience in your mind while you are sleeping. A dream in which frightening things happen is called a bad dream or a nightmare.

e.g. I had a strange *dream* last night. The idea came to him in a *dream*.

2. something good that you hope you will achieve in the future – ambition.

e.g. She watched her *dreams* of success fade away before her eyes. You can't have a *dream* and cut it to fit. Remember – life is never as it seem, so *dream*.

3. used about things that are best you can imagine.

e.g. a *dream* job/holiday/home. [2, 449]

The Oxford Dictionary подає такі визначення мрії:

1. a series of thoughts, images, and sensations occurring in a person's mind during sleep.

I had a recurrent *dream* about falling from great heights.

a) a state of mind in which someone is or seems to be unaware of their immediate surroundings.

He had been walking around in a *dream* all day.

2. a cherished aspiration, ambition, or ideal.

I fulfilled a childhood *dream* when I became champion.

a) an unrealistic or self-deluding fantasy.

Maybe he could get a job and earn some money – but he knew this was just a *dream*.

b) a person or thing perceived as wonderful or perfect.

Her new man's an absolute *dream* / it was a *dream* of a backhand. [3, 381]

The Free Dictionary by Farlex дає такі визначення поняття *Мрія* (*der Traum* – (e)s, Träume) на німецькій мові:

1. Bilder, Gedanken, Gefühle, die man während des Schlafes hat.

e.g. Ich hatte heute Nacht einen seltsam, bösen, wirren *Traum*. Meine Großmutter ist mir im *Traum* erschienen. Das Kind hat einen schlechten *Traum* gehabt. Im *Traum* erschien ihm sein verstorbener Vater.

2. ein großer Wunsch, ein Traum geht in Erfüllung, erfüllt sich, wird wahr.

e.g. Es ist sein *Traum*, Diplomat zu werden. Mein größter *Traum* wäre eine Rundreise durch Australien. Alle ihre *Träume* schienen in Erfüllung zu gehen. Es war sein *Traum*, einmal durch Amerika zu reisen.

3. etwas traumhaft Schönes; Person, Sache.

e.g. Sie ist meinen Traum [4].

З наведених прикладів можна виділити декілька збігів. Для слова мрія характерне значення сну, як в англійській так і в німецькій мові. В обох випадках мрія є фантазією, бажанням людини, яке може навіть ніколи і не справдитись. Мрія є ідеальним станом людини, краще якого не можливо навіть уявити. Ще одним збігом в англійській та німецькій мові є те, що мрія може позначати бажану людину або річ. Для англійської середовища характерний «мрійливий» стан, під час якого людина поглиблюється в свої думки та не розуміє що з нею відбувається навколо. В німецькій мові слово мрія не набула такого значення.

В ході дослідження, ми зробили висновок, що як для носіїв англійської мови, так і для носіїв німецької, «*мрія*» є синонімом слова «сон». Це те, що існує тільки вночі те, до чого не можна доторкнутись

та відчути. *Мрія*-сон – це нереальне явище, ніхто не знає, звідки воно приходить і куди зникає. По-друге, *мрія* – це бажання, амбіція, прагнення в житті. Англійська та німецька мови входять до германської групи мов. Саме це є причиною, того що ці мови розглядають поняття «*Мрія*» під одним кутом зору і мають багато спільного в трактуванні.

1. <http://www.blurtit.com/q120516.html>
2. The Macmillan English Dictionary//Text A&C Black Publishers Ltd 2007 Illustrations Macmillan Publishers Limited 2007 and Martin Shovel 2007.
3. The Oxford Dictionary// Oxford University Press Inc., New York. – 2003.
4. <http://de.thefreedictionary.com/Traum>

КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ЛІНГВОКОГНІТИВНОГО АНАЛІЗУ

Козупиця А. Ю.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Коваленко А. М.

На сучасному етапі розвитку мовознавства особливої актуальності набувають дослідження мови у зв'язку з людським мисленням. Ця проблема є центральною для когнітивної лінгвістики, яка ставить за мету виявлення способів упорядкування інформації, представленої засобами мови.

Пріоритетними в галузі когнітивної лінгвістики є питання структури мовної свідомості, форми презентації знань, когнітивної семантики, когнітивних категорій, стратегій і моделей (Н. Д. Арутюнова, А. Вежицька, С. А. Жаботинська, М. П. Кочерган, О. С. Кубрякова, Дж. Лакофф, О. В. Петрухіна, О. О. Селіванова, Н. В. Слухай, В. М. Телія, Р. М. Фрумкіна та ін.).

Когнітивна лінгвістика (від англ. cognition "знання, пізнання", "пізнавальна здатність") – мовознавчий напрям, який функціонування мови розглядає як різновид когнітивної, тобто пізнавальної, діяльності, а когнітивні механізми та структури людської свідомості досліджує через мовні явища

Когнітивна лінгвістика є складовою частиною когнітології – інтегральної науки про когнітивні процеси у свідомості людини, що забезпечують оперативне мислення та пізнання світу. Когнітологія досліджує моделі свідомості, пов'язані з процесами пізнання, з набуттям, виробленням, зберіганням, використанням, передаванням людиною знань, з репрезентацією знань і обробленням інформації, яка надходить до людини різними каналами, з переробленням знань, з прийняттям рішень, розумінням людської мови, логічним виведенням, аргументацією та з іншими видами пізнавальної діяльності [1, 26].

Що ж на сьогоднішній день є предметом когнітивної лінгвістики?

По-перше, це когнітивна семантика, бо зміст знака тісно пов'язаний з пізнавальною діяльністю людини. У структурі знань, що стоять за мовним вираженням, певною мірою відображається спосіб номінації.

По-друге, когнітивна лінгвістика встановлює подібні схеми, в рамках яких людина пізнає світ. Згідно з М. Джонсона, автора теорії образних схем, це повторюється динамічний зразок наших процесів сприйняття, на основі яких осмислюються потім більш абстрактні ідеї.

З когнітивної точки зору досліджуються метафора і метонімія. Наприклад, метафора – це осмислення і репрезентація одних смислів на основі інших. Метафоричний спосіб осягнення світу має загальний і обов'язковий характер, тому метафора може бути розглянута як один з фундаментальних когнітивних механізмів людської свідомості. Метонімія – стійка асоціація уявлень. В їх основі лежить ідея суміжності уявлень – зсув одного найменування на інше: *Я люблю Баха* (= музику Баха). Розглянута в системі метонімія висвічує особливі образні блоки, усвідомлювані носіями мови, але в цілому мовою не фіксуються.

По-третє, дослідження з когнітивних позицій дискурсу.

По-четверте, з позицій когнітивної лінгвістики вчені намагаються проникнути в інші форми представлення знань, які відіграють важливу роль у функціонуванні мови, – фрейми, скрипти, сценарії, пропозиції і т.д.

По-п'яте, предметом дослідження в когнітивній лінгвістиці також є концепти, точніше, моделювання світу за допомогою концептів. Найбільш суттєвими для побудови всієї концептуальної системи є ті, які організовують саме концептуальний простір і виступають як головні рубрики його членування [2, 43].

Концепт – це базове поняття когнітивної лінгвістики. До цих пір термін "концепт" не має єдиного визначення, хоча він міцно утвердився в сучасній лінгвістиці. *Концепт* – культурно зазначений вербалізований сенс, представлений в плані вираження цілою низкою своїх мовних реалізацій, які утворюють відповідну лексико-семантичну парадигму, одиниця колективного знання, що має мовне вираження і відзначена етнокультурною специфікою [3, 56].

О. Й. Шейгал і К. С. Арчакова наводять список методик дослідження концептів: "компонентний аналіз семантики ключового слова - імені концепту, аналіз синонімів і дериватів ключового слова, аналіз сполучуваності ключового слова (як вільних, так і стійких словосполучень), аналіз паремій та афоризмів, об'єктивується даний концепт, психолінгвістичний експеримент (виявлення асоціативного поля концепту), аналіз текстів у різних типах дискурсу".

В. І. Карасик пропонує наступний список кроків при описі концепту: 1) дефінірування; 2) аналіз контексту; 3) етимологічний аналіз; 4) пареміологічний аналіз; 5) анкетування, інтерв'ювання [4, 98].

Таким чином, концептуальний аналіз дозволяє поєднати в собі мовну та культурну семантику слова, розмежування прикладної лінгвістики у зв'язку з поділом на мовну й концептуальну картини світу. Об'єднання цих двох підходів призведе до адекватного і повного логічного аналізу концептів природної мови.

1. Касевич В. Б. О когнитивной лингвистике // Общее языкознание и теория грамматики. / В. Б. Касевич.— СПб., 1998. — с. 356.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля, 2006. – 716 с.
3. Степанов Ю. С. Концепт // Словарь русской культуры: опыт исследования./ Ю. С. Степанов. – М.: Школа "Языки русской литературы". – 1997. – С. 43–83.
4. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту / М. Крупа. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. – 416 с.

ПРО ЗАСОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ЖІНКА» У НЕБЛИЗЬКОСПОРІДНЕНИХ МОВАХ

Колій Д. О.

(Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Таукчі О. Ф.

Гендерна лінгвістика – це один з напрямів розвитку лінгвістики, який вивчає «гендер». Даний термін наразі є міждисциплінарним та позначає не лише біологічні відзнаки між чоловіком та жінкою, а й соціокультурні. Гендер також характеризує міжстатеві відносини в цілому, а саме: реалізацію жінок та чоловіків у суспільстві та їх взаємодію. Необхідно звернути увагу на те, що не зважаючи на прогресивність ідей ХХІ століття, образ жінки та чоловіка та їх ролі у соціумі є стереотипізованими. Пов'язано це з тим, що з раннього дитинства у нашій свідомості під впливом життєвого досвіду формуються різноманітні концепти. Концепт (лат. *Conceptus* – поняття, від *concipere* – «збирати, вміщувати в себе, представляти себе, утворювати») є центральним поняттям когнітивної лінгвістики ХХІ століття. У наш час існує багата кількість тлумачень вищезазначеного терміну, ми під концептом розуміємо певну здатність нашого мислення до узагальнення різноманітних значень, певних знань та досвіду під одним поняттям, що суттєво полегшує нам повсякденне життя. З малечку ми спостерігаємо за поведінкою представників обох статей, що й формує у нас стереотипні образи жінки та чоловіка. Об'єктивізацією даних образів будуть слова «жінка» та «чоловік».

Слід підкреслити те, що якщо чоловік завжди був повноправним членом суспільства, то жінка у свою чергу, стала такою лише у ХХ столітті. Саме тому нас цікавить лексико-семантичне мікрополе: «Назви особи жіночої статі за соціальним станом та характерною соціальною дією, функцією». Необхідно також відмітити, що в різних культурах кількість лексичних одиниць у цьому мікрополі буде змінюватись, так само, як і їх конотація, що буде спричинено не тільки розбіжністю культур, але й станом розвитку суспільства певної країни. Розглянемо це на прикладі англійської та української мов.

Розпочнемо з англійської мови, адже представниці англослов'янських країн, вже з самого початку минулого століття, почали активно відстоювати свої права. Вони хотіли мати право голосувати, займати ті ж самі посади, що й чоловіки та бути в усьому з ними рівними, саме

це й знайшло своє відображення у вищезазначеному лексико-семантичному мікрополі:

Таблиця 1

Лексична одиниця	Тлумачення
Superwoman	A woman who is very successful in her job, is involved in many activities, and also usually looks after a home and family.
Feminist	Someone who supports equal rights and opportunities for women.
Townswoman	A woman who is a resident of a town or a fellow resident of a town.
Fumerist	Feminist humorist.
Womanist	One whose beliefs or actions are informed by womanist ideals.

В українській мові ми знайшли лише одне слово, яке позначає особу жіночої статі за даною характеристикою, це слово «*феміністка*», але воно не є власне українським, а є запозиченням. Це говорить про те, що українки беруть менш активну участь у політичному житті країни. Це питання на разі є дуже актуальним: «В Україні із 450 депутатів Верховної Ради всього 36 жінок (8%). Це значно менше, ніж у цілому по Європі (22,3%) і навіть менше, ніж в арабських країнах (10,7%) Україна приєдналася до Цілей розвитку тисячоліття ООН ще у 2000 році, узявши на себе зобов'язання вже до 2015 року забезпечити гендерне співвідношення жінок у парламенті не менше ніж 30 відсотків.». [3] Ці данні за 2012 рік, наразі кількість жінок у парламенті збільшена на 2 відсотки, однак, суттєво це ситуацію не змінює. Наявність в англійській мові більшої кількості назв осіб жіночої статі за соціальною функцією та станом, характеризує англійське суспільство, як більш демократичне. Жінки Англії та інших англомовних країн, таких як: США, Австралія, Канада та інших, – ведуть активне політичне та соціальне життя, та виборюють право жінок за рівність з представниками чоловічої статі в усіх аспектах життя, що й слугує причиною для виникнення неологізмів, які відносяться до мікрополя: «Назви особи жіночої статі за соціальним станом та характерною соціальною дією, функцією». Кандидат філологічних наук Бондаренко Олександр Сергійович, вважає, що це свідчить про те, що «політична активність українців як нації ще тільки переживає своє становлення»[1, 64], що і відображається у мові відсутністю лексичних одиниць даного

лексико-семантичного мікрополя. Вчений має на увазі не лише жінок, але й чоловіків, що говорить про те, що українці взагалі, як нація поки що є аполітичними, або ж сприймають політику іншим чином, тобто не так як англійці чи американці.

Мова відображає у собі усі зміни у політичному, соціальному та духовному житті нації. Проаналізувавши лексико-семантичне мікропіле «Назви особи жіночої статі за соціальним станом та характерною соціальною дією, функцією», можна зробити висновок, що роль жінки в українському суспільстві залишається достатньо стереотипізованою, тобто жінка – це перш за все матір та господиня, а не політичний діяч, про що свідчить відсутність в українській мові власне українських слів на позначення жінки за соціальною функцією. Однак, дана ситуація змінюється з кожним роком і українські жінки стають все більш соціально активним, наразі їх кількість у Верховній Раді складає вже 42 депутати. Таким чином, ми бачимо, що поняття, які вміщує у себе концепт «жінка» для українців з часом оновлюються, саме тому все частіше ми запозичуємо лексичні одиниці з вищезазначеного мікрополя інших мов, першою з яких є «феміністка». Важко сказати, яку конотацію отримало це слово в українській мові, адже його можна знайти лише в деяких тлумачних словниках. Таким чином ми бачимо, що місце жінки у соціумі віддзеркалюється у мові, але ж Україна зараз знаходиться у стані становлення, і роль представниць слабкішої статі змінюється з кожним роком, та мова не завжди встигає за цими змінами, саме тому не можна стверджувати, що українки є та залишаються аполітичними.

1. Бондаренко О. С. «І назвав Адам ім'я своїй жінці: Єва...»: Чоловік і Жінка у дзеркалі мовних культур / О.С. Бондаренко. – Кіровоград : ТОВ «Імекс-ЛТД», 2008. – 64 с.
2. The Free Dictionary by FARLEX [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.thefreedictionary.com>
3. Інформаційне агентство УНІАН [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/news/490701-u-verhovniy-radi-jinok-menshe-nij-v-arabskih-parlamentah.html>

ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Коржова Є. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладач Жулавська О. О.

Сленг – це слова, які часто розглядаються як порушення норм стандартної мови. Це дуже виразні, іронічні слова, що служать для позначення предметів, про які говорять у повсякденному житті.

Сам термін “сленг” у перекладі з англійської мови означає:

- 1) мову соціально чи професійно відокремленої групи людей, що становлять протипагу літературній мові;
- 2) варіант розмовної мови (у т.ч. експресивно забарвлені слова цієї мови), що не співпадають з нормами літературної мови.

Вчені-мовознавці виділяють багато способів утворення функціональних одиниць сленгу, тим самим, підтверджуючи тезу про постійне оновлення словникового складу сленгу: **запозичення з англійської мови**; **афіксація** (*халява* – *халявицик*, *депресія* – *депресняк*); **усікання** (*шиза* – шизофренія); **метафорика** (*голяк* – повна відсутність чого-небудь); **полісемія** (*стирчати*: 1) знаходитися під дією наркотику; 2) одержувати велике задоволення, як фізичне, так і духовне); запозичення блатних арготизмів (*кльово* – добре); **деривація** (*забити косяк* – набити цигарку наркотиком для паління); **абревіація** (*КПЗ*: 1) камера попереднього затримання; 2) Київський пивний завод; *чмо* “дурень, тупиця”); **телескопія** (*можжечокнутись* – збожеволіти (мозочок + чокнутись)); **каламбурна підставка** (*бухарест* – молодіжна вечірка (від ”бух” – спиртне), *безбабство* – безгріштя (від *бабки* – гроші)); **антономасія** (*слухати Мендельсона* – “бути присутнім на акті одруження”); **універбізація** (*академка* – “академічна відпустка”); **заміна слова паронімом** (*шпора* – “шпаргалка”); **метатеза** (*сабо самої* – “сама собою”); **епентеза** (*шпалера* – “висока, худа людина” (від шпала)).

У сленгу відображається спосіб життя мовного колективу. І основні **тематичні групи словотворення** такі: відношення між людьми; захоплення; людина і світ навколо неї; фізична діяльність; оцінка; інтелектуальна діяльність.

Молодіжний сленг – слова, що вживаються тільки людьми визначеної вікової категорії, що замінюють повсякденну лексику і відрізняються розмовним, а іноді і грубо-фамільярним забарвленням.

Першою причиною настільки швидкої появи нових слів у молодіжному сленгу є, звичайно ж, стрімкий розвиток життя. Якщо заглянути в численні журнали, що висвітлюють новинки ринку, то ми побачимо, що практично щотижня відбуваються більш-менш значущі явища.

В умовах такої технологічної революції кожне нове явище повинне одержати своє словесне позначення, свою назву. А оскільки майже всі вони (за рідкісним винятком) з'являються в Америці, Європі, то природно одержуємо його домінуючою англійською мовою. Відбувається так зване заповнення культурологічних лакун за допомогою англійських термінів. Серед запозичених англійських сленгових лексичних одиниць переважають іменники (65%), дієслова (20%) та прикметники (15%).

Останнім часом через повальне захоплення молоді комп'ютером з'явилася величезна кількість термінів, орієнтованих на "залізного помічника". Наприклад: *глюк, хакати, юзати, юзер*.

Простеживши шлях слова від самого народження до переходу в сленг, з'ясувалося, що сленг у мові є своєрідною "віддушиною", яка допомагає прискорити цей процес, коли мова намагається наздогнати потік інформації.

Вивчення і порівняння системи функціональних стилів різних мов приводить до висновку, що сленг – це не шкідливий паразитичний нарост на тілі мови, який "висушує, забруднює і вульгаризує усну мову" того, хто ним користується, а органічна і в якійсь мірі, мабуть, необхідна частина цієї системи. Вона дуже цікава для лінгвіста: це та лабораторія, в якій всі властиві природній мові процеси, не стримувані тиском норми, відбуваються у багато разів швидше і доступні безпосередньому спостереженню.

ГЕНДЕР ЯК АНТРОПОЦЕНТРИЧНЕ ПОНЯТТЯ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЧНІЙ ПАРАДИГМІ ЗНАТЬ

Коцюба А. А.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Коваленко А. М.

Останнє десятиліття у мовознавчій науці визначається переходом від лінгвістики структурної до лінгвістики антропологічної, яка розглядає явища мови у тісному зв'язку з

людиною, її мисленням та духовно-практичною діяльністю. Мова є центром усієї когнітивної діяльності людини, репрезентантом її когнітивних процесів та здібностей.

Антропоцентризм як особливий принцип дослідження, полягає в тому, що наукові об'єкти вивчаються насамперед згідно з їх роллю для людини, з їх функціями для розвитку людини як особистості. Саме антропоцентризм зумовлює специфічний ракурс сучасних лінгвістичних досліджень.

З позицій антропоцентризму цілком логічним є значне посилення інтересу до гендеру. Цей термін, який виник у соціальних науках, у сучасному мовознавстві означає комплекс соціальних, культурних та психологічних явищ, співвіднесених зі статтю індивіда [1]. Лінгвістичний гендер за своєю суттю – це глибоко антропоцентричне поняття. Як зазначає О. В. Рябов, "якщо стать осмислюється у категоріях "чоловік" та "жінка", то гендер – у термінах "чоловічність" (чоловічі засади) та "жіночність" (жіночі засади)". Тісний зв'язок цих понять був переконливо доведений у багатьох когнітивних дослідженнях, адже категорії пізнання не є завданими природою речей, вони утворюються в процесі осмислення людиною світу та свого місця у цьому світі.

Згідно із зазначеним, передові розробки гуманітарних наук свідчать про наявність гендерної диференціації мислення, світогляду, навіть буття як філософського поняття, що репрезентується в мові.

Виникнення й інтенсивний розвиток гендерних досліджень не є випадковим процесом, адже вони становлять одну із складових нової концепції гуманітарної науки. Докорінні зміни в підході до гендерних досліджень відбулися в 60-х-70-х роках ХХ століття, які були викликані розвитком соціолінгвістики, формуванням постмодерністської теорії пізнання, підйомом феміністського руху [2].

Слушно наголосити, що поняття *гендер* не відразу з'явилося у мовознавчій літературі, цьому сприяло ряд подій і наукових праць із різних наук. Так, на початку ХХ століття з'явилась робота «Стать і характер» (1988), у якій автор вперше виділяв чоловічий і жіночий типи свідомості.

Поняття *гендер* містить сформовані уявлення про систему ролей, відносин і стереотипів поведінки між чоловіками й жінками. Ці уявлення визначаються не біологічними факторами, а соціальним, політичним й економічним контекстами [3]. Якщо стать дається людині природою, то гендер - це суспільно побудоване поняття, його

можна розглядати як результат трансформації біологічних категорій жіночої й чоловічої статі в соціальні категорії жінок і чоловіків. Таким чином, гендерний аспект дослідження передбачає врахування складних взаємин, які пов'язані з анатомо-біологічними особливостями жінок і чоловіків і тією соціально-культурною надбудовою, у якій протікає їхня життєдіяльність.

Оскільки гендер є компонентом як колективної, так й індивідуальної свідомості, його необхідно вивчати як когнітивний феномен, що виявляється як у стереотипах, що фіксуються мовою, так і в мовній поведінці індивідів, які усвідомлюють себе, з одного боку, особами певної статі, а з іншого, – відчують певний тиск аксіологічно забарвлених структур мови, що відбивають колективне бачення гендера.

1. Горошко Е. Гендерная проблематика в языкознании. Введение в гендерные исследования. Ч. 1. Учебное пособие. /Елена Горошко. – Харьков: ХЦТИ, Санкт-Петербург: Алетей, 2001. – 509 с.
2. Кирилина А. В. Освещение святы языка и пола в истории лингвистики / А. В. Кирилина // Теория и методология гендерных исследований. Курс лекций. – М. – 2001. – С. 367–379.
3. Туркіна О. М. Гендерні властивості рекламного дискурсу сучасної німецької мови./ О. М. Туркіна// Гуманітарні науки. – 2008, № 3. – С. 26–32.

СУБСТАНТИВОВАНІ ПРИКМЕТНИКИ ТА ДІСПРИКМЕТНИКИ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Кучмій О. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Бондаренко Ю. С.

Субстантивація – це процес переходу інших частин мови в іменник. Вона є одним із важливих засобів розвитку і поповнення словникового складу та семантичної системи мови. Субстантивовані прикметники та дієприкметники в процесі транспозиції зберігають відміну прикметників та синтаксичні функції іменників, тобто можуть бути у реченні підметом, присудком, доповненням або означенням, але не зважаючи на це, в синтаксичному плані їх не

можна вважати абсолютно тотожними іменниками, так як і ті, й інші володіють певними рисами, які відрізняють їх як від іменників, так і один від одного, особливо це можна спостерігати при використанні субстантив атів у формі предикатива, у функції невідокремленої прикладки та функції звернення; також субстантивати набувають граматичні категорії іменника; тобто категорії роду, числа та відмінку, але змінюють морфологічні функції.

Субстантивовані прикметники та дієприкметники відмінюються не як іменники, а за прикметниковими типами відмінювання. Їхня відміна, як і закінчення залежить також від займенників або артиклів, що стоять поряд з ними у реченні.

Рід субстантивованих прикметників та дієприкметників може бути визначений за семантичною ознакою, або за родом опущеного іменника. Найпоширенішим між субстантив атів є середній рід. Зазвичай, це субстантивовані прикметники та дієприкметники, що позначають абстрактні поняття та вживаються переважно в науковій, технічній, художній літературі та мові сучасної преси.

Що стосується категорії числа субстантив атів, то можна відмітити, що у німецькій мові існує ряд субстантив атів, які вживаються тільки у множині або тільки в однині. А вибір парадигми множини залежить від наявності або відсутності та від характеру супроводжуючого слова.

Форма відмінку субстантивованих прикметників та дієприкметників залежить від їхньої ролі у реченні, від характеру та відношення до інших слів у словосполученні та реченні. Тип відмінювання субстантиватів залежить від супроводжуючого слова. Також субстантивованим прикметникам та дієприкметникам німецької мови притаманне коливання, тобто субстантивати можуть відмінюватися як за слабкою так і за сильною формою прикметника, що відображають коливання у відмінюванні, притаманні звичайним прикметникам через відсутність у певних випадках єдиної норми; та коливання, що спричинені власне субстантивацією прикметників.

СУЧАСНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВЕРБАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ

Малей А. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Коваленко А. М.

На сучасному етапі світова лінгвістична парадигма переорієнтувалася в бік комунікативно-функціонального дослідження мовних явищ, і дедалі частіше мовознавці говорять про необхідність звернення до вивчення мови (мовного коду) у процесах комунікації. Концептуальні основи дослідження конфлікту були закладені в рамках таких наук, як філософія (Ч. Дарвін, К. Маркс, Платон, Г. Зіммель), соціологія (М. Вебер, Л. Козер, Т. Парсон), та психологія (К. Левін, З. Фрейд), що привело до формування *конфліктології* як науки про закономірності виникнення, розвитку та завершення конфліктів, а також про принципи, способи й прийоми їх конструктивного врегулювання.

Проблема мовленнєвої комунікації викликає велику зацікавленість серед мовознавців – фахівців з теорії мовленнєвих актів, лінгвістичної прагматики та теорії мовленнєвої діяльності. У цих напрямках мовознавства комунікація визначається як "специфічна форма взаємодії людей у процесі їх пізнавально-трудової діяльності, спілкування, обміну думками, ідеями тощо".

Вербальний конфлікт є порушенням процесу людського спілкування за допомогою природної мови, під час якого один з комунікантів частково або повністю не розуміє іншого, негативно ставиться до його манери мовленнєвої поведінки, вербально-когнітивної бази чи до знаків, що використовуються в акті спілкування [1, 68].

Вербальні конфлікти – це явища комплексні, поєднані з предметно-об'єктними областями усіх гуманітарних та суспільних наук, а тому під час їх осмислення слід ураховувати не лише мовні аспекти їхньої динаміки та функцій, а й соціальні, етнокультурні, психологічні особливості.

Сучасне мовознавство розглядає вербальний конфлікт під різними термінологічними визначеннями саме через багатозначність терміну конфлікт. Найбільш поширеними об'єктами аналізу виступають :

"комунікативна невдача" – порушення успішності акту комунікації, "помилка в спілкуванні в результаті повного або

часткового непорозуміння вербалізованого повідомлення партнерами по комунікації". До того ж, як зазначає О.А. Земская до комунікативних невдач належать також "непередбачуваний учасниками комунікації небажаний емоційний ефект – образа, роздратування, подив" [2, 64-67];

"комунікативні конфлікти" – конфлікти комунікативних установок в діалогічній мовленнєвій взаємодії. Поняття комунікативної установки вперше було введено в коло лінгвістичного аналізу в дослідженнях по лінгвопрагматиці і набуло ґрунтовного опису в дослідженнях в галузі теорії мовленнєвих актів (Остін 1986; Серль 1986; Почепцов Г. Г. 1986 та інші);

"вербальна агресія" є терміном, під яким розуміють комунікативну стратегію, і визнають її формою поведінки, направленої на ображення іншої живої істоти, яка не прагне до такої взаємодії; **"референційний конфлікт"** (А. О. Кибрик); **"перформативна невдача"** (Дж. Остін).

Першоджерелом конфлікту або умовою його виникнення вважається **конфліктна ситуація** – тобто ситуація, у якій одна зі складових змінює свої кількісні чи якісні значення, що призводить до загострення стосунків між конфліктуючими сторонами. Конфлікт не виявляється доти, поки існуюча ситуація або влаштовує всі задіяні чи зацікавлені сторони, або ж ці сторони ще не в змозі вплинути на розвиток ситуації.

Конфліктна ситуація передбачає існування таких елементів:

- **учасників конфлікту** (дві або більше сторін, що мають несхожі чи прямо протилежні цілі);
- **об'єкт конфлікту** (конкретне явище, причина, стан справ, навколо якого розгортається суперечка);
- **рушійну силу** – інцидент (факт зіткнення протилежних сил).

Об'єкт конфлікту та його учасники у своїй сукупності утворюють предмет конфлікту, тобто вони розглядаються як необхідні обов'язкові умови виникнення конфліктної ситуації.

Структура будь-якої конфліктної ситуації представлена сукупністю етапів, кожен з яких обумовлений комплексом зовнішніх та внутрішніх факторів [3, 163-165]. Конфліктні маркери, які засвідчують про появу КС в комунікації, можуть з'явитися не тільки в будь-якому з фреймів, але й на будь-якому з етапів розвитку КС. Аналіз і узагальнення міждисциплінарних досліджень дозволяє виділити наступні психолінгвістичні фази розвитку КС :

докомунікативна фаза, комунікативна фаза та посткомунікативна фаза.

Отже, в комунікативному акті конфліктного характеру виділяють визначені фази. Поетапність конфліктного КА засвідчує про наявність закономірності його розвитку, а отже, ми можемо говорити й про закономірність використання певних стилів і жанрів, тактик та методик у веденні вербального конфлікту.

1. Фролова І. Є. Конфронтація як різновид міжособистісної взаємодії / І. Є. Фролова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 928. Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – Вип. 63. – С. 68–74.
2. Городецкий Б. Ю. К типологии коммуникативных неудач / Городецкий Б. Ю., Кобозева И. М., Сабурова И. Г. // Диалоговое взаимодействие и представление знаний. – Новосибирск: Наука, 1985. – 64 с.
3. Черненко О. В. Прагматичні особливості завершальної фази конфліктного дискурсу / О. В. Черненко // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – К.: Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – 2005. – Вип. 7. – С. 163–170.

КАТЕГОРІЇ СХВАЛЕННЯ ТА НЕСХВАЛЕННЯ ЯК ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МОРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ

Матлахова О. І.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ключко Л. І.

У процесі пізнання навколишнього середовища людина оцінює явища та факти, виражаючи своє власне суб'єктивне відношення до них, що відображається у мові. Під час вивчення всієї різноманітності функціонування мовленнєвих одиниць в різних сферах спілкування, а також ролі людського фактора у функціонуванні мови все більше уваги приділяється поняттям «позитивності та негативності», які є відображенням аксіологічної категорії оцінки та елементами категорії схвалення/несхвалення.

Ф. Бацевич, слідом за російською лінгвісткою Н. Арутюною, подвійно кваліфікує мовленнєвий акт як цілеспрямовану мовленнєву дію, що здійснюється згідно із принципами та правилами мовленнєвої

поведінки, прийнятими в даному суспільстві, і як мінімальну одиницю нормативної соціомовленнєвої поведінки в межах прагматичної ситуації. Дослідник трактує мовленнєвий акт як елементарну складову спілкування, одиницю руху інтенцій мовця в комунікації, найпростіший крок спілкування [1, 170].

Схвалення і несхвалення це найбільш вживані мовленнєві акти в повсякденному житті. Кожне з них має широкий спектр допоміжних відтінків та емоційних забарвлень.

У процесі комунікації майже завжди присутні емоції. І чим важливіша тема або результат спілкування, тим більшу роль грає емоційний фактор, як позитивний так і негативний. Висловлювання, які передають схвалення і несхвалення, є важливими елементами комунікації, які дозволяють співрозмовникам розуміти і враховувати інтереси один одного.

Етика розглядає схвалення і несхвалення як категорії, які відображають моральну оцінку. З точки зору моралі, оцінка вчинку не просто виражає почуття схвалення або обурення, але й встановлює, в якому відношенні знаходиться дана дія до норми. Щодо логіки моральної свідомості, оцінка повинна бути заслуженою, щоб мати якесь значення. Індивід сприймає в ній не просто акт вияву загального заохочення або незадоволення, а відображення загального стану речей.

Схвалення розглядається як позитивна оцінка, як відношення до предмета, що показує визнання його хорошим, правильним, і що задовольняє соціальні норми. Схвалення на нейтральному рівні виражає згоду, на емоційному – задоволення, подяку, захоплення та здивування. Схвалення може виражати ввічливість, люб'язність, захват, залицяння, заздрість, а також як спосіб привернути увагу.

Схвалення в міжособистісних відносинах можна виділити як поняття, за допомогою якого виражається відношення до іншої людини і яке складається із:

- позитивної оцінки особистості, її рис, вчинків та думок;
- прагнення до об'єктивності, що виражається в прагненні вислухати і зрозуміти співрозмовника.

Вираження схвалення у відношенні до когось не завжди значить згоду, з тим, що та людина робить чи говорить. Це просто підтвердження того, що кожен може відчувати, думати, і робити такі вчинки, які вважає за потрібні, незалежно від того, яким безглуздом не здавалась дана поведінка [2, 18-23].

Несхвалення являє собою негативну оцінку, осудження когонебудь або чого-небудь. В англійській мові існує багато лексичних, граматичних і просодичних засобів вираження мовленнєвого акту несхвалення. У спілкуванні може не схвалюватись поведінка, думки, хід справ [3, 181-191].

Отже, схвалення та несхвалення це одні з найбільш вживаних мовленнєвих актів в повсякденному житті. Вони мають широкий спектр допоміжних відтінків та емоційного наповнення. Основними ознаками мовленнєвих актів схвалення та несхвалення являється вираження ними негативної або позитивної оцінки, а також прагнення емоційно вплинути на адресата.

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Підручник / Бацевич Ф. С. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Бигунова Н. А. Таксономия одобрительных речевых актов в англоязычном художественном дискурсе / Н. А. Бигунова // Вісник ХНУ № 973. – С. 18-23.
3. Миронова М. В. Конструкции неодобрения и порицания в английском языке / М. В. Миронова // Ярославский педагогический вестник. – 2012. – № 1. – Том I (Гуманитарные науки). – С. 189-191.

ПОХІДНІ ДЕНУМЕРАТИВИ ЯК СЛУЖБОВІ СЛОВА

Моїсєєнко М. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Кобякова І. К.

У сучасній англійській мові існує цілий комплекс квантитативних одиниць – мовне поле кількості, у якому відображаються системні відношення, властиві навколишньому світу, когнітивному процесу, взаємообумовленості лінгвістичних і соціальних факторів.

Слова творяться у мові за притаманними їм моделями, нормою та лінгвістичними традиціями. Стартовим корпусом для денумеративів є числівники, поверхнева та глибинна структура яких відкрита модифікаціям на епідигматичному рівні, як таких, що сприяють дієвості словотвору у мовній картині світу, появі нових неквантитативних слів.

Семантичні функція полягає у тому, що числівники актуалізують сему числа. Синтаксична функція числівників препарує явище лексикалізації та появу денумеративів. Епідигматична функція числівників об'єктивується існуючою парадигмою денумеральних інновацій, що утворюються за патернами англійської макросистеми. Денумеративи – це вторинні, секондарні конструювання, що є похідними від числівника [1, 552].

В англійській мові виокремлюється ціла парадигма слів з основою числівників. Серед денумеративів виокремлюються адвербіальні, ад'єктивні, субстантивні та службові слова. Структура та зміст денумеративів залежить від лексико-граматичного характеру вихідних одиниць, системи словотвору та частиномовної представленості.

Небагатозначність корпусу службових слів на парадигматичному рівні не свідчить про відсутність їх актуальності у комунікативній зоні. Службові слова позначені послабленим лексичним значенням, але є важливими на синтаксичному просторі.

Функції службових слів в англійській мові різноманітні, але мають єдину рису – вони використовуються в якості граматичного засобу мови, що забезпечує можливість побудови словосполучень, речень та групи речень з повнозначних слів мови. Всі службові слова мають характерні риси, які проявляються в їхньому значенні, морфологічній структурі та функціях [3, 98].

Службові денумеративи виступають маркером синтаксичного конструювання, тобто конекторами слів та речень, маркерами відношень між словами, інтенсифікаторами змісту слів, словосполучень.

Службові слова слугують мовленню і вони прозоро вказують на кінцевий статус числівників (деквантифікацію та десемантизацію), тобто на загальний закон мовознавства: еволюцію слів, їх інтеграцію з інволюцією.

Так повелось, що службові слова, невеликі за обсягом, є причетними до процесу граматикалізації (англ.: *have/has, will, won't, shall, do, did*). Синтаксичне навантаження є вельми потенційним для розпізнання лінгвістичного статусу малих слів. Пор.: 1) англ. *under table, above table, about table*, укр. під столом, над столом, про стіл; 2) англ. *under forty years, above forty years, about forty years*, укр. менше сорока років, більше сорока років, біля сорока років. Однакова модель з різним наповненням слугує розпізнанню службових та

повнозначних слів. Службові слова з їх незначним лексичним наповненням виступають важливими одиницями, як такі, що походять від повнозначних слів. Аналітичний лад англійської мови особливо «цінить» службові слова, їх реченнєво будуючі потенції. Службові слова виникають на шляху до інволюції, коли повнозначні слова, трансформуючись, слугують вихідною базою для граматичних категорій [2, 198].

Таким чином, службові слова слугують на синтаксичних просторах для позначення відношень між іменниками – прийменниками, між блоками словосполучень та речень – частки, для вираження емоційної оцінки у комунікативних одиниць – вигуки. Усі ці слова представлені, частково, денумеральними утвореннями.

1. Швачко С. О. Семантичне навантаження денумеральних одиниць/ С. О. Швачко // 36. наук.праць : Мовні й концептуальні картини світу. – Київ, 2002. – № 7. – С. 522–527.
2. Швачко С. О. Словотворчі тенденції квантитативних одиниць: лінгвокогнітивні аспекти./ С. О. Швачко //Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2012. – № 23(248). – С. 197–201.
3. Шуменко О. А. Частиномовний простір денумеративів сучасної англійської мови. Філологічні трактати. – Том 3, №2, '2011. – С.97–101.

ЕКСПЛІЦИТНО-ПЕРФОРМАТИВНІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Пархоменко В. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Кириченко О. А.

Розвиток лінгвістики вже з середини минулого століття йде шляхом інтеграції суміжних наукових дисциплін, у результаті чого виникли і розвиваються прагмалінгвістика, психолінгвістика, соціолінгвістика тощо. На сучасному етапі лінгвістика зробила рішучий поворот від системно-структурних досліджень у бік досліджень мови в живому функціонуванні у різних сферах комунікації, до вивчення функціонування мови як знаряддя, засобу спілкування та мовленнєвого впливу.

Мовлення являє собою частину дійсного світу, і кожного разу воно відбувається з певною метою. Як дія, мовлення найбільш очевидно проявляє себе на прикладі перформативних висловлювань. Перформативність розглядається як специфічна властивість деяких дієслів, що формують експліцитні перформативні висловлювання. При цьому вважається, що дані дієслова експліцитно виражають мету мовленнєвого акту. Останнім часом різко зростає кількість порівняльних, міжмовних досліджень перформативності, що представляє інтерес не тільки в плані дослідження особливостей даного лінгвістичного явища в кожній з мов, але й в аспекті розвитку прагмалінгвістики, лінгвістичної семантики, загальної теорії мови. Результати подібних досліджень можуть бути застосовні в таких лінгвістичних напрямках, як лінгвокультурологія, міжкультурна комунікація, теорія перекладу, стилістика та інтерпретація тексту.

В основі семантико-прагматичного явища перформативності лежить концепція, згідно з якою сказати щось означає зробити щонебудь, а вимовити висловлювання з якоюсь метою (інтенцією) означає зробити дію з певним ефектом на адресата мовленнєвого акту. Дієслова, що виражають відношення до пропозиції того, хто говорить, та відношення до адресата мовлення, називаються перформативними. Сам термін "перформатив" з'явився в теорії мовленнєвих актів, основні ідеї якої були викладені Дж. Остіном в курсі лекцій під назвою "Слово як дія." У трактуванні вченого термін "перформатив" вживається як більш коротка і зручна форма терміна "перформативне висловлювання".

Перформативи – це слова і висловлювання, саме проголошення яких одночасно означає вчинення дії, котру вони називають. Вони репрезентуються в мовленнєвих актах заповітів, вибачення, запрошення, слів обіцянки тощо. Бажаний результат таких мовленнєвих актів набувається реалізацією умов, кваліфіковані як умови успішності. Висловлення з перформативними дієсловами характеризуються наступними ознаками: нічого не констатують, не мають істинного значення, характеризуються ознакою ефективності / неефективності, відповідають певному загальноприйнятому церемоніалу, мають дієслова у формі першої особи однини теперішнього часу дійсного способу.

До сих пір залишається спірним питання про те, за якими критеріями розмежовуються перформативні і неперформативні дієслова; а також за яких умов перформативні дієслова отримують

перформативну реалізацію. Перша умова вимагає відсутності у значенні дієслова компонентів, що суперечать сутності перформативного вживання. Семантична сутність перформативного вживання дієслова полягає в тому, що проголошення речення, що містить це дієслово, рівносильне виконанню дії, яка позначається даним дієсловом. Отже, якщо дієслово позначає дію, яку в принципі не можна виконати за допомогою виголошення одного речення, то це дієслово не може бути перформативним. Можливість для дієслова перформативного вживання також вимагає, щоб лексичне його значення не містило компонентів, які роблять таке вживання абсурдним, неможливим з точки зору загальноприйнятих норм поведінки. Друга умова, що на семантичному рівні визначає для дієслова можливість перформативного або неперформативного вживання, розглядає природність або виправданість для даного дієслова перформативного вживання.

Система англійських перформативних дієслів розвинута досить широко, їх кількість нараховує близько трьохсот. Структурними особливостями англійських перформативів є наступні їх характеристики: дієслово перформативного речення не може мати форму минулого або майбутнього часу; перформативне речення не може бути негативним; не допускається включення до складу перформативних речень модальних слів. У межах перформативних висловлювань виокремлюють також експліцитні та імпліцитні форми, де перші призначені для того, щоб прояснити розуміння висловлювання. Залежно від комунікативної ситуації в експліцитно-перформативних висловлюваннях англійської мови допускається вживання дієслова не лише у 1-й особі однини теперішнього часу дійсного способу, але й вживання форми множини, Present Continuous та застосування пасивних конструкцій.

У прагматичному аспекті в перформативних висловлюваннях саме перформативи реалізують комунікативні цілі. Для реалізації певних дій перформативами значення мають не тільки їх семантичні або граматичні ознаки, але й прагматичні характеристики.

Мовні чинники, які обумовлюють прагматичну полісемічність перформативних дієслів та сприяють реалізації їх прагматичного потенціалу можна досліджувати на семантичному, морфологічному та синтаксичному рівнях. Семантично обумовлена прагматична варіативність перформативних дієслів англійської мови є наслідком лексичної полісемії дієслів.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВТОРИННИХ КОНСТРУЮВАНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Плавич І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладач Шуменко О. А.

Числівники англійської мови – самостійний незамкнутий ряд повнозначних нумеральних слів, яким притаманні специфічні семантичні, синтаксичні та словотворчі особливості. Число та вміння мислити числами – одне з вагомих досягнень людства. Назви чисел виникли давно. На часі числівники є показником абстрактної кількості та квантитативних ознак предметів. Число дає не тільки міру речей, а й зв'язок явищ.

Числівникам сучасної англійської мови притаманні риси інформативності, динамізму, термінологічності, стабільної кореляції з одиницями лексико-семантичного поля кількості, регулярних семантичних зсувів, словотворчої валентності. В умовах оточуючого контексту (малого та великого) числівники модифікують функції залежно від текстового регістру, дискурсу [1, 45].

Поліфункціональність числівників є дискурсивно орієнтованою. Номінативна функція числівників полягає в позначенні результатів пізнання. У когнітивній функції числівників віддзеркалюється складний шлях осмислення категорії кількості від предметного до абстрактного. Прагматична функція числівників реалізується у фразеологічному контексті, в їх емоційно-експресивному впливі на адресата. Словотворча, епідигматична функція числівників об'єктивується існуючою парадигмою денумеративів, утворених за моделями макросистеми [2, 3].

Категорія кількості виражає зовнішні, формальні взаємовідношення предметів, їх частин, а також їх величину, число, ступінь прояву тієї чи іншої властивості. Функціонально-семантичне поле кількості як категорія знаходить відображення на морфемному, граматичному, лексичному, фразеологічному рівнях [2, 5].

Отже, можна сказати, що категорія числа зазначених слів виражає подібно до всієї групи іменників протиставлення за значенням «один» – «не один» і оформлюється за допомогою валідних засобів мови [3, 4]. Також можна сказати, що числівник у чистому вигляді характеризує собою показник кількості, а похідні від нього секундарні утворення являють собою показник якості (one+ness – oneness; one+like – only).

1. Таранець В. Г. Походження поняття числа і його мовної реалізації (до витоків індоєвропейської промови) / В. Г. Таранець. – Одеса, 1999. – 116 с.
2. Шуменко О. А. Когнітивні аспекти денумеративів. Методологічні проблеми сучасного перекладу Матеріали VIII Міжнародної науково-методологічної конференції. Суми, Вид-во СумДУ, 2009.
3. Семчинський С. В. Загальне мовознавство / С. В. Семчинський. – К.: АТ „ОКО”, 1996. – 416 с.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТЕРЕОТИПІВ

Серженко Г. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Єрмоленко С. В.

В час масштабної глобалізації, вивчення національної специфіки того чи іншого народу набуває все більшого значення. Фразеологізми відображають позамовну дійсність, називають предмети та явища навколишнього середовища, фіксують зміст, який стосується умов життя народу – носія тої чи іншої мови, вони є дзеркалом національної культури.

Фразеологія є досить новою лінгвістичною дисципліною. Вона займається стійкими комплексами слів мови. Її предметом дослідження є усталені сполучення слів, їх діахронічний розвиток і синхронічне функціонування. Фразеологізм – це структурно-семантична мовна одиниця, яка відрізняється як від синтаксичних сполучень, так і від слова, цілісністю значення, структурою та вживанням [1, 77].

Фразеологізми характеризуються відтворюваністю, цілісністю значення, стійкістю, непроникністю. Для того, щоб вважати словосполучення фразеологізмом, достатньо навіть однієї з перелічених ознак.

За класифікацією В. В. Виноградова, виконаній на семантичній основі, існує три типи фразеологізмів: фразеологічні зрощення або ідіоми, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення. Дана класифікація не включає прислів'їв, приказок, примовок, крилатих

висловів, термінологічних словосполучень, які багатьма сучасними мовознавцями розглядаються як фразеологічні одиниці.

З боку відображення соціокультурних знань в образній основі фразеологізмів німецької мови можна виділити такі дві групи: національні фразеологізми та міжкультурні фразеологізми, тобто, запозичені з інших мов.

Фразеологізми можуть бути як власне національними, так і запозиченими з інших мов. Але навіть в останньому випадку фразеологічні одиниці набувають рис мови-реципієнта, відбуваються значні зміни в структурі або в лексичному складі фразеологізму.

Фразеологічна картина світу сучасної німецької мови утворилася на основі національних міфів, вірувань, обрядів, ритуалів, що залишили по собі низку звичаїв і традицій суспільного характеру. Важливим її складником є народна культура (народні ігри, розваги, фольклорні тексти, правила поведінки, народні символи та інш.). Коріння ключових фрагментів фразеологічної картини світу можна виявити в основних сферах життєдіяльності етносу.

У всіх національних фразеологізмах присутні стереотипи, характерні для певної нації. Стереотипом у психології називають сукупність певних (часто звичних, вкорінених) уявлень, думок, висновків про світ, навколишнє середовище, людей і т. п. [2]. Це поняття слід відрізнити від “національного або етнічного стереотипу”.

Фразеологізми конденсують в собі досвід народу, його історію. Історичне минуле нації відіграє одну з найважливіших ролей у формуванні стійких стереотипів.

Трактування німецьких фразеологізмів на український лад, тобто не зважаючи на особливості сприйняття оточуючої дійсності іншим народом, може призвести до непорозуміння, оскільки значення далеко не кожного фразеологізму можна зрозуміти після звичайного дослівного перекладу.

Німці славляться своєю педантичністю та пунктуальністю і це, звичайно ж, знайшло відображення у фразеології. В німецькій мові безліч фразеологічних одиниць, в яких позначена крайня часова межа, часове обмеження.

В багатьох фразеологізмах відображається та чи інша історична подія, особа, традиція, а вже пізніше, на основі одного фразеологізму виникають інші, значення яких стає зрозумілим лише після аналізу першого.

В українській та німецькій мовах багато еквівалентних фразеологізмів, які є відповідниками не тільки за значенням, але й за лексичним складом.

Така схожість пояснюється в деяких випадках спільним походженням фразеологізмів (висловлювання з латинської мови, з Біблії), а в інших – схожістю мовних картин світу двох різних народів, тобто подібністю уявлень, сформованих стереотипів про навколишню дійсність.

1. Огуй О. Д. Лексикологія сучасної німецької мови / Огуй О. Д. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 416 с.
2. Стереотип (значення) — Вікіпедія [Електронний ресурс] / Режим доступу: [uk.wikipedia.org/.../Стереотип_\(значення\)](http://uk.wikipedia.org/.../Стереотип_(значення))

SLANG. PROBLEMS OF DEFINITION

L. Taran

(Sumy State University)

Research supervisor – instructor V. Dorda

The social and psychological complexities captured in slang vocabulary make the term difficult to define, leading some scholars to question whether the term is even usable for linguistics. Dumas and Lighter reject the classical formula for definition and instead propose four identifying criteria for slang: 1. Its presence will markedly lower, at least for the moment, the dignity of formal or serious speech or writing. 2. Its use implies the user's special familiarity either with the referent or with that less statusful or less responsible class of people who have such special familiarity and use the term. 3. It is a tabooed term in ordinary discourse with persons of higher social status or greater responsibility. 4. It is used in place of the well-known conventional synonym, especially in order (a) to protect the user from the discomfort caused by the conventional item or (b) to protect the user from the discomfort or annoyance of further elaboration.

None of the four criteria is formal, for slang is not distinct in form. And only number 3 may be said to be loosely based on meaning. But all four concern the social relationships of the participants and the "ultimate identifying characteristic" is the consciousness of shared knowledge between speaker and hearer, Dumas and Lighter's formulation requires that the type of lexis called *slang* be recognized for its power to effect union

between speaker and hearer. Whether or not the particulars of their operational definition are necessary or sufficient, in the final analysis Dumas and Lighter are right. Slang cannot be defined independent of its functions and use.

Despite the difficulty of defining the term, slang does have some consistent characteristics. Foremost, slang is ephemeral. A constant supply of new words require the rapid change characteristic of slang. Most slang items enjoy only a brief time of popularity, bursting into existence and falling out of use at a much more rapid rate than items of the general vocabulary. Sometimes a new slang form either replaces an earlier one or provides another synonym for a notion already named in slang, like *ramped*, *ranked*, *ted* (from *wasted*), and *toe* (from *torn*) for 'drunk'; *bagel* and *hang* for 'do nothing in particular'; *bumping* and *hegging* for 'exhilarating'; *squirrel kisser* and *tree nymph* for 'someone concerned with the environment'; or *red-shirted* and *latered tor* 'jilted'. Sometimes new slang extends to new areas of meaning or to areas of meaning of recent interest to the group inventing the slang, like *Tom* (from *totally obedient moron*) for 'computer'; *dangling modifier* for a single, long, flashy earring'; *the five-year program* (or even *the six-year program*) for 'the time it takes to complete an undergraduate degree'; or *twinkie* (yellow on the outside, white on the inside) for 'an Asian who identifies with Caucasians or has a white girlfriend or boyfriend'.

The vocabulary of college students can illustrate the ephemeral and innovative character of slang. One way to measure the ephemerality of student slang is to compare slang vocabulary at the same institution at different time.

There is a lot of examples of slang concerning drugs, e.g.: *A-bomb* is a word, meaning smoking marijuana and heroin in 1 cigarette. *Blow a stick* as well as *get on* means smoking marijuana. *Ganja* –is a term for marijuana, originating from India. Slang is not geographically restricted vocabulary. In Hawaii people call marijuana *paca lolo*. In Canada they call it *wacky tabacky*. In Miami it's simply *the stuff*. In Texas it's *crack, weed*. In Pennsylvania it's *weed, pot, green grass*.

In some places the slang words for the marijuana are really confusing for the foreigner. E.g. *Blanket* is a marijuana cigarette. *Butter* is marijuana. So, we should be aware of not to be confused by these false friends of interpreter.

Sometimes slang gets completely ridiculous and unexplained. *Strawberry milk* is also a name for marijuana.

Some slang words even come from the names of the movies. *Assassin of Youth* is a name for the marijuana, which comes from the 1930's film that was intended to warn people of the dangers of marijuana, but like reefer madness it instead became stoner movie classic.

Slang must be distinguished from other subsets of the lexicon such as regionalisms or dialect words, jargon, profanity and obscenity, colloquialism, and cant or argot – although slang shares some characteristics with each of these and can overlap them.

Syntax, or sentence structure, is not important in defining slang. Slang expressions are not composed in word order sequences idiosyncratic to slang, and individual slang words and phrases typically fit into an appropriate grammatical slot in an established pattern.

If grammars and dictionaries are to explain language accurately, they must find ways to describe slang. Thus, the definition of slang used by both linguists and lexicographers must incorporate the social, contextual, and rhetorical dimensions inherent in this type of vocabulary.

О ПРОТИВОРЕЧИЯХ УРОВНЕВОЙ КОНЦЕПЦИИ ЯЗЫКА

Таукчи А. С.

*(Горловский институт иностранных языков ГВУЗ "Донбасский
государственный педагогический университет)*

Научный руководитель – канд. филол. наук, доцент Таукчи Е. Ф.

Проблема сочетаемости языковых единиц представляет собой особый ракурс рассмотрения лингвистических явлений, связанных с разными уровнями языка. В первом приближении сочетаемость (в широком смысле) можно определить как свойство элементов языка соединяться друг с другом, образуя при этом номинативные лингвистические знаки более высокого порядка. Это основная черта языковых единиц, отражающая синтагматические отношения между ними.

Не будет преувеличением сказать, что лексическая сочетаемость является одним из ключевых понятий в учении о лексико-семантической системе языка. Внимание к изучению данного феномена, очевидно, объясняется тем, что в лингвистике произошел кардинальный поворот к исследованиям в области синтезирующих моделей языка. Действующие модели “смысл – текст“, изобретение семантического языка – специального языка,

семантических множителей, а также лексических функций – все это в значительной мере помогло упорядочить описание лексической сочетаемости слов, создать своеобразный метаязык описания семантики слов в словарях.

Традиционное представление о языке как об органическом единстве, которое существует в коллективном сознании в виде абстрактной системы, связано с именем Ф. де Соссюра. Именно он писал о полной взаимозависимости всех элементов в языке и утверждал, что каждый элемент определяется своими отношениями со всеми остальными языковыми единицами. Господствовавшая на протяжении долгого времени структуралистская парадигма, несомненно, оказала положительное влияние на развитие методики преподавания языка и на дидактику. Структурный подход позволял обособить системные аспекты языковой деятельности и изучать соответствующие им предметы как самостоятельное целое. Хотя уровневое деление языка является искусственным и, следовательно, его нельзя считать исчерпывающим, такой подход, по мнению О. С. Мельничука, позволял процессу преподавания родного или иностранного языка протекать более или менее эффективно. “Розуміння мови як абстрактної системи компонентів мовної структури лежало в основі шкільного викладання мови в європейських країнах протягом двох тисячоліть. Таке розуміння мови підтримувалось послідовним схоластичним пов’язуванням структури мови з формально-логічним розумінням мислення як сукупності смислових категорій понять, що виділялись з логічної структури судження в його статичному аспекті” [1, .5].

Однако с точки зрения ситуации, сложившейся в современной лингвистике, уровневая концепция языка грешит очевидными противоречиями. Эти противоречия возникают как результат неоправданной гносеологизации наших рассуждений о языке. “Остается неясным, зачем одно равновесное состояние (эквilibrium) постоянно преобразуется в другое равновесное состояние. Либо мы исповедуем вполне скомпрометированную идею прогресса в языке, либо приписываем языку лишнюю видимого смысла глобальную идеологию, в соответствии с которой он все время стремится к некоему идеально упорядоченному состоянию, но никогда этого состояния не достигает, а, напротив, приближаясь к нему по одним параметрам, в то же самое время удаляется от него по другим” [3, 3].

Углубление в проблему лексической сочетаемости обусловило

отказ от системного взгляда на язык. При таком подходе язык не рассматривается как “рационально построенный концептуальный объект либо слаженный механизм” [2, 11]. С точки зрения Б. М. Гаспарова, это гигантский мнемонический конгломерат, не имеющий единого строения, неопределенный по своим очертаниям, которые находятся в состоянии постоянного движения и изменения. Язык включает в себя бесконечное множество разнородных “кусков” предыдущего опыта имеющих самую разную форму и объем [там же, 13]. Но при этом не следует забывать о том, что “как и повседневное существование в целом, языковое существование включает в себя структурированные вкрапления, в которых языковой материал преднамеренно выстраивается определенным образом” [2, 12]. Следовательно, чтобы достичь коммуникации, необходимо наличие “предустановленных правил и сведений, которые всеми участниками общения должны быть усвоены как данность” [2, 15]. В противном случае язык представлял бы собой хаотическое нагромождение никак не направляемых случайных фактов. Стремясь обнаружить и выделить в языке общее, определенным образом организованное, повторяющееся и устойчивое, исследователь сталкивается с необходимостью разработки проблемы комбинаторики в целом и лексической сочетаемости в частности.

Подобные изыскания значимы для решения фундаментальных и прикладных вопросов лексикологии, а также для разработки лингвистических основ методики преподавания иностранных языков, что, как известно, предполагает формирование речевой компетенции говорящего. К тому же, исследование и описание комбинаторных потенциалов отдельных слов, выявление сущности их сочетаемости помогает найти решение ряда общесемасиологических вопросов. Уяснение таковых призвано удовлетворить потребности лексикографического описания словаря того или иного языка, а также стимулировать разработку проблемы языкового статуса лексического значения, а именно: истолковать его в зависимости от особенностей сочетающихся слов. На этой основе, вероятно, удастся разграничить лексико-семантические варианты многозначных слов, достичь системности в описании значения, разграничить лексические антонимы, изучить условия становления значений слов [2, 104] и т.д. Другими словами, сочетаемость можно рассматривать как важнейшее средство определения семантики слова.

Таким образом, проблема лексической сочетаемости

многовекторна и многоаспектна. Как свидетельствует накопленный лингвистический опыт, пути ее решения следует искать на пересечении лексикологии, синтаксиса, семасиологии и – в известной мере – методики преподавания родного и иностранного языков.

1. Мельничук О. С. Мова як суспільне явище і як предмет сучасного мовознавства // Мовознавство. – 1997. – № 2–3. – С. 3–19.
2. Гаспаров Б. М. Язык, память, образ: лингвистика языкового существования / Б. М. Гаспаров – М.: Новое литературное обозрение, 1996. – 352 с.
3. Живов В. М., Тимберлейк А. Расставаясь со структурализмом (тезисы для дискуссии) // Вопросы языкознания. – М., 1997. – № 3. – С. 3–15.

МОВЛЕННЄВИЙ СТАТУС ЛАКУНАРНОСТІ

Тимошик А. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Лакуни можуть виникати і постійно виникають навіть в тому випадку, коли комуніканти належать до однієї культури: достатньо яскраво вони проявляються в тому випадку, коли текст та реципієнт належать до різних історичних епох або соціальних груп. Особливо велика кількість лакун виникає при належності комунікантив до різних лінгвокультурних угруповань і реципієнт погано знайомий з реаліями, які добре відомі носію тієї культури та автору тексту оригіналу. У даному випадку мова йде про соціокультурні лакуни (Г. А. Антіпов, О. А. Донских, І. Ю. Марковіна, Ю. А. Сорокін). Автори дослідження «Текст як культурне явище» [2] – пропонують наступну класифікацію соціокультурних лакун:

– суб'єктивні лакуни, що відображають національно-культурні особливості комунікантив, які належать до різних лінгвокультурних груп;

– діяльно-комунікативні лакуни – відображають національно-культурну специфіку різних видів діяльності в їхньому комунікативному аспекті;

– текстові лакуни – відображені через специфіку тексту як інструменту спілкування, його зміст, форму відтворення, сприйняття матеріалу, орієнтацію на певного реципієнта, поетику автора і т.д.;

– лакуни культурного простору (ландшафту), якщо розглядати процес спілкування в широкому сенсі, (лакуни культурного інтер'єру, якщо брати до уваги той чи інший конкретний комунікативний акт) [2, 48].

Існування різних видів повсякденних лакун, внаслідок чого запозичені норми поведінки не знаходять свого відображення у мові реципієнта, може викликати труднощі у спілкуванні. У результаті між комунікантами може виникнути непорозуміння, наприклад при невірній, часто суперечливій інтерпретації жестів у чужій культурі. Крім того, у одного з комунікантів може скластися несприятливе враження щодо іншого: в японській культурі вважається недопустовим сидіти, схрестивши ноги або випрямивши їх; для англійців ця поза – норма поведінки.

Текстові лакуни виникають як інструмент спілкування [1, 6]. Так, наприклад, лакуни художньої літератури створюють комунікативну дистанцію між автором та читачем (неспівпадання сфер спілкування автора і читача), а при частковій дистанції між ними виникає неповне розуміння розкодованого повідомлення.

Лакуни культурного простору вказують на невідповідність оцінок культурного простору представників тих чи інших лінгвокультурних спільнот. Під культурним простором маємо на увазі оточення, у якому перебувають носії певної культури. До складу культурного простору входять наступні елементи:

- оточуючий світ;
- спосіб життя, побут представників спільноти;
- запас знань, культурний фонд, яким володіє типовий представник цієї общини.

Культурний інтер'єр має просторові межі, які задані належністю комунікантів тим чи іншим локальним культурам, культурна дистанція каузується тематикою та характером комунікантів. Культурний інтер'єр – це не що інше, як ситуація, в якій відбувається конкретний комунікативний акт.

Лакуни культурного фонду вказують на неспівпадання у комплексі (запасі) знань, яким володіють представники різних лінгвокультурних соціумів.

До лакун культурного фонду належать також і географічні назви, «прозорі» для представників однієї лінгвокультурної групи, але лакунізовані для представників іншої. У назви, як правило, включені у визначений соціальний контекст, який є важливим для представників одного соціуму і є невизначеним для іншого [3, 125].

1. Анохіна Т. О. Семантизація категорії мовчання в англomовному художньому дискурсі / Т. О. Анохіна. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 160 с.
2. Марковина И. Ю. Культура и текст. Введение в лакунологию : учеб. пособие / И. Ю. Марковина, Ю. А. Сорокин. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2008. – 144 с.
3. Швачко С. О. Навчити вчитися! : посібник / С. О. Швачко. – Вінниця : Нова книга, 2006 . – 136 с.

ІМПЛІКАЦІЯ В РЕКЛАМНОМУ ТЕКСТІ

Філіпенко А. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Смелянова О. В.

Реклама за останній час стала важливим соціоетичним елементом суспільного життя та є одним з найважливіших видів комунікації.

Рекламування – це складний процес. Серцевиною рекламної діяльності є створення рекламного тексту. З точки зору лінгвістичної прагматики мовна комунікація та мовленнєвий акт є яскравими виявами «поєднання мови та дії», де актуалізується функція мови як вияву цілеспрямованої поведінки. З огляду на це твердження, природним та необхідним видається саме прагмалінгвістичний аналіз реклами, оскільки основне її завдання полягає у тому, щоб у результаті передачі інформації здійснити вплив на адресата реклами, досягти бажаного комунікативного ефекту, тобто скорегувати поведінку, систему ціннісних орієнтацій адресата в потрібному для рекламодавця напрямку, добитися, щоб споживач віддав перевагу рекламованому товару перед будь-яким іншим.

Прагматичний аналіз реклами дає можливість встановити прямий зв'язок між мовними засобами різних рівнів, що використовуються в рекламному тексті для впливу на потенційного

споживача, та дією адресата у напрямі цього впливу, яка або мала місце як факт купівлі, користування послугою, або не здійснилась залежно від результату впливу на адресата. Аналіз рекламних текстів у прагмалінгвістичному аспекті дає можливість розглядати мову реклами в безпосередньому зв'язку з дією адресата.

Сутність лінгвістичної імплікації проявляється в тому, що принаймні одна з глибинних предикативних одиниць не отримує вербального оформлення у поверхневій структурі висловлювання або має опосередковане вираження через мовні маркери, що впливають на її розкриття. Завдяки імплікації та імпліцитності текст реклами можливо вдало завуалювати і тим самим впливати на споживача.

Джерелом імпліцитної інформації є, перш за все, компоненти, що входять до складу конвенціональної семантики слів і конструкцій. На їх основі виникають так звані конвенціональні імплікатури, до яких прийнято відносити, зокрема, семантичні пресуппозиції та імпліцитні компоненти, складові умови успішності мовленнєвого акту.

Для лексики тексту англomовної комерційної реклами характерні приховані форми вираження оцінки, яка входить до мотиваційної частини реклами та володіє ілюкyтивною силою спонукання та регулювання поведінкою адресата.

Імпліцитна інформація, в силу свого «прихованого» для адресата повідомлення характеру, безумовно, є одним з комунікативних засобів, що володіють великим маніпулятивним потенціалом.

Секція "ПЕРЕКЛАД ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ"

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ САЛТИКОВИМ ВІРША ДЖ. Г. БАЙРОНА "THE SPELL IS BROKE"

Левченко К. С.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Куліш В. С.

Художній переклад – це відтворення літературного тексту засобами іншої мови з найбільш повним збереженням його мистецьких якостей. Серед лексичних особливостей художнього перекладу можна зазначити, наприклад, недоречність дослівного перекладу, переклад стійких словосполучень та гумору, збереження стилю та культурних особливостей оригіналу, переклад однієї частини мови іншою, конкретизація та генералізація значення, антонімічний переклад, контекстуальна заміна. Проблеми художнього перекладу досліджували багато мовознавців, серед яких В. фон Гумбольд [1], Ф. Шлейєрмахер [2] та ін. і це питання є досить актуальним і до нашого часу, тому, що постійно зростає інтерес до іноземної культури та літератури.

Основні особливості художнього перекладу розглядаються в процесі порівняльного аналізу вірша Джорджа Гордона Байрона "The Spell is Broke..." [3, 122] та його перекладу виконаного Салтиковим [3, 123].

Салтиков зробив довільний переклад даного вірша – витончений, на високому рівні майстерності. Довільний (вільний) переклад – це вид перекладу, який відтворює основну інформацію оригіналу з можливими відхиленнями, спотвореннями, пропусками і інше. Перед нами постають дуже поетичні, естетичні рядки. Автор перекладу напрочуд вдало передав дух епохи, в якій був написаний оригінал. Він використав римування АБАБВГВГ, як і автор оригінального твору, тому кількість рядків теж збігається та форма вірша збережена.

Для перекладу автор використав такі лексичні особливості як інверсія. Відповідно до словника, інверсія (від лат. *inversio* — перестановка) – стилістична фігура, яка створюється зворотним порядком слів у реченні, щоб підкреслити значення інверсованих одиниць і посилити виразність мовлення. Байрон починає рядки переважно з іменників, в той час, як у Салтикова їх місце посідають

дієслова. Переклад є вільним, хоча загальна думка та суть вірша передана досить точно. Наприклад, "spell" в перекладі звучить як "талісман", "charm" перетворилося на "упоенье", "delirium" стало "самозабвенье". Деякі рядки взагалі передають лише приблизну суть, в той час як конкретні слова та їх зміст втрачаються, напр.: "Recalls the woes of Nature's charter" у перекладі звучить як "Одно страданье нас в жизни нашей ждем", а також "And He that acts as wise men ought, But lives – as Saints have died – a martyr" має вигляд "И тот, кто здесь живет далек земных желаний, как мученик живет". Перекладач не передав саме значення лексеми, хоча почуття автора оригіналу досить вдало передані. Але слід зазначити, що не всі рядки мають настільки віддалений переклад. Напр.: "Each lucid interval of thought" в перекладі звучить як "И всякий светлый миг покажет..."

Що стосується об'єму, то вони також різняться. Байрон під час написання вірша використав 54 слова, у той час, як Салтиков – лише 41 слово. Якщо розібрати слова по частинам мови, то простежується наступна різниця: в російському перекладі використано 12 дієслів, а в оригіналі – лише 6; подібна ситуація і з займенниками та сполучниками, а числівників та часток в оригіналі взагалі немає, проте присутні артиклі, допоміжні та модальні дієслова, що в російській мові відсутні як такі. Це пояснюється тим, що англійська мова належить до класу аналітичних мов, у той час як російська синтетична мова, окрім цього англійська мова має такі категорії слів, як артикль, допоміжні та модальні дієслова та ін., які відсутні в російській та українській мовах.

Таким чином можна підсумувати: Салтиков під час перекладу ставив перед собою задачу передати дух та настрої епохи, почуття та вишукану мову автора оригіналу, у той же час не забуваючи про збереження форми вірша. Загалом переклад Салтикова виконаний адекватно. Він характеризується експресивністю та є вдалим з точки зору функціональної еквівалентності.

1. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию. – М.: Прогресс, 2000. – 400с.
2. О разных методах перевода : лекция / Ф. Шлейермахер // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 9, Филология. – 2000. - № 2. – С. 127–145
3. Байрон, Джордж Гордон. Избранная лирика. Сборник. Сост. Зверев А.М. – На англ. Яз. С параллельным русским текстом. – М.: Радуга. – 1988. – 512с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БРИТАНСЬКИХ АНЕКДОТІВ

Ткаченко К. І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Кобякова І. К.

Одним з основних бажаних якостей людини є почуття гумору. Гумор – доброзичливо-глузливе ставлення до чого-небудь, спрямоване на викриття вад, фізична або вербальна дія, яка має на меті розсмішити. Інструмент гумору – це жарт. Зазвичай вдало вигаданий жарт знімає напругу, смуток або страх. Однак, якщо жарт висловився на адресу незнайомої людини, то він може нести не тільки радість, а й бути актом агресії, оскільки людина може побачити в ньому зловмисну образу і приниження. Тому жарти зазвичай допускаються тільки по відношенню до добре знайомих людей, які сприймають його як прояв довіри до них самих, що дає можливість подивитися на себе з боку в критичному світлі.

Згадаємо, які епітети асоціюються зі згадками про англійський гумор. Найчастіше – занадто тонкий, безглуздий, нецікавий. Великобританія – це країна, в якій дійсно вміють посміятися над собою. Відповідь дуже проста: дуже часто нам просто незрозумілі їх жарти. Нам незрозумілий англійський гумор тільки тому, що ми – представники двох різних країн і національностей. У кожного з нас є свої звички, життєвий уклад, історія, традиції і звичаї, свій уряд, свої уподобання і т.д. Тому ми і не можемо зрозуміти, що такого смішного в тому чи іншому анекдоті. Це ж правило працює навпаки: при переведенні наших жартів на англійську мову можна або зовсім втратити їх сенс, або вони все одно буде незрозумілими англійцю, так як він не знайомий з нашими реаліями.

Англійці сміються над чим завгодно: над урядом, над погодою, над своєю поведінкою, над своїми традиціями, над своєю зайвою манірністю, над своїми історичними фактами. Наприклад:

Father: My son, I punish you because I love you.

Son: I know, Dad, but I shouldn't get so much love.

Саме англійці змогли зробити гумор брендом, створивши йому репутацію «тонкого», «інтелектуального» гумору. Основна особливість англійського гумору у тому, що він чи інакше є у будь-якому діалозі, як за іншими культурах йому відводиться «час і важливе місце». У розмові дуже важливо же не бути занадто серйозним, інакше це завжди буде сприйматися як надмірна помпезність і пишномовність – те що англійців цілком неприйнятне.

Особливе місце у гуморі англійців займає іронія. Іронією пронизана практично кожна репліка англійця, може бути великий перешкодою при міжкультурній комунікації, особливо коли її метою є ділове спілкування. Оскільки іронія присутній скрізь, англійця важко розсмішити. Письменникам, митцям і артистам комічного жанру доводиться дуже намагатися, щоб змусити англійця посміхнутися. У повсякденному ж спілкуванні стріана посмішка у відповідь жарт – найпоширеніша реакція. Спостерігається дуже багато анекдотів, заснованих виключно на грі слів. Ці жарти досить просто зрозуміти, читаючи, значно складніше розпізнати у яких комічне при сприйнятті на слух. Наприклад:

-Will you tell me your name?

-Will Knot.

-Why not?

Гумор англійців досить цинічний, тому такі жарти – дуже поширене явище у цій культурі. Передусім висміюються розумові здібності людини, що однією з доказів те, що в аналізованій культурі величезну важливість є інтелект, і ерудиція людини. Жарти даної тематики можуть викликати розуміння представники інших культур, але цілком можливо, що з певній його частині вони видадуться занадто грубими.

Жарти, засновані національними стереотипах, будуть зрозумілі, швидше за все, лише у випадках, коли слухачеві буде відомий сам стереотип. Наприклад: *An Irishman McQuillan came into a bar and ordered martini after martini, each time removing the olives and placing them in a jar. When the jar was filled with olives and all the drinks consumed, the Irishman started to leave.*

"Excuse me," said a customer, who was puzzled over what McQuillan had done. "What was that all about?"

"Nothing," said the Irishman, "my wife just sent me out for a jar of olives."

Проте, якщо вірити європейській статистиці, то саме британський гумор – найсмійніший на континенті. За твердженням газети "READER'S STOP", так вважають 34% європейців. Порівнявши оцінку жартів, зроблену англійцями, з відповідями представників інших національностей, можна дійти висновку, що анекдоти сприймаються англійцями та представниками різних культур приблизно однаково і тут, насамперед, має місце індивідуальне відчуття гумору.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ПОРЯДКУ СЛІВ У ПОЛЬСЬКОМУ РЕЧЕННІ ПРИ ЗВОРОТНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Ткаченко К. І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд техн. наук, доцент Кобяков О. М.

У перекладах польською мовою слід ураховувати, що порядок слів у польському реченні, як і в українському, вільний, але не довільний.

Підмет може стояти перед присудком (звичайний порядок), напр. Andrzej czyta; або після нього (непрямий порядок), напр. Przyjechali goście. Непрямий порядок є обов'язковим у словах автора, якщо вони розділяють пряму мову або слідує за нею. Напр.: – W takim razie, – **powiedział Andrzej**, – będę u siebie za godzinę.

Найбільш акцентовані слова переміщуються на початок речення, напр. **Nigdy** nie zapomnę o tym dniu.

Зворотний займенник *się*, особові закінчення минулого часу і умовна частка *by* разом з особовими закінченнями стоять зазвичай після першого в реченні акцентованого слова. Напр.:

On się zawsze tak głośno śmieje. **Kiedyście** tam byli? **Jemu bym** nigdy o tym nie powiedziała.

Короткі (енклітичні) форми займенників ніколи не ставляться на початку речення, а в кінці вони застосовуються лише в дуже коротких реченнях, напр.: Pomóż **mi**. Przepraszam **cię**.

За збігу двох енклітичних займенників зворотний займенник ставиться зазвичай після інших займенників, напр.: Bardzo **mi się** tam spodobало.

Енклітичний займенник у давальному відмінку ставиться перед енклітичним займенником в знахідному відмінку або родовому відмінку, напр.: Piotr **mi je** pokazał. Piotr **mi go** nie pokazał.

Означення, що виражається односкладовим вказівним займенником (напр., *ten*, *ów*), якщо останній не є логічно акцентованим, найчастіше вживається після означуваного слова, напр.: **Dziewczyna ta** jest studentką pierwszego roku.

Додаток вживається зазвичай після дієслова. Але при кількох додатках спочатку ставиться додаток у давальному відмінку, а після нього – прямий додаток, напр.: Kupiłam **bratu książkę**.

Додаток з прийменником *dla* ставиться після прямого додатка. Напр.: Kupiłam **książkę dla brata**.

Прикметникові означення посідають наступні місця. Перед означуваним словом ставиться означення, яке характеризує матеріал, розмір, колір, форму, перевагу або недолік. Напр.: **Duży dębowy stół**.

Tłumaczę bardzo **trudny** tekst.

Wczoraj przyjechała moja **starsza** siostra.

Na oknie stały **piękne czerwone** kwiaty.

Після означуваного слова застосовуються означення, що передають важливі особливі риси або входять до складу назви, напр.: Powstanie **listopadowe**. Uniwersytet **Jagelloński**. Związek **Radziecki**. Wybrzeże **Gdańskie**.

При кількох прикметникових означеннях після означуваного слова ставиться означення, що має особливе значення, напр.: Tu jest dział polskiej literatury **pięknej**, a tam polskiej literatury **naukowej**.

У підрядних означальних реченнях з відносним займенником *który* він посідає перше місце (не враховуючи прийменників), напр.: Autorzy, **których** utwory uznano za najlepsze, otrzymali nagrody.

Секція "ДИСКУРСИВНА ЛІНГВІСТИКА"

МОВЛЕННЄВИЙ АКТ НЕЗГОДИ В СУЧАСНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Азаренко А. Ю.

(Горлівський інститут іноземних мов ДНУЗ "Донбаський
державний педагогічний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Кишико С. М.

Загальна спрямованість сучасних лінгвістичних досліджень на поглиблене вивчення різних типів мовленнєвого акту (МА) та їхніх функціональних особливостей в цілому, та МА незгоди зокрема, зумовлює актуальність нашого дослідження. Незважаючи, на цілий ряд робіт в області прагматики, дослідження МА незгоди у сфері сучасного англomовного діалогічного дискурсу з погляду основних принципів теорії ввічливості було тільки-но започатковано в останнє десятиріччя, що й підсилює **актуальність** теми нашого дослідження.

Об'єктом дослідження виступає МА незгоди як одиниця мовленнєвої комунікації в сучасному діалогічному дискурсі.

Предметом дослідження є семантико-структурні, прагматичні та соціолінгвістичні особливості МА незгоди в сучасному діалогічному дискурсі.

Описуючи МА незгоди та визначаючи його місце в дискурсі, ми виокремлюємо в його структурі не тільки аспект адресанта, аспект адресата, але й звертаємо увагу на його цілеспрямованість у досягненні певного ефекту у конкретному контексті і ситуації [3].

Дотримуючись широкого підходу до поняття МА як інтеракціонального акту, під МА незгоди у нашій роботі розуміється комунікативний акт вираження інтенції незгоди адресанта, опосередкований соціопрагматичними факторами. Наприклад:

- *Will you be interested in having dinner with me?*
- *The thing is I sort of have a boy friend.*
- *Sure, yeah. I'm sorry.*

Категорія незгоди є мовною універсалією, основним змістом якої є логічне заперечення. Однак мовне і логічне заперечення, будучи порівнянні, далеко не ідентичні і можуть не співпадати.

Заперечення в логіці – унарна операція над судженнями, результатом якої є судження (у відомому сенсі) «протилежне» вихідному.

У мові заперечення займає особливе місце в силу своєї багатомірності: негачія, на відміну від інших категорій, в тій чи іншій мірі пронизує всі рівні мовної системи. У традиційній граматиці засоби вираження заперечення в силу своєї різномірності розглядаються в різних частинах граматичного опису – лексикології, словотворенні, морфології, синтаксисі.

Однак такий підхід не відображає реальної складності даного явища в комунікації. Так, з позицій структурного підходу, висловлення, які не мають формальної ознаки заперечення, не є негативними. Однак в мовній свідомості носія мови вони можуть представляти ситуації незгоди, відмови, заперечення або утримання від позитивних оцінок.

Таким чином, центр уваги дослідників переноситься з системи мови у систему дискурсу, де вивчаються особливості вираження заперечення в зв'язному тексті. Прагматичний принцип аналізу висловлення з урахуванням його множинних цілей полягає в тому, що інтенція мовця дає поштовх вербальному контакту і самовираженню індивіда, а саме висловлення служить виконанню певного інтенціонального завдання [1].

В області прагматики, на сьогоднішній день, під МА незгоди розуміють такий мовленнєвий акт, що об'єднує всі види негативної реакції: спростування, заперечення, вираз невдоволення, несхвалення [2, 56].

Об'єкт нашого дослідження має ряд особливостей. Перш за все, МА незгоди являє собою складне і багатоаспектне висловлення, в якому взаємодіють семантичний, структурний та прагматичний аспекти.

Досліджуваній МА висловлює негативне ставлення до дії чи висловлювання співрозмовника, тим самим являє собою інформативне, оцінне або імперативне висловлення. В модусі такого висловлення завжди є певні вербальні одиниці, які можуть розглядатися як іллокутивні показники реалізації мовцем комунікативної інтенції незгоди.

Використання засобів вираження незгоди залежить від ряду факторів: ситуації, намірів мовця, від характеру стимульованої репліки.

МА незгоди має також і соціолінгвістичний аспект, який полягає в його детермінованості факторами, що ідентифікують особу мовця (стать, вік, соціальний статус).

Слід звернути увагу на те, що вираження негативної реакції передбачає вживання мовних формул етикету, що обумовлює культурологічний аспект досліджуваного МА. Володіння особливостями мовленнєвої поведінки й етикету будь-якого народу, зокрема, представників англomовних спільнот являє собою частину комунікативної компетенції мовця, наявність якої є необхідною вимогою для ефективної комунікації з представниками іншої культури.

Таким чином, *перспективу* подальшого дослідження складає аналіз семантико-структурних, прагматичних та соціолінгвістичних особливостей МА незгоди в сучасному діалогічному дискурсі, його залежності від прагматичних факторів, а також визначення вербальних засобів реалізації комунікативної інтенції незгоди.

1. Метслер А. А. Прагматика коммуникативных единиц. / А. А. Метслер. – Кишинев. – 1990. – 103с.
2. Пудровская Т. Н. Речевые акты «аффератив» и «деклинатив» в системе речи (на материале современного английского языка): дис. ...канд.филол.наук: 10.02.04. / Т. Н. Пудровская – Харьков, 2000. – 203с.
3. Шевченко И. С. Дискурс как когнитивно-коммуникативный феномен / Под общ. ред. Шевченко И. С.: монография. – Харьков: Константа, 2005. – 356с.

МАТЕРІАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ НЕГАЦІЇ

Гема М. Л.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Дослідження мовних універсалій належить до пріоритетних напрямів сучасної лінгвістики. Категорія негациї, серед інших універсалій, вирізняється особливим статусом у багатьох галузях людського знання — філософії, логіці, мовознавстві, психології – тобто має міждисциплінарний, загальнонауковий характер. Результати дослідження розглядаються на матеріалі корпусу 128 одиниць, вилучених із англomовного художнього дискурсу.

Негация реалізується різними способами: експліцитно, за допомогою спеціалізованих морфологічних маркерів вираження

заперечення, імпліцитно-вербально, в складі неспеціалізованих для вираження заперечення лексичних одиниць, пресупозитивно, а також невербально, через відповідну жестикуляцію, міміку, візуальний контакт, моторику голови й тіла, паралінгвальні засоби [1, 31].

Негація в мові може реалізовуватися на лексико-семантичному рівні, не отримуючи експліцитного вираження за допомогою заперечних маркерів, а будучи компонентом значення слова: *fail, lack, deny, hate, doubt, absent, hardly, scarcely*. Напр.: *Most people have hardly any smile at all, or a lousy one* [6, 63]. Імпліцитне заперечення є змістовою мовною категорією. Виявлення імпліцитного заперечення можливо при аналізі семантики комунікативної одиниці. Особливість імпліцитного заперечення полягає в асиметрії, тобто у невідповідності плану змісту й плану вираження, а також у відсутності формально-граматичних показників [2, 21]. Лексичний рівень представлений 27% (34 прикладами) у загальному корпусі засобів негації.

До способів матеріалізації негації на граматичному рівні належать: афіксація, заперечні займенники, прислівники, заперечні конструкції та ін. Граматичну парадигму негації складають такі заперечні оператори, як: *not, no, neither, nor, never, nowhere, nobody, no one, none, nothing* [3, 159], найпоширенішим із яких є заперечна частка *not*. Заперечні префікси є іншим поширеним негативним маркером. Граматичний рівень нараховує 55 % (71 приклад) загального корпусу.

Префікси *un-* та *dis-* представлені відповідно 21 % та 20 % від загальної кількості заперечних маркерів, префікс *im-* – 10 %, *non-* – 9%, *in-* – 6%, *de-* – 4%, суфікс *less-* – 11%. Напр.: *An unexpected, a singularly noncombatant, note came into Mrs. Glass's voice* [4, 105]. Префікси *il-, ir-, mis-* позначені найнижчою частотністю – 1% кожен. Напр.: *At one of the bookcases, he gave a misaligned book an orderly little push with his thumb* [4, 137].

16 % від загальної кількості експліцитних маркерів негації на граматичному рівні нараховує денумератив *none*.

Ефективним еквівалентом негації у діалогічному мовленні є повторення висловлювання мовця (або тієї частини, що викликає негативну реакцію). Напр.: *Ah, God, what's the use of talking?* [4, 204]. *"You are without a doubt the most tactless person I've ever known in my life."* *"Tactless! Never. Outspoken, yes. High-spirited, yes. Mettlesome. Sanguine, perhaps, to a fault* [4, 160].

Повтори та питально-заперечні речення (7 % корпусу) не містять формальних лексико-граматичних сигналів негативного

значення, однак в контексті ситуації вони ідентифікуються мовцями як заперечні. В англійській мові, що є мононегативною, подвійна негодія є стилістично маркованою: *I didn't see hardly anybody on the street* [6, 36]. За допомогою мейозиса та літоти акцентується емоційність висловлювання: *She's not little enough any more to go stark staring mad in the toy department* [6, 222].

Найпоширенішою формою мейозиса в англійській мові є подвійна негодія типу *not un-*, *not in-*. Напр.: *The general theme of our messages usually ran to excessively strong admonitions and, not infrequently, undisguised threats* [5, 45]. Стилістичні прийоми налічують 11% (14 прикладів) від загального корпусу засобів негодії.

Категорія негодії реалізується на усіх мовних рівнях, на кожному з яких вона знаходить специфічні засоби вираження.

1. Паславська А. Й. Заперечення та сфери його дії: семантика, синтактика, прагматика, просодика : [автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філолог. наук: спец. 10.02.15] / А. Й. Паславська. – К., 2006. – 35 с
2. Степанова Т. В. Категория отрицания в морфемной структуре слова : на материале диалектной речи : [автореферат канд. фил. наук] / Т. В. Степанова. – Великий Новгород: Прогресс, 2008. – 25 с.
3. Biber D., Johansson S., Leech G., Conrad S. and Finegan E. Longman Grammar of Spoken and Written English. London: Longman, 1999. – 356 p.
4. Salinger J. D. Franny and Zooey. Moscow: Progress Publishers; 1991. – 208 p.
5. Salinger J. D. Raise High the Roof Beam, Carpenters. Seymour. Moscow: Progress Publishers; 1982. – 160 p.
6. Salinger J. D. The Catcher in the Rye / J. D. Salinger. – Харків: Ранок-НТ, 2002. – 240 p.

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ЛЕКСЕМИ “ONE” (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ДИСКУСУ)

Грінченко А. І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Мова – це знакова система, яка з'явилась задля задоволення потреб людини. Мова включає систему метазнаків та є результатом когнітивного процесу людини. Суспільство постійно динамічно розвивається і в зв'язку з цим з'являється потреба в нових словах. Мова задовольняє цю потребу за допомогою включення в свою систему запозичень, а також завдяки девіаційному розвитку слів. В процесі еволюції мови слова втрачають свої первинні значення, набувають нових, вторинних, семантично спустошуються, генерують забуті значення та неологізми [1, 12].

Слова у мові творяться не хаотично та безсистемно, а за притаманними їм моделями, нормами та лінгвістичними традиціями. Основу денумеративів складають числівники, поверхнева та глибинна структура яких може змінюватися, модифікуватися, що сприяє ефективності вербокреації, появі нових слів. В умовах оточуючого контексту числівники модифікують синтаксичну, прагматичну, морфологічну, епідигматичну функції. У ході мовної еволюції частиномовне семантичне навантаження денумеративів постійно змінюється, що зумовлено їх парадигматичним буттям та семою числа, яка була закладена в них спочатку [2, 198].

У словниках лексема *one* експлікується алонімами типу англ. *only, individual, unique, united, specified, certain, indefinite, identical, equal*. Вихідною у лексемі *one* була сема виокремлення одного предмету, що було необхідним для лічби та виміру денотатів. Потім до вже існуючої семи додалася ще сема винятковості. Розрізняють позитивну конотацію (унікальність) (*The time allotted for the tributes to say goodbye to their loved ones* [3, 74]) та негативну конотацію (недостатність) (*Only one is still alive* [3, 64]). Найближчими елементами тлумачення лексеми *one* в словниках виступає лексема *single* (самотній, поодинокий, одинарний) з конотативним компонентом відчуження, самотності і її стилістично нейтральним синонімом *individual* (окремих). Лексема *one* може бути іменником, прикметником, займенником або входити до ідіоматичного сполучення [2, 199].

Окремість, відокремлення одних об'єктів від інших, дискретизація дійсності є необхідними як для лічби об'єктів, так і для їх сприймання, визначення індивідуальних властивостей, характеристик в опозиції з іншими об'єктами. Для протиставлення одного референта із групи йому подібних використовується конструкція “*one of...*”, напр.: англ. – *It will be less obvious if I send one of my acquaintances* [4, 46]. В даному випадку лексема *one* не позначає певну особу чи групу осіб, але правостороння означувана група обмежує коло можливих варіантів, тобто *one* частково втрачає неозначеність.

Всім денумеральним конструюванням, в тому числі і денумеративу *one*, притаманні «сім чудес» їх буття (становлення та функціонування): генетична синкретичність (предметність + нумеральність), термінологічність, детермінологічність, фразеологізація, поліфункціональність (позначення точної, приблизної, невизначеної кількості), семантичне спустошення та словотвірний потенціал. У денумеральних конструюваннях виникають сплески минулої числової предметності, що свідчить про їх когнітивну пам'ять [2, 199].

Числівник *one* та неозначений артикль *a (an)* є етимологічними дублетами. Обидві лексеми позначають одиничність, виключність та опозицію предметів у множині. Генетичні образи лексеми *one* простежуються у древніх формах мов індоєвропейської сім'ї. У грецькій мові *oinos* етимологізує значення «одне очко». Ця форма має свої паралелі у лат. *unus*, гот. *ains*, нім. *ein*, слав. *инь*. У санскриті *ena* семантизує займенникове значення "вона". Сучасні лінгвісти зазначають у своїх працях, що двоїна та її маркери були передвісниками одиничності: двоїна створила основу для виникнення одиничності [5, 5]. Не дивлячись на те, що двоїна генерувала однину, лексема *one* є високочастотною як у вільних, так і у стабільних словосполученнях, напр. англ. *one student, one revolution; one and all, one-horse (carriage), once-removed (brother)* [2, 200].

Лексема *one* зустрічається у фразеологічних словосполученнях. Семантичне наповнення зазначеної лексеми визначається фразеологічним контекстом, напр.: англ. *one too many* «зайвий», *one of these days* «незабаром», *one and all* «всі разом і кожен зокрема», *one-horse* «невеличкий, незначний, невеликий». Похідні від числівника *one* зберігають квантитативний шарм та отримують нові квалітативні ознаки. Існують випадки повної втрати квантитативного значення

(деквантифікація), появи семантичного спустошення (десемантизація), що притаманне, зокрема, стабільним фразеологічним одиницям [2, 200]

Як замітники попередніх слів, лексеми *one* – *ones* мають різну числову представленість, що ілюструє собою певну семантичну девіацію. Ці денумеративні конструювання були утворені в результаті процесу конверсії і синкретично вони продовжують представляти нумеральність та предметність. Виконуючи функцію замітника попередньо вжитого слова, денумератив *one* вбирає в себе всі функції слова, яке заміняється, повторює його контекстуальну сполучуваність та позицію в реченні.

Слово-замітник *one* має свої характерні граматичні та лексичні особливості і функції: вживається тільки з обчислюваними іменниками; застосовується як у відношенні до живих предметів, так і у відношенні до неживих; може замінювати іменник у множині, при цьому використовується форма *ones*; може вживатися замість іменника, який має означення (частіш за все виражене прикметником); форма множини *ones* у сполученні з прикметником може позначати всіх людей, що характеризуються цим прикметником; може вживатися після порядкових числівників та слів *the last*, *the next* [6, 114].

Слово-замітник *one* виконує в реченні функції підмета, іменної частини присудка або додатка [6, 117], напр.: *Inside the box were four gray puppies, one of which hopped up on its hind legs to peer over the side at her* (підмет) [7, 25]. *There wasn't a chance she'd fit in with people around here who had money, at least the ones he knew* (додаток) [7, 40]. *Nowadays, they were the ones who stole the booze, the ones who beat the bold guy unconscious at the airport before taking his wallet, the ones who painted the swastikas on the synagogue* (іменний присудок) [7, 41].

На основі проаналізованих нами 1400 денумеративів у художньому дискурсі встановлено, що як повнозначне слово денумератив *one* був вжитий як іменник 95 разів, 44 рази як займенник (слова-замітники). Загалом лексема *one* реалізувалась 139 разів, що у загальному корпусі денумеративів складає приблизно 10%. Лексема *one* займає важливе місце у мовній системі і позначена високою частотністю вживання, семантичною гнучкістю та поліфункціональністю.

1. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. – К.: Академія, 2006. – 368 с.
2. Швачко С. О. Словотворчі тенденції квантитативних одиниць: лінгвокогнітивні аспекти / С. О. Швачко //Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2012. – № 23(248). – С. 197–201.
3. Suzanne Collins "The Hunger Games". – United States, Scholastic, 2008. – 384 p
4. Ann Elizabeth Cree "The Dukes's Mistress". – Great Britain: Mills & Boon, 2002. – 299 p.
5. Есперсен О. Философия грамматики / О. Есперсен. – М. : Изд-во иностр. лит-ры, 1958. – 332 с.
6. Михельсон Т. Н., Практический курс грамматики английского языка / Т. Н. Михельсон, Н. В. Успенская. – СПб. : Специальная литература, 1995. – 256 с.
7. Sparks Nicholas. The Last Song. – London: Sphere, 2010. – 390 p.

ІНТЕРАКЦІЯ СТРАТЕГІЙ ТА ТАКТИК У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Громак М. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Попова О. В.

Призначення політичного дискурсу полягає в тому, щоб вселити адресатам – громадянам спільноти – необхідність «політично правильних» дій або оцінок. Інакше кажучи, мета політичного дискурсу – не описати, а переконати, пробудивши в адресатові наміри, дати підґрунтя для переконання і спонукати до дії.

Політичний дискурс може бути визначений як сукупність усіх мовленнєвих актів у політичних дискусіях, а також правил публічної політики, які оформилися відповідно до існуючих традицій і отримали перевірку досвідом [1]. Дослідженням політичного дискурсу присвячено роботи: Бацевича Ф. С., Дейка Т. А., Демьякова В. З., Шейгал О. І. та інших вчених.

Мовне маніпулювання політичною свідомістю у політичному дискурсі здійснюється за допомогою словесної імплікації за рахунок ідеологічності, оцінювання, модальності, рухомості семантики та прагматики слова, варіативності денотативних та конотативних

значень одних і тих же мовних знаків під впливом соціальних, культурних та інших факторів.

Обраний комунікантами спосіб спілкування є результатом впливу таких конструюючих ознак політичного дискурсу, як агональність, наявність сторін, що протистоять, та присутність адресата-спостерігача, у наслідок чого виникає потреба вибору стратегій, які дозволяють з одного боку принизити статус опонента, представити його як незначного політика, який є недостойним уваги електорату, а з іншого боку, підвищити власну значущість, привернути виборців на свою сторону. При цьому спостерігаємо інтеракцію та взаємозамінюваність стратегій і тактик. Якщо комунікативна стратегія – це планування у максимально узагальненому вигляді, а комунікативна тактика – це конкретні способи реалізації стратегії [2], то реалізуючи стратегію самопрезентації, наприклад, можна задіяти тактику критики, делегітимізації та дискредитації політичного опонента.

I don't think from my perspective that I want America to be engaged in spending that much money on still a scientific theory that has not been proven and from my perspective is more and more being put into question [3].

У даному прикладі недоцільно говорити про стратегії дискредитації чи делегітимізації опонента, адже критика діючої влади з вуст претендента на посаду Президента США Ріка Перрі (*be engaged in spending that much money on still a scientific theory that has not been proven*) реалізується як конкретна лінія поведінки для досягнення головної мети – представлення себе та своїх бачень і уподобань (*I don't think from my perspective that I want...*), тобто для реалізації стратегії самопрезентації. Вербалізація теми висловлювання за допомогою дейксиса *I*, за рахунок чого у адресата виникають ментальні асоціації саме з образом Ріка Перрі як автора слів та учасника передвиборчих перегонів, програмує когніцію реципієнта на подальше повернення та порівняння рематичного матеріалу з вже сформованим тематичним. Таким чином, образ адресанта в свідомості реципієнта набуває первинного значення, а нова інформація, яка надходить потому, буде представляти собою подальше уточнююче та оздоблююче нашарування. Тому, цілком правомірним є твердження про реалізацію саме стратегії самопрезентації у даному прикладі, коли, маніпулюючи фактами та критикуючи опонентів, Ріку Перрі

вдається показати себе у кращому світлі, наголошуючи на своєму потенціалі в рамках політичної кар'єри.

Таким чином, комплекс стратегій та тактик політичного дискурсу представляє собою неподільне ціле, де адресант, керуючи власною прагматичною, когнітивною базою, ситуативними факторами екстралінгвістичного порядку, вдається, до міни тактик, що в результаті виформовують субституцію, взаємозаміщення комплексу використаних стратегій та тактик.

1. Діденко М. О. Політичний виступ як тип тексту (на матеріалі виступів англійських політичних діячів кінця 20 століття) : дис. ... канд. філол. наук. – Одеса, 2001. – 214 с.
2. Паршина О. Н. Стратегии и тактики речевого поведения современной политической элиты России : дис... доктора філол. наук : 10.02.01 / Паршина Ольга Николаевна. – Саратов, 2005. – 325 с.
3. Page of Rick Perry [Electronic resource]. – Access : <http://www.rickperry.org/>

МЕМИ ТА ТРОЛЛІНГ У СУЧАСНОМУ КОМП'ЮТЕРНОМУ ДИСКУРСІ

Король А. П.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Косенко Ю. В.

Сучасний світ живе по своїм законам і у ньому важливу роль відіграють нові технології. Це питання є актуальним тому, що не існує більш сучасної речі ніж Інтернет (об'єкт дослідження). Він допомагає нам у торгівлі, навчанні, розвагах. Але найважливіше – це його соціальна функція, бо він надає змогу спілкуватися з іншими людьми. Одразу ж виникають свої правила, мови, традиції, правила спілкування у всесвітній мережі. Предметом нашого дослідження є вивчення вербальних і невербальних особливостей у сучасному комп'ютерному дискурсі.

Взагалі культура спілкування в Інтернеті, як частина комп'ютерного дискурсу, вимагає певних навичок та знань. Як і будь-яке інше, мережеве спілкування не витримує грубощів і агресії. Але у той самий час мережа дає нам свободу, бо зазвичай особа мовця залишається інкогніто.

Вербаліка і невербаліка тісно сплелись навіть у мережі. Люди навчилися поєднувати ці два види комунікації задля кращої передачі та сприйняття своїх емоцій. Основою невербаліки в Інтернеті можна поправу вважати спеціальні символи (набір певних графічних знаків), а згодом і малюнки – «смайли» або «смайлики».

Невербаліка була необхідною через неможливість точної передачі відчуттів. Поступова зміна сутності Інтернету та його технічних можливостей мала вплив і на види спілкування у ньому. З часом мережа стала «дзеркалом» світу і суспільства в цілому. Певні події завжди знаходили своє відбиття у ній і ставали темою обговорення тисяч, а то й мільйонів користувачів.

З плином часу Інтернет створив таке явище як «Інтернет мему», тобто зображення або фраза, що дуже стійко закарбувались у свідомості людей. Вони не завжди повинні бути вигаданими. Велика кількість цих «мемів» базується на реальному житті, суспільстві, культурі.

У мережі існує велика кількість англomовних «мемів», що дає змогу вважати, що саме англomовні користувачі дали початок цьому явищу. «Мему» можуть розділятися на зображення (певні фото, кадри з кіно та мультфільмів) та зображеннями з написами для покращеного сприйняття. Чудовий приклад – Слоупок. При зображенні лише цього героя з відомого мультфільму людина розуміє, що мовець має на увазі певну особу або щось інше, що працює або реагує з затримкою.

Великий вплив має і слов'яно-мовна частина Інтернету. Вона теж створила велику кількість аспектів «правильного» спілкування у мережі. Здебільшого тут не є суворими правила загальної граматики, орфографії, а отже не прийнято ображатися на такі помилки та виправляти співрозмовника. Хоча і цим правилом дуже часто нехтують.

Рунет створив велику кількість «мемів», але вони більше схильні до розважання інших користувачів, маючи іронічний, а іноді і саркастичний характер. Також помітне і явище переходу невербального виду спілкування у вербальне шляхом використання усе тих же «мемів». Найпопулярніші з них мають тенденцію переходити у живе спілкування і ставати надбанням покоління.

Одним з найкращих прикладів переходу з невербальної у вербальну форму є напис «146%». Він з'явився після парламентських виборів у Російській Федерації через помилку на одному з телеканалів. При виведенні результатів на екран монітора у студії

помилились у підрахунку відсотків голосів і їх сума складала 146%. Це одразу було помічено рунетом і надовго відбилось у пам'яті користувачів. Тепер вислів «довірся мені на усі 146%» або «не хвилюйся, інформація 146%» означає, що мовець може казати не правду чи намагатися пошити вас у дурні.

Інтернет створив і неприємне вербальне явище як «тролінг», що є формою агресивного спілкування і поведінки у мережі. Здебільшого він спрямований на висміювання та провокування інших користувачів задля втіхи мовця.

Важливим аспектом для розуміння тих мовних кодів, що існують в мережі іноді треба бути досить ерудованою особою, бо у протилежному випадку вербальний чи невербальний зворот втрачає свою роль у повідомленні мовця.

Вивчення спілкування у мережі Інтернет як окремого аспекту культури є дуже важливим, бо з кожним роком люди все більше і більше проводять часу у ньому. З кожним днем кількість користувачів невпинно зростає, а отже зростає можливість створення нових аспектів комп'ютерного дискурсу. Кожна людина здатна на привнесення частки свого сприйняття сучасного світу, яка має шанс стати надбанням цілого покоління. Світ і люди у ньому не перестають змінюватися, кожен день відбуваються події, що певним чином відбиваються у Інтернеті. Тому і спілкування у ньому постійно змінюється, отримуючи завжди щось нове або втрачаючи навіки.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕВФЕМІЗМІВ У АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ БАРАКА ОБАМИ)

Кравець Л. С.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Таценко Н. В.

XXI століття – час політичних змін та переходу з одних політичних режимів у інші. Ці зміни, викликані рядом соціальних та культурних чинників, тягнуть за собою відповідні перетворення у мовній системі, яка не залишається сталою і пристосовується до тієї суспільно-політичної реальності, яка панує у середовищі використання певної мови.

Політичний дискурс – це сукупність смислів, когнітивних та ціннісних значень, що є основою політичної культури суспільства, охоплює всі форми комунікативної активності людини, її рефлексію щодо політичного світу та своєї ролі в ньому, а також культурні артефакти, реалізовані у функціональній політичній символіці [1, 104]. Це поняття також охоплює інституційні й неінституційні (особистісно орієнтовані) форми спілкування, в яких суб'єкт, адресат або зміст спілкування належать до сфери політики. Цьому дискурсу притаманні єдність і взаємодія тексту та контексту. Відмінність політичної комунікації від інших видів спілкування полягає у переважанні масових і групових клієнтів над індивідуальними.

Жодна політична комунікація, жоден виступ політичного діяча не відбувається без спроб завуалювати дійсність, прикрасити її за допомогою лексичних засобів та приховати неприємні факти. Керуючись метою політичного лідерства, політики вдаються до вживання лексичних одиниць, які завуальовують негативні суспільні явища і прикрашають реальність – евфемізмів.

Евфемізмом вважається як слово чи словосполучення, яке слугує для заміни некоректних висловлювань, так і сам процес заміщення грубих недоречних фраз альтернативними. Проте слід диференціювати евфемізми загальні та ті, що вживаються у політичному дискурсі.

Політичні евфемізми – це група евфемізмів, які використовуються в політичній комунікації для заміни слів або виразів, які вважаються табу на певному історичному етапі розвитку суспільства з метою уникнути прямої номінації всього, що може визвати негативну оцінку або образити почуття адресата політичної комунікації, а також цілеспрямовано вплинути на громадську думку [2, 9]. Основна їх особливість полягає в тому, щоб вплинути в межах політичної комунікації на суспільну думку шляхом спотворення та пом'якшення певних явищ та фактів політичної дійсності.

Промови політичних діячів, звернені на зацікавлення виборців, завжди містять прийоми евфемізації, бо політик прагне уникати комунікативних невдач та промахів, щоб не створити у адресата відчуття дискомфорту.

Одним із таких політиків, які вдаються до вживання евфемізмів, є президент Сполучених Штатів Америки Барак Обама, тексти промов якого є типовим осередком для евфемізмів у сучасній лінгвістиці.

Більшість політичних евфемізмів Обама спрямовані на підкреслення багатонаціональності Америки, рівності всіх громадян незалежно від їхніх прибутків, соціального статусу, фізичних вад та недоліків, кольору шкіри та етнічної приналежності. Окрему групу складають евфемізми, спрямовані на приховування економічних та фінансових проблем та спроб подолати їх будь-якими можливими шляхами.

Отже, політика знаходить своє відображення у політичному дискурсі, який безпосередньо пов'язаний із застосуванням евфемізмів. Причини евфемізації політичних текстів – різні, проте мета – одна – заволодіння владою.

1. Соціологічна енциклопедія / Укладач В. Г. Гордяненко – К. : Академвидав, 2008. – 456 с.
2. Миронина А. Ю. Политические эвфемизмы как средство реализации стратегии уклонения от истины в современном политическом дискурсе: (на материале публич. выступлений Б. Обамы) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 / А. Ю. Миронина. – Н. Новгород, 2012. – 19 с.

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ТА ДИСКУРСНІ АСПЕКТИ НЕПОРОЗУМІННЯ ЯК ТИПУ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Литюга Ю. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Кобякова І. К.

Різновидам непорозуміння властиві спільні ознаки: мимовільність, непрогнозованість, ефект ошуканого очікування та відчуття когнітивного дисонансу. Відмінність між неправильним і неповним непорозумінням експлікована дискурсними маркерами, які визначаються алгоритмом перебігу діалогу і неадекватним проектуванням комунікативного повідомлення інтерпретатором.

Непорозуміння – є комунікативно-когнітивним явищем, яке виникає під час рецепції мовленнєвого повідомлення у процесі діалогічної взаємодії двох та більше співрозмовників і притаманне зазвичай слухачеві. Аналіз англійських діалогічних єдностей, що маніфестують непорозуміння, доводить його існування у двох площинах – комунікативній і когнітивній.

Як комунікативна категорія непорозуміння декларує себе через інтерактивно-фазову дискурсну організацію, комунікативний фон та дискурсні маркери-ознаки. Дослідження доводить, що непорозуміння не є ознакою комунікативного провалу, а вимагає додаткових комунікативних зусиль від обох співрозмовників для реалізації поставленої мети – розуміння дискурсу, що ретранслюється продуцентом – розкриття змісту висловлення інтерпретатором з осмисленням усієї інформації, яка закладена у це повідомлення [1, 32].

З когнітивної точки зору, непорозуміння пов'язане з поняттям інтерпретація – видом когнітивної діяльності, скерованим на розкриття змісту повідомлення адресанта. Цей вид мовленнєво-розумової діяльності охоплює ментальні операції, які складають акт розуміння. Інтерпретація, а відтак і непорозуміння є двобічними когнітивними категоріями, які втілюють процес і результат мовленнєво-розумового механізму опрацювання дискурсу.

Непорозуміння є проміжним елементом у трихотомії розуміння-непорозуміння-нерозуміння. Рівень розуміння залежить від ступеня відповідності концепту дискурсу в ментальній реальності продуцента та концепту, який, як результат інтерпретації, фіксується в ментальній площині реципієнта.

Значуща роль інтерпретатора полягає у виведенні імпліцитної інформації, що становить суттєвий бік дискурсного значення. Неefективне здійснення інтерпретаційних операцій реципієнтом провокує неповну ментальну репрезентацію комунікативного повідомлення з неправильною репрезентацією дискурсу з помилковим відтворенням його конститутивних елементів, що пояснює когнітивну суть непорозуміння.

При непорозумінні відбувається на якийсь момент розрив духовно-мовного зв'язку між мовцем і слухачем, наприклад, коли сказане в переносному сенсі сприймається буквально або навпаки:

- You missed school yesterday.

- No, not at all. I had a good time [2, 160].

Непорозуміння – це форма розуміння, яка частково або повністю відрізняється від того, що мовець має намір повідомити. По суті, це – конкретний тип розуміння, при якому реципієнт приписує висловлюванню внутрішню репрезентацію, відмінну на одному або декількох рівнях від репрезентації, яку їй слід приписати за наміром мовця. Як форма інтерпретації, непорозуміння стосується іншого боку значення або іншого боку висловлювання і є когнітивним явищем, що

належить адресату. Непорозуміння корегується в процесі подальшої діалогічної взаємодії. Ми можемо бути певні, що досягнемо розуміння в спілкуванні, навіть якщо висловлювання неправильно зрозуміли [3, 769]. Непорозуміння не є соціально інтерактивне, а індивідуальне когнітивне явище, воно також є частиною процесу спілкування і тому вважається комунікативним явищем. Непорозумінню як типу інтерпретації властивий хибний хід думок, що призводить до побудови неадекватної внутрішньої моделі комунікативного повідомлення. Лексико-синтаксичні засоби, семантично-прагматична наповненість та функціональність англомовних коригуючих реплік є значною. Це розкриває перспективи подальших досліджень.

1. Маковська Н. М. Дискурсні маркери неповного розуміння в англомовній інтеракції / Маковська Н. М. // Іноземномовна комунікація: здобутки і перспективи: Міжнародна наукова конференція, присв. 40-річчю Тернопільського державного економічного університету, 25–26 травня 2006 р. : тези доповідей. – Тернопіль, 2006. – С. 32–34.
2. Маковська Н. М. Непорозуміння як проблема когнітивної лінгвістики (на матеріалі англійської мови) / Маковська Н. М. // Науковий вісник ВДУ. – 2002. – Вип. 5. – С. 159–165.
3. Weigand E. Misunderstanding: the standart case // Journal of Pragmatics 31, 1999. – P. 763 – 785.

ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СКОРОЧЕНЬ В АНГЛОМОВНОМУ ДІЛОВОМУ ДИСКУРСІ

Маринченко К. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ємельянова О. В.

Скорочення – це такий спосіб словотвору, що полягає у відсіканні частини основи, яка або збігається зі словом, або являє собою словосполучення, об'єднане загальним змістом. На сучасному етапі розвитку словотвірної парадигми потрібне оновлення термінологічного апарату і методології для уточнення основних тенденцій у сфері формування принципово відмінного мікрочасткового словникового складу сучасної англійської мови, представленого скороченими мовними одиницями [1]. Тенденцію до скорочень можна пояснити як прагненням комунікантів до економії

часу, що витрачається на написання тексту, так і розвитком сучасних комунікаційних технологій.

Безсумнівний інтерес представляє особливий різновид діалогічної ділової комунікації у вигляді коротких Інтернет-повідомлень. Використовувані в них скорочення відрізняються своєрідним оформленням, що допускає комбінацію букв і цифр, а це, в свою чергу, сприяє розширенню семантики скорочених одиниць за рахунок збільшення конотативних елементів. Наприклад: *L8 4MTG. 3 U @ 10. - I'm late for a meeting. I'll see you at 10; YR REPORT IS XLNT. 3 U L8R - Your report is excellent. See you later.*

Інформативна ємкість, зручність вимовляння, легке запам'ятовування скорочень, сприяють зростанню їх числа і активному використанні в англомовному діловому дискурсі, що обумовлює актуальність дослідження. Дані про реалізацію скорочених мовних одиниць в англомовновному діловому дискурсі показали, що тенденція до біфуркації в лексикографічних підсистемах, яка супроводжується порушенням рівноваги і утворенням нових скорочень, призводить до створення об'єктивних умов для відносної стабільності англомовних скорочень насамперед у сфері ділової комунікації [1]. Систематизація даних про прагмалінгвістичний потенціал скорочень в англомовному діловому дискурсі полягають у можливостях виявлення тенденцій до збільшення обсягів скорочень, а також у застосуванні термінологічного апарату функціональної лінгвосінергетики до опису механізмів, регулюючих процеси самоорганізації компонентів скорочень.

1. Дайк Т. А., Язык. Познание. Коммуникация/ [пер. с англ.]: Сб. работ/ В. В. Петров под ред. В. И. Герасимова: Вступ. ст./ Ю. Н. Караулова и В. В. Петрова – М.: Прогресс, 1989. – 312 с.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ "SILENCE" НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНІХ ДИСКУРСІВ КОРЕЛЮЮЧИХ МОВ.

Рудич Н. С.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Куліш В. С.

Ключовим поняттям когнітивної лінгвістики є концепт. На сьогодні актуальним є дослідження мови з точки зору її участі в

пізнавальних процесах людини. Ці процеси та процес формування думки про світ потребує певних чітких "знаків", які репрезентують у мозку людини певні структури свідомості. Відомо, що людина в соціумі не може існувати без говоріння, так як говоріння не може існувати без мовчання.

Мовчання є об'єктом дослідження багатьох природничих та мовознавчих наук, зокрема, лінгвістики. Мовчання є комунікативною дією, що має знаковий характер [1, 48]. У побутовому дискурсі "silence" іноді розуміють як: 1) знак згоди, напр.: *Silence is a sign of consent*. 2) знак уваги, ввічливості, поваги до адресанта, напр.: *Yates mistook the doctor's silence for acceptance, and he went on with more confidence* [2, 269].

У сучасному розумінні мовчання є відсутність звука, що не має диференційних ознак. На думку Н. Д. Арутюнової, сенсу мовчання надає а) ситуація – (*He tried to say something but his tongue hung in his mouth like a dried fruit on a tree*) – [2, 243]; б) норми соціальної поведінки – (*It was Sunday, and there was a feeling of quietness, a silence as though nature were at rest*) – [2, 123]; в) повір'я – (*Do not speak unless you can improve the silence*); г) ритуали – (*молчание* *обязан соблюдать человек, впервые весной выехавший в поле сеять; женщина, замешивающая тесто для обрядовых хлебов к какому-нибудь большому празднику*).

У словнику Oxford Advanced Learner's Dictionary концепту *silence* надається наступне пояснення: *Silence (n) – 1) quiet; a complete lack of noise or sound, напр.: Their footsteps echoed in the silence; 2) a situation when nobody is speaking; an embarrassed, a moment's stunned silence, напр.: I got used to his long silences; 3) a situation in which somebody refuses to talk about something or to answer questions, напр.: She broke her public silence in a TV interview; 4) a situation in which people do not communicate with each other by letter or telephone, напр.: The phone call came after months of silence. Silence (v) – to make somebody/ something stops speaking or making a noise, напр.: She silenced him with a glare. Silent (adj.) – not speaking; to remain/stay/keep silent, напр.: They huddled together in silent groups. Silently (adv.) – without speaking, напр.: They marched silently through the streets.*

Феномен мовчання у англійському художньому дискурсі позначає ментальні процеси, як лексично (*silent, silence, pause, quiet, quietness, stop, stillness, ets.,*) так і графічно, за допомогою пунктуаційних знаків (*тире, три крапки, крапка*). Напр.: 1) *And if I can*

ever be of help again, at any future time, long after the memory of my presumption and my folly is forgotten .... 2) "If it does happen," she began faintly, "if I am —". [2, 46]. 3) *Nothing_Silence*. [2, 132]. Полілексемні вербалізатори комунікативного мовчання вказують на його витoki та тривалість [1, 3]. При перекладі лексем на позначення силенціального ефекту використовуються синонімічні одиниці. Напр., англійський варіант *silence* може бути представлений в укр. мові, як *мовчання, тиша, безшумність, забуття, безмов'я*; а в рос. мові, як *молчание, спокойствие, тишина, безмолвие*.

У художніх творах можна також побачити репрезентацію даного концепту за допомогою сталих виразів, синтагм, прислів'їв. Напр.: *Quiet as a mouse. Noiseless as fear in a wilderness. Beware of a silent dog and still waters* [2, 312].

При перекладах англomовної поезії автор може використовувати для передачі концепту "silence" різні номінації, часто застосовують таку трансформацію, як заміна однієї частини мови іншою для збереження римування. Пор.: англ. *On a lone winter evening, when the frost/ Has wrought a silence, from the stove there shrills...*; рос. *Пускай мороз молчанием сковзал/ Досуг наш зимний, и унылы лица, — / За печкою трещит сверчок, бахвал, ...*[3].

Основними засобами авторського опису мовчання є також слова та словосполучення, типу: *an awkward pause, after a long pause, after some hesitation, a dumb goodwill, didn't respond, didn't answer, very still* тощо.

Можемо зазначити, що даний концепт вербалізується за допомогою лексичних одиниць, таких як: *quick and silent, sudden silence, in brooding silence, etc.*, а також графічних: *тире, три крапки, крапка*. В перекладі використовуються такі лексичні номінації: *тиша, безшумність, забуття, безмов'я*, які мають відповідати за еквівалентність та адекватність перекладу, задля збереження смислу першотвору.

1. Анохіна Т. О. Семантизація категорії мовчання в англomовному художньому дискурсі. – Вінниця, – 2008. – 160с.
2. Keen, Tom and Haynes, Brian. *Spy ship*. – New York: A Dell/ Emerald Book, p.384.
3. John Keats. *Sonnet on the Grasshopper and Cricket*. – Режим доступу: <http://kudryavitsky.narod.ru/englpoetry.html>

ТАКТИКИ АРГУМЕНТАЦІЇ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЗМІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРЕСИ НІМЕЧЧИНИ)

Сідліченко О. С.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Школяренко В. І.

Із розвитком засобів масової інформації політика як важлива сфера життя суспільства теж стає медіалізованою. Мова використовується як засіб самореклами та важливий канал впливу на свідомість людей. Це викликає інтерес сучасної лінгвістики до аналізу стратегій та тактик аргументації, які використовуються політичними діячами у їх промовах.

Тактика аргументації в політичному дискурсі ЗМІ – це певні аргументативні кроки у межах мовленнєвої поведінки політика, які зумовлені конкретною ситуацією і які передбачають такий вибір та комбінацію вербальних та невербальних засобів, які дали б змогу досягти політику головної мети дискурсу - викликати симпатію до власної мовної особистості та залучитися підтримкою аудиторії.

Ми виділили такі тактики, які найчастіше використовуються політиками у періодичних виданнях Німеччини. До них відносяться:

1) наведення статистичних даних як одного із логічних аргументів.

Апеляція до кількісних, статистичних даних є сильним аргументом і дієвим механізмом при сприйнятті аудиторією. *"Die stromintensive Industrie braucht keine weiteren Erleichterungen", sagte Bundestagsfraktionsvize Bärbel Höhn der "Welt". Der Strompreis sei "bei den besonders stromintensiven Unternehmen in den letzten drei Jahren um rund 30 Prozent gefallen", sodass gegenwärtig "Stahlunternehmen rund 5 Cent pro Kilowattstunde brutto zahlen" würden. Hingegen komme, so Höhn, "ein privater Haushalt auf mehr als 27 Cent"[1].*

2) апеляцію до авторитета, що скоріше має психологічну основу.

Посилаючись на політичних лідерів, які заслужили у народу любов і повагу, представники влади тим самим роблять акцент на підтримці власного політичного курсу авторитетними політиками, наголошують на правильності вибору цього курсу. *Seehofer skizziert in dem Gespräch auch seine Vorstellung von den Wahlkämpfen in diesem Jahr. "Als CSU-Chef möchte ich der Kanzlerin vorschlagen, dass wir uns sehr klar vom politischen Gegner abgrenzen", sagt der CSU-Chef. Gegner seien eindeutig SPD und Grüne.[1]*

3) опору на наперед істинні судження: закони, документи, нормативні акти, аксіоми, прислів'я, приказки, крилаті вислови і т.д.

*Neu regeln will die SPD dem Bericht nach auch die Maklergebühren. "Künftig muss bei der Inanspruchnahme von Maklern der Grundsatz gelten, der sonst überall in der Marktwirtschaft gilt: **Wer bestellt, der bezahlt**", heißt es der Nachrichtenseite zufolge. "Es kann nicht sein, dass Wohnungseigentümer und Makler ein Geschäft zu Lasten Dritter, nämlich der wohnungssuchenden Mieter, machen."*[3]

4) обіцянки запропонувати готове рішення конкретних питань.

Часто політики у своїх виступах, які потім афішуються у пресі, говорячи про ту чи іншу проблему, обіцяють показати шляхи її вирішення або намагаються запропонувати готове рішення. *Eine Gehaltserhöhung für ganz andere Lohngruppen strebt Peer Steinbrück im Falle eines Sieges bei der Bundestagswahl an: "Wenn wir die Wahl gewinnen, dann wird die Einführung des flächendeckenden gesetzlichen Mindestlohnes zu den ersten Maßnahmen unseres 100-Tage-Programms gehören", sagte er dem Tagesspiegel.* [2]

5) риторичні запитання.

Риторичні запитання реалізують контактновстановлюючу функцію та функцію персоніфікації; за допомогою цієї тактики політик акцентує увагу на важливих положеннях. *Gedankenspielen über schwarz-grüne Optionen nach der Bundestagswahl erteilte Trittin eine Absage. Es sei Kanzlerin Angela Merkel (CDU), die einen Ausbaustopp für erneuerbare Energien lanciert habe, die einen gesetzlichen Mindestlohn blockiere, eine gerechtere Besteuerung von Normalverdienern verhindere. Trittin sagte: "Glauben Sie im Ernst, dass man im Oktober mit der CSU das Betreuungsgeld wieder abschaffen kann?" Dies sei "absurd"*[2]

Таким чином, визначення специфічних мовних тактик, які використовуються німецькими політиками в аналітичних газетних статтях унеможливує дослідження системи аргументації на більш глибокому рівні. Перспективою подальшого дослідження можуть стати студіювання аргументації в політичному дискурсі ЗМІ (преси) на синтаксичному та граматичному рівнях.

1. Süddeutsche Zeitung [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.sueddeutsche.de/>

2. Die Zeit [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.zeit.de/index>

3. Die Welt [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.welt.de/>

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ НА РІЗНИХ МОВНИХ РІВНЯХ НА ПРИКЛАДІ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕКСТІВ- ВІДГУКІВ

Ставничий І. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладач Чуланова Г.В.

Пізнаючи світ і взаємозв'язок реального світу в практичній діяльності, людина не просто відбиває явища дійсності та їх ознаки і якості, а й одночасно відображає своє ставлення до реальної дійсності, причому ставлення людини до предметів, явищ обумовлене конкретним історичним станом практики. Тим самим цінність і система цінностей, що детермінують ставлення людини до моральних, естетичних сфер життя суспільства, не є чимось постійним, константним, вони розвиваються разом із суспільством і змінюються разом із ним.

У пошуках загального критерію для оцінки книг і їх поділу на "гарні" й "погані" необхідно досліджувати не стільки самі книги, скільки ставлення до них читача. Кожен читач знає, що хороша книга не міф, вона дійсно існує. Для будь-якого читача такою книгою буде та, яка подобається саме йому.

Таким чином, "скільки смаків, стільки й хороших книг, і питання щодо книжкової оцінки ставиться виключно суб'єктивно. А оскільки про смаки не сперечаються, то доводиться те саме сказати і про книжкові оцінки". Різні книги притягують до себе різну кількість вихваляючих їх голосів, але, по суті, справа не у кількості голосів, а в тому факті, що не якість самої книги примушує вважати її гарною, а – ставлення до неї публіки, що її читає.

Емоції становлять невід'ємну частину людського існування та відіграють значну роль у житті людей. Емоції (фр. *émotion* від лат. *emovere* "збуджувати, хвилювати") – одна з форм відображення світу, що означає душевні переживання, хвилювання, почуття; "специфічна, своєрідна форма когніції, відображення та оцінки дійсності, що оточує людину".

Емоційна лексика в цілому вивчена ще дуже мало, хоча безсумнівно представляє великий інтерес, оскільки помічено, що слова якісної оцінки надзвичайно неміцні і схильні до змін як за формою, так і за значенням, на протязі своєї історії вони піддаються багаторазовим переосмисленням.

Емоції створюють первинне враження оцінного повідомлення, тому текст оцінного повідомлення має бути яскравим, лаконічним та емоційно забарвленим. Якщо людина не знаходить для себе нічого цікавого, емоційно забарвленого, то у неї може і не виникнути бажання прочитати ту чи іншу книгу. З метою створення таких текстів критики використовують найрізноманітніші виразні засоби мови.

У сучасному мовознавстві до оцінних традиційно відносять тексти, насичені оцінними мовними одиницями (основи цієї теорії були закладені в працях Н. Д. Арутюнової, О. Л. Бессонової, О. М. Вольф, В. М. Телії). Їх маркерами є оцінна лексика – слова, що мають оцінну семантику, зумовлену психологічними чинниками, і можуть набувати позитивного або негативного значення в процесі свого функціонування.

Для вираження оцінки в системі мови існує цілий пласт лексики. Основна роль належить словам-оцінкам, що подаються різними частинами мови: прикметниками, прислівниками, іменниками, дієсловами, вигуками.

У мові оцінна лексика не існує ізольовано – вона заповнює синтаксичні конструкції. Й оскільки емоційний вплив у мові набирає форми не лише лексичних, а й синтаксичних засобів мови, то синтаксичний рівень має великий потенціал для вираження оцінних відтінків мови. “Під емоційним синтаксисом потрібно розуміти особливі структурні утворення, метою яких є передача не стільки основного змісту повідомлення, скільки суб’єктивно-оцінного, емоційно забарвленого ставлення того, хто говорить, до предмета думки”.

Категорії оцінки без емоційності не буває, а розмежування їх практично неможливе. Проте важливо й інше: оцінка необов’язково поєднується з емоційністю. “Категорії “емоційність” та “оцінка” є співвідносними, а головна відмінність між ними полягає у такому: якщо основною функцією емоційності є чуттєва оцінка об’єктів позамовної дійсності, то оцінка – це цілеспрямований вплив на слухача з точки зору вражаючої сили висловлювання, виразності, його естетичної характеристики. Таким чином, оцінка – це категорія, орієнтована на адресата, тобто така, що має прагматичне значення”.

Виходячи з визначень оцінки мови, що наводяться різними дослідниками, можна визначити цю категорію як таку сукупність ознак мовних одиниць, а також цілого тексту, завдяки яким адресант виражає своє суб’єктивне ставлення до змісту або адресата мови.

1. Вольф Е. М. Варьирование в оценочных структурах / Е. М. Вольф // Семантическое и формальное варьирование. — М. : Наука, 2000. — С. 273–294.
2. Гусарева Н. В., Пяткина И. В. «Лексические средства выражения субъективной модальности и контекст». — Ленинград, 1990. — Вопросы английской контекстологии. — Выпуск 3, Отв. редактор Кашева М. А.
3. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб./Т. А. Єщенко. — К.: ВЦ «Академія», 2009. — 264 с.

АРХІТЕКТОНІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ ГЛЯНЦЕВИХ ЖУРНАЛІВ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ

Чепурна В. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Рева Н. С.

Мова реклами займає особливе місце серед тих функціонально-стильових утворень, які відносяться до масової інформації, об'єднані масовою комунікацією.

Реклама – це форма комунікації неособистісного характеру, що реалізується за посередництвом платних засобів поширення інформації з чітко вказаним джерелом фінансування [2]. Рекламний текст (РТ) – це текст, що є письмово зафіксованим відрізком мовленнєвого ланцюжка, складається з декількох, певним чином організованих речень, характеризується змістовою і структурною завершеністю, а також специфічною авторською настановою, яка полягає в презентації об'єкта та предмета рекламування в найбільш привабливому вигляді [3, 95]. Рекламний текст глянцевиx журналів має універсальні та специфічні особливості, які характерні рекламному тексту загалом. Відзначимо особливості журнального тексту:

1. Специфічна прагматична направленість.
2. Особливість денотата (денотатом є рекламований продукт).
3. Специфіка когнітивних умов рекламного тексту .

Реклама косметичної продукції націлена на презентацію косметичного продукту певної компанії. Мета реклами косметики – підвести цільову аудиторію жінок до виконання бажаної дії – купівлі косметичного засобу, що рекламується [3, 96].

Основними структурними компонентами в архітектоніці рекламного тексту, що несуть головне інформаційне (змістовне) і експресивно-емоційне навантаження, є заголовок, підзаголовок, основний текст, слоган, які виконують особливу функцію, несуть певне когнітивно-дискурсивне навантаження [2].

Заголовок – це коротка фраза, функціональне значення якої полягає в актуалізації інформації, у реалізації номінативної, комунікативної, рекламної функцій. Заголовок є багатофункціональним, про що свідчать функції зовнішні (репрезентативна, з'єднувальна, функція організації читацького сприйняття) та внутрішні (номінативна, делімітативна, текстостворююча) [1, 6].

Підзаголовок – це своєрідний місток між заголовком та основним текстом, уточнення рекламного оголошення, несе додаткову інформацію як до заголовка, так і до основного тексту [2].

Основний рекламний текст (ОРТ) – основна рекламна думка рекламного тексту, що реалізує та обумовлює в розгорнутому виді закладені заголовком авторські інтенції. ОРТ як основна думка рекламного оголошення функціонально представлений трьома блоками: вступ, основна частина, висновки. Композиційна організації інформації ОРТ обіймає опис-перерахування, пояснення та цитування відомих джерел та персоналій [1, 34–35].

Слоган – це вербальний еквівалент логотипу, що компенсує торгову концепцію та стратегію. Слоган екстеріоризує об'єкт реклами, виконує функцію розгорнутого логотипа, вказує на рекламну концепцію – бренд компанії, привертає увагу широкого кола цільової аудиторії реклами та активує запам'ятовування тексту [2].

Допоміжними композиційно-семантичними компонентами текстів реклами косметичних засобів є прескриптор, ехо-фраза, вербальний логотип. Ехо-фраза – кінцевий вираз, що підсумовує зміст РТ, що за семантикою наближається до заголовку, з деякими девіаціями повторює виражену у ньому основну ідею. Прескриптор – додаток, інструкція по використанню, зразок бланку, правила, умови, купон та інші пов'язані з об'єктом рекламування пояснення. Вербальний логотип – стилізований маркер товару або фірми. Його основними функціями є персоніфікація товару/фірми – наділення ім'ям, індивідуалізація об'єкту рекламування, закріплення його символічного образу в свідомості адресата, вказівка на бренд, орієнтація адресата. Зображення (фото, ілюстрація, рисунок) –

важливий архітектонічний блок РТ, що входить в число прийомів, які служать для фокусування уваги адресата [3, 97–98].

Отже, рекламний текст відноситься до текстів малих форм і представляє собою структурно-семантичне ціле вербальних та візуальних елементів, що характеризується особливою прагматичною спрямованістю.

1. Кафтанджиев Х. Тексты печатной рекламы/ Х. Кафтанджиев. – М. : Издательство „Смысл”, 1995. – 128 с.
2. Клушина Н. И. Язык рекламы. Композиция рекламного текста [Электронный ресурс] // Н. И. Клушина // Режим доступа: <http://dlib.eastview.com/browse/doc/1891487>. — Дата доступа: 08.10.12.
3. Рева Н. С. Архітектонічні аспекти композиції реклам косметичних засобів на матеріалі англомовного дискурсу / Н. С. Рева // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – № 16(227). – Частина II. – Серія: Філологічні науки – Луганськ: Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, 2011. – С. 95–100.

Секція

"ПРОБЛЕМИ СТИЛІСТИКИ І ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ"

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ-ІНТЕРВ'Ю У СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ПРЕСІ

Бих С. С.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Алексенко С. Ф.

У статті розглядається особливості інтерв'ю як одного з жанрів текстів масової комунікації. З'ясовуються особливості текстів публіцистичного стилю та жанру інтерв'ю, що визначають специфіку текстів інтерв'ю у пресі. Виявляються особливості вживання стилістичних засобів та фігур у текстах-інтерв'ю сучасної англomовної преси.

Під інтерв'ю розуміється продукт взаємодії інтерв'юера та респондента, об'єктивований у формі друкованого тексту за певним планом, призначений для публікації у пресі. Дослідження спрямоване на вивчення текстів-інтерв'ю у стилістичному аспекті комунікації, у зв'язку з їх комунікативною організацією та прагматичним потенціалом, що уможлиблює розкриття специфіки даних текстів. У текстах-інтерв'ю лексичні засоби та стилістичні фігури вживаються відповідно до ознак публіцистичного стилю та мови газети – стандарту (їх типової організації) та залежить від прагматичних настанов інтерв'юера та респондента, теми інтерв'ю, а також оцінного комплексу та мовної економії – експресії (вживання мовних засобів з метою посилення емоційного впливу на адресата).

Використання стилістичних засобів та фігур різних рівнів сприяє виокремленню найбільш вагомих фактів та подій, відображених у текстах інтерв'ю, є чинником реалізації прагматичної настанови авторів та зумовлені тематикою інтерв'ю [3].

Лексико-стилістичні засоби є складниками успішної реалізації комунікативного наміру авторів текстів інтерв'ю. Лексичні засоби у текстах-інтерв'ю сучасної англomовної преси відносяться переважно до загальноновживаної лексики, оскільки тексти цього жанру розраховані на масового адресата. Проте можна відмітити широке вживання термінів, професіоналізмів, неологізмів, колоквіалізмів, сленгізмів, абревіатур, тощо.

Наприклад: BWC (Biological Weapons Convention) – аббревіатура; ambitious realism – термін; biopic – професійний сленгізм; newbie – колоквиалізм.

Загальними **морфолого-стилістичними засобами** є вживання слів та словоформ у непритаманному їм контексті [3, 71]. Розповсюдженим у текстах інтерв'ю є уживання іменників у нехарактерних для них категоріальних формах (наприклад, у множині замість однини), вживання означеного артикля і ін. Стилістично зумовленим є вживання у текстах інтерв'ю різних часових форм та способів дієслів.

Наприклад: Only three persons worked... – вживання форми множини, не притаманної слову person, щоб наголосити на невеликій кількості працівників.

Поширеними **синтактико-стилістичними засобами** реалізації експресивності текстів інтерв'ю є повтор, синтаксичні конструкції з різними видами підрядного та сурядного зв'язку, вставні речення, уточнення тощо. Виокремлювальні звороти, еліптичні та називні речення, перерахування, безособові речення, прикладки, є типовими, зумовленими стандартом, синтактико-стилістичними засобами текстів інтерв'ю в пресі.

Наприклад: We have a set of CBMs agreed in 1986, politically binding, not legally binding but politically binding, States-parties... – уточнення, вжите, щоб акцентувати увагу на політичному зв'язку партій.

Добір традиційних **стилістичних фігур** мови (традиційної метафори, метонімії, традиційної перифрази, оксюморона, повтора, синтаксичного паралелізму, риторичних запитань тощо) є стандартизованим у текстах інтерв'ю. Використання авторської метафори, образного порівняння, іронії, гіперболи, літоти, антитези, здійснюється відповідно до експресивності текстів цього жанру.

Наприклад: Why do they charge more than SAP? I can give you the facts... – риторичне питання, вжите з метою акцентуації уваги на проблемі.

Графічні засоби надають можливість передати вичерпну візуальну інформацію, що властиві усному спонтанному мовленню, але відсутня у друкованих текстах та інформацію, що не відома читачам зі слів мовця, але необхідна для розуміння. Основними графічними засобами є особливості вживання шрифтів, додаткове

графічне оформлення, стилістичне вживання знаків пунктуації, графіко-фонетичні засоби [3, 61].

Наприклад: More green screen. [Laughing]. I mean literally different worlds.

Отже, використання стилістичних засобів та фігур у текстах інтерв'ю сучасної англійської преси має місце на всіх мовних рівнях. Їх вживання є чинником реалізації прагматичної настанови авторів та зумовлене загалом тематикою інтерв'ю.

1. Гапотченко Н. Є. Структурні та жанрово стилістичні особливості текстів інтерв'ю у сучасній французькій пресі (комунікативно-прагматичний аспект): автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: спеціальність 10.02.05 «Романські мови»/ Гапотченко Надія Євгенівна. – Київ – 2005 – 206 с
2. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка (стилистика декодирования): Учеб. Пособие для студентов пед. ин-тов по специальности № 2103 «Иностранные языки». Изд. 2-е, переаб./ И. В. Арнольд. – Л.: «Просвещение», 1981. – 295с

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ МОДАЛЬНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Дуніна К. І

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Чернюк Н. І.

Категорія модальності настільки багатогранна, що завжди залишається у центрі лінгвістичного дослідження. Наразі, загальне визначення даної категорії відсутнє. Залишається тільки робоче визначення, згідно якого модальність є відношення висловлювання до реальності з точки зору мовця.

Категорію модальності складають концепти "можливість", "дійсність", "необхідність". Кожній субкатегорії відповідає модальність проблематичного, асерторичного або аподиктичного судження: індикатив відповідає модальності дійсності (асерторичне судження), імператив – модальності необхідності (аподиктичне судження), оптатив – модальності можливості (гіпотетичне судження).

Серед досліджуваних модальних значень важливе місце займає епістемічна модальність, у семантиці якої відображається знання

мовця про інформацію, що повідомляється у вислов люванні та його ставлення до неї з точки зору її достовірності.

У протиставленні "епістемічна – деонтична" модальності останню тлумачать як таку, що орієнтована на учасника ситуації. Це зумовлено існуванням зовнішніх обмежень, що спричиняють обов'язковість, дозволеність або забороненість реалізації певної дії. Деонтичну модальність визначають з урахуванням впливу особистості мовця як джерела "елементу волі", його соціального статусу, деонтичних настанов або деонтичної картини світу.

До загальних засобів вираження модальності можна віднести наступні: фонетичні засоби: реалізація модальності через логічний наголос та інші компоненти інтонації; лексико-граматичні засоби, що включають суто модальні дієслова; лексичні засоби – це модальні слова та модальні вирази, що виражають суб'єктивну модальність; граматичні засоби, що виражають граматичну модальність.

Безсумнівно, категорія модальності досить об'ємна, різнопланова, функціонує на всіх мовних рівнях і репрезентується різноманітними мовними засобами, властивими тій чи іншій мові.

ФРАЗЕОЛОГІЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НЕГАТИВНИХ ЕМОЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВНИХ КАРТИНАХ СВІТУ

Забара Ю.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Кобякова І. К.

Важливим поняттям лінгвістики емоцій є "емоційне поняття" як "етнічно, культурно зумовлене, складне структурно-сміслове, як правило, лексично та / або фразеологічно вербалізоване утворення, що базується на понятійній основі, охоплює, крім поняття, образ та оцінку, функціонально замінює людині в процесі рефлексії та комунікації безліч однопорядкових предметів, що викликають пристрасть як особливе ставлення до об'єктів довкілля".

У своїх роботах М. М. Шанський дає фразеологічним одиницям наступне визначення: Фразеологічна одиниця – це відтворена в готовому виді мовна одиниця, що складається із двох або більше

ударних компонентів словного характеру, фіксована (тобто постійна) за своїм значенням, складом й структурою" [3, 9].

У кожної людини існує своє уявлення про емоційний світ, що утворює у свідомості емоційну концептосферу. За М. О. Красавським, концептосфера негативних емоцій, репрезентована засобами фразеології, впорядкована та ієрархічно організована сукупність емоційних одиниць, що знаходяться у складних структурно-смыслових та функціональних відношеннях, у ній сконцентровано відтворюється емоційна сфера буття соціуму. Емоційні концепти являють собою ментальні одиниці високого рівня абстракції, які відображають загальноуніверсальні й етноспецифічні знання та уявлення про емоційні переживання представників різних мовних спільнот.

Носії англійської та української мови користуються фразеологізмами переважно для вираження негативних емоцій. Носії англійської мови є більш стриманими, ніж представники української спільноти. Як показує емпіричний матеріал, складність організації емоційних одиниць як фрагмента картини світу відображає мінливий і комбінаторний характер негативних емоцій – універсальну властивість емоційних переживань, відбиваючи результати емоційного досвіду носіїв досліджуваних лінгвокультур. Поняття *upset*, *disappointment*, *discouragement*, *panic* є етноспецифічними і характерні тільки для англійської фразеологічної картини світу.

Емоція гніву, яка визначається психологами як базова, тобто універсальна та поширена серед людей незалежно від культурно-маркованих традицій є домінантною для англійців та українців. Втім в англійській мові спостерігається незначна кількісна перевага фразеологічних одиниць, що вербалізують поняття *anger*, над відповідними українськими фразеологічними одиницями, а також в англійській мові зафіксовано більше синонімів у цій концептуальній групі. З цього випливає, що поняття *anger* являє собою домінанту поведінки, характерну для англійської лінгвокультури. Відмінні риси були зафіксовані в інших сегментах ядерної зони досліджуваних концептосфер. Група концептів зі спільним іменем *sadness* має значно менше фразеологічних одиниць, ніж сум в українській мові, окрім того, українська мова демонструє різноманітніший набір синонімічних засобів у цій групі. Такі розбіжності, очевидно, пояснюються складним і трагічним перебігом історичних подій, пов'язаних із становленням та розвитком українського народу, які

певним чином формують менталітет нації. Концепти подив та страх, що є периферійними в українській мові, займають важливіше місце в англійській фразеологічній емоційній картині світу. Значна різниця простежується в об'єктивації переживань, пов'язаних з емоцією хвилювання.

Аналіз периферійної зони концептосфер негативних емоцій засвідчує наявність спільних та відмінних рис в об'єктивації цих концептів засобами фразеології досліджуваних мов. Однаково релевантним є концепт *grief* / горе в англійській та українській фразеологічних картинах світу зафіксовані розбіжності у продуктивності фразеологічних засобів актуалізації концептів периферійної зони репрезентують етнічно та культурно зумовлені уявлення про емоції англо- та українськомовних спільнот. концепти *embarrassment*, *annoyance*, *nervousness*, *humiliation*, *disgust*, *guilt* кількісно домінують над відповідними українськими концептами, що дозволяє зробити висновок про їхню більшу значущість у фразеологічній картині світу англійської особистості. натомість в українській мові концепти презирство, ненависть, тривога, осуд, шок, образа, нудьга, сором, заздрість, відчай постають більш кількісно представленими, ніж відповідні англійські концепти, що свідчить про вищу релевантність цих явищ емоційної сфери у фразеологічній картині світу представників українського мовного соціуму [2, 90].

Негативні емоції, що знаходять відображення у фразеологічних одиницях виражаються семами "emotion" та "feeling" в англійській мові: *bring a lump to your throat* – клубок застряв у горлі та "емоція" та "почуття" та в українській мові: *серце розривається (надривається)* – хто-небудь переймається якимсь почуттям (кохання, жалю, одчаю і т.ін.), також семами, які називають конкретні негативні емоції: *a storm in a teacup* – буря в склянці води; індикаторами негативної оцінки у тлумаченні фразеологічних одиниць: *change colour 'blush, flush, or grow pale* – змінитися в обличчі; збліднути; линути холодною водою – несподівано з'явитися, неприємно вразити кого-небудь, ремарками негативної оцінки: *do someone's head* – роздратовувати когось [1, 85].

Українська мовна картина виділяється наявністю значної кількості синонімічних концептів. Уявлення, пов'язані з емоціями смутку, розчарування, знеохочення, паніки, які в англійській мові вербалізуються концептами *upset*, *disappointment*, *discouragement*, *panic*, не об'єктивуються відповідними концептами в українській мовній картині світу.

Збіг досліджуваних концептосфер спостерігається в домінувальній ролі концептів *anger/ гнів* в емоційних фразеологічних картинах світу двох лінгвокультур. Проте, незважаючи на універсальність емоційних явищ, виявлені певні розбіжності. Концепти *surprise* та *fear* є релевантнішими для англійської фразеологічної картини світу, на відміну від української мови, де відповідні концепти подив та страх є периферійними. В українській мовній свідомості уявлення про емоції суму та хвилювання, репрезентовані концептами сум та хвилювання, є значно релевантнішими, ніж в англійській, що, вочевидь, пов'язано з історично-культурними фактами, які фіксуються у фразеології мови.

Семантична систематизація фразеологічних засобів, що вербалізують негативні емоції в обох мовах дослідження, виявляє складну структуру емоційних концептів. Ізоморфізм мов набору спостерігається в наявності чотирьох універсальних семантичних груп, які називають різні аспекти переживання негативних емоцій: «негативний емоційний стан», «негативна емоційна дія», «негативне емоційне ставлення», «вираження негативної емоції». Аломорфізм мов зіставлення виявляється в тому, що в англійській мові фразеологічні засоби частіше репрезентують «негативний емоційний стан», а в українській мові, порівняно з англійською, – «вираження негативної емоції», «негативну емоційну дію».

Класифікація фразеологічних одиниць, що вербалізують негативні емоції, з погляду емотивності ураховує різні параметри взаємодії мови й емоцій: номінацію, дескрипцію та вираження. Збіг між мовами виявляється у приблизно рівному співвідношенні фразеологічні одиниці дескриптивного типу, які в обох мовах набору є найменш численними. Етноспецифічні розбіжності в кодуванні емоцій представниками двох спільнот виявляються в тому, що англійці значно частіше звертаються до номінації негативних емоцій засобами фразеології, ніж українці, а для україномовної особистості характернішим, ніж для англомовної, є вираження негативних емоцій.

Вивчення семантичної структури фразеологічних одиниць засвідчує наявність архісем та додаткових семантичних ознак, які містять різноманітну інформацію про переживання негативних емоцій. Набір спільних для досліджуваних мов семантичних компонентів розширюється в українській мові за рахунок національно-специфічних семантичних ознак: «зменшення / посилення ступеню інтенсивності», «образ життя людини», «перехід із

негативного в позитивний емоційний стан», «усвідомлений вияв негативної емоції», які виявилися лакунарними в англійській мові.

В англійській мові продуктивнішими є фразеологічні одиниці зі структурою словосполучення. Вигукові фразеологічні одиниці та фразеологічні одиниці зі структурою речення частіше вживаються в українській мові.

Вивчення компонентного складу фразеологічних одиниць, що передають негативні емоції, свідчить про лінгвокультурологічну насиченість таких фразеологічних одиниць, оскільки у процесі фразеологічної номінації негативних емоцій використовуються лексеми, чие первинне значення пов'язане з різними сферами життєдіяльності людини.

1. Кунин О. В. Фразеологія сучасної англійської мови / О. В. Кунін. – М.: Высшая школа, Дубна: Феникс, 1996 – 381 с.
2. Трофімова О. В. Фразеологічні одиниці на позначення негативної емоційної дії в англійській та українській мовах / за ред. І. К. Кобякова, О. Г. Ткаченко // Філологічні трактати. – 2010. – № 1'. – 154 с.
3. Шанський М. М. Фразеологія сучасної російської мови / М. М. Шанський – М.: Вища школа, 1985. – 160с.

МОЛОДІЖНА ЛЕКСИКА У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Коваленко Ю. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Чепелюк А. Д.

Молодіжний сленг – це одне із складових процесу розвитку мови, її поповнення, її різноманіття. Актуальність вивчення німецької молодіжної лексики зумовлена тим, що молодіжна мова набуває все більшого значення в умовах розширення міжнародних контактів. Розвиток мови, поповнення її словникового складу відбувається на сучасному етапі дуже швидко. Це пов'язано із шаленою швидкістю розвитку промисловості, техніки, із загальною комп'ютеризацією [1, 95]. У суспільстві є відносно обмежені лексичні угруповання загальних назв. Вони розділяються за соціальними групами. Це – лексика професійних груп (професійні жаргонізми), вікових груп (молодіжні вислови та мова дошкільнят чи старшого покоління, груп

дозвілля(спортивний, дискотечний сленг) та кримінальних груп (арготизми). З метою самоствердження, бажаючи виглядати сучасними, "просунутими", молоді люди починають вживати слова і вирази підвищеної емоційності [2, 123]. Так створюється специфічна лексика, а саме сленг підлітків, об'єднаних спільними інтересами, територією, способом життя. За допомогою мови людина не лише висловлює свої думки, а й свої почуття, ставлення до висловлюваного. Експресивна функція мови є ширшою за змістом і визначається як здатність виражати емоційний стан мовця, його суб'єктивне ставлення до позначуваних предметів і явищ дійсності. [3, 7]. Основні функції лексичних одиниць молодіжного сленгу – це слова підвищеної емоційності, які гіперболізують позитивні (напр. *super, schau, geil, cool, genial, klasse, funky*) та негативні оціночні слова (напр. *assig schizo, ätzend*). Характеризуючи молодіжні висловлення, ми можемо розподілити їх за понятійними групами: здивування та захоплення, небажання, протест, байдужість, перебільшення, доведення своєї думки, погроза. Багато чинників впливає на роль молодіжного сленгу. До таких чинників належать передусім національні мовні традиції, поняття мовної культури, урбаністичні процеси, характер іншомовного впливу, особливості (фонетичні, лексичні, граматичні) будови мови, специфіка мовної орієнтованості медійного середовища, державний статус мови та ін.

Основними спільними рисами між німецьким та українським молодіжним сленгом є: 1) Німецька та українська лексика використовується молоддю для ідентифікації конкретної вікової групи, (напр. *Knutschen – küssen; хавати – їсти*); 2) Молодіжний сленг зумовлений характерністю внутрішньо групової диференціація (*Azubi-Student; бухенвальд – студентська їдальня*); 3) Схильність до вульгаризації (*Schwul – schlecht; кишка – черга*).

Основними відмінними рисами є: 1) Український молодіжний сленг відзначається більшою соціальною маркованістю (*Mücke – Musika; бандера – людина із Західної України*); 2) Порівняно з німецьким, український молодіжний сленг є більш вульгаризованим, юні мовці часто вимовляють нецензурну лексику (*Scheiße, дебіл*). При аналізі німецького розмовного матеріалу українським читачем, можуть виникнути непорозуміння. Іноземець схильний вільно реконструювати і осмислювати внутрішню форму, етимологізувати, та вбачати експресію. Молодіжний сленг продовжує цікавити як дослідників і філологів, так і людей, що вивчають іноземну мову.

1. Галлино Т. Дж. Мат из любви к искусству. – М.: 2009. – 340 с.
2. Розен Е. В. Подростково – молодежный словесный репертуар // ИЯШ, 1995. – 165с.
3. Александрова О. В. Проблемы экспрессивного синтаксика – М: Высшая школа, 1994. – 216 с.

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ-РЕГУЛЯТИВУ

Кузьменко І. М.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладач Чуланова Г. В.

Експресивність – поняття, гетерогенно визначуване у словниках, довідниках та спеціальній літературі. Експресивність – це об'єктивно існуюча властивість мовних засобів збільшувати прагматичний потенціал висловлювань, надаючи їм необхідної психологічної спрямованості [1, 592]; створена функціонуванням певної сукупності експресивних засобів мови специфічна атмосфера висловлювання, що полягає у здатності цього висловлювання інтенсивно впливати на сприйняття читача, викликаючи у нього певну інтелектуальну або емоційну реакцію.

Текст-регулятив – специфічний жанр рекламно-художнього дискурсу. Тексти-регулятиви відрізняються від інших видів текстів тим, що в них використовуються, скорочуються, систематизуються, переробляються первинні художні тексти. Роль тексту-регулятиву полягає у приверненні уваги читача, і їх кінцевою метою є спонукання адресата до конкретної дії – покупки книги [2, 128]. Зверненість цих текстів до психічної, емоційної сфери людського життя обумовлює специфіку відбору й організацію мовних засобів. У тексті-регулятиві, емоційно-експресивна складова домінує над раціональним, таким, що апелює до розуму читача.

За допомогою тексту-регулятиву автор регулює поведінку адресата, яка тісно пов'язана з емоційним ставленням адресанта до факту повідомлення і до самого адресата, в чому реалізується сила впливу мовця, спрямована на досягнення комунікативно-прагматичного результату. Домінантну позицію у змістовій структурі текстів-регулятивів займає категорія експресивності, яка також є

інструментом реалізації їх комунікативно-прагматичної мети. Експресивні судження чинять вирішальний вплив на адресата і покликані зацікавити потенційного читача до рекламованої книги, щоб надалі придбати її, тобто реалізувати кінцеву мету адресанта тексту-регулятиву [3, 491].

Лінгвістичним механізмом експресивності є відступ від норми, відхилення від стереотипів. Як показало дослідження, засобами для створення експресивності в рекламно-художньому тексту-регулятиву є: метафора (200 TP): “*One can expect The Partner to fly off the shelves... Just put your seat back, relax and enjoy the ride.” – *Chicago Tribune*; антономазія (98 TP): “*An exciting love story, rare adventure... Evans was like Don Juan.” – *Galgary Herald*; порівняння (202 TP): “*As timely as tomorrow’s newspapers*.” – *Library Journal* ; гіпербола (87 TP): “*A giant of a novel... it is boldly imaginative as a portrait of society torn apart and slowly reaffirming its identity*.” – *Guardian*; літога (43 TP): “*She’s not a bad writer at all. She always said she wanted to paint one perfect picture before she died: she has certainly written one perfect book*.” – *Saga*; епітет (92 TP): “*A heart-thumping, stay-up-late novel... wild, unputdownable and outrageous... brilliant.” – *Los Angeles Times Book Review*; каламбур (55TP): “*I have been reading the book for a week. I was waiting my time. The plot is weak...”* – *Jeremy, Sydney*; оксюморон (118 TP): “*Delightful... logically illogical as only Terry Pratchett can write*.” – *Ann McCaffrey*; антитеза (105 TP): “*This sparky debut novel... Enthralling from the first page, this bittersweet fusion of fairytales and nightmares is sugared by nostalgia and salted with sadness*.” – *Hephzibah Anderson, daily Mail*. Загалом високий експресивний потенціал мовних засобів у рекламно-художніх TP реалізуються у взаємодії з невербальними компонентами структури креолізованих текстів, забезпечуючи ефективний прагматичний вплив на читача.***

1. Гридин В. Н. Экспрессивность / В. Н. Гридин // Лингвистический энциклопедический словарь. – М, 1990. – С. 591–593 с.
2. Грихилес И. В. Прагматические и стилистико-синтаксические особенности рекламных текстов (на материале англоязычной бытовой рекламы): дис. кандидата филол. наук: 10.02.04 / И. В. Грихилес. – К., 1978. – 152 с.
3. Чуланова Г. В. Поверхностная и глубинная структура тексторегулятивов // Серия «Филология. Социальные коммуникации». Том 24 (63). 2011 г. №2. Часть 1. – С. 490–495 с.

ТЕХНОЦЕНТРИЧНА МЕТАФОРИКА

Лакізіна С. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Чепелюк А. Д.

Мова – це динамічний організм, який має властивість постійно змінюватися, вона збагачується та поповнюється. Двадцять перше століття принесло і продовжує приносити багато змін у літературу та мовлення: з'являються нові терміни, оказіоналізми, авторські нововведення, неологізми; у свою чергу застарілі слова та словосполучення виходять із повсякденного вжитку. Непрофесійна, загальноживана лексика збагачує свій склад термінологією природничих та технічних наук за допомогою метафоричного перенесення значення слів.

Метафоризація – це процес такої взаємодії пропонованих сутностей та операцій, що приводить до отримання нових знань про світ. Метафоризація супроводжується вкрапленням у нове поняття ознак уже пізнаної дійсності, відображеної у значенні [1, 22]. Потрапляючи в контекстуальну залежність, терміни підлягають метафоризації, при цьому вони надають тексту певного емоційного забарвлення, з іншого набувають певної універсальності, тобто виходять за рамки однієї сфери, використовуються неспеціалістами. Як правило, терміни набувають нового значення у сталих словосполученнях або ж у складі композит. Наприклад, *die Kurzschlußhandlung* – імпульсивна дія, необдуманий вчинок, *unter Hochdruck arbeiten* – на високих оборотах. Метафоризації зазнають і окремі слова, але при цьому визначальним є саме контекст. Наприклад, *Richtig ausspannen und auftanken*. [W. Held] Слово **auf tanken** з буквального значенням *заправитися паливом* отримує значення *набратися сил*. [2, 133]

Походження великої групи ідіоматичних зворотів пов'язане з різними галузями діяльності людини. Наприклад, вираз *einen Sparren zu viel haben* походить з теслярської справи, *alles über einen Leisten schlagen* – з практики шевців, *viel Geschrei und wenig Wolle* – з побуту жителів сільської місцевості, *eine lange Leitung haben, Vollgas geben* – з промислового виробництва.

Як правило, такі метафори створюють тематичні групи: «електрика», «автомобіль», «комп'ютер», «залізна дорога», «архітектура», «телефон» і т. д. Спостерігається відставання у використанні метафоризованих технічних термінів від технічного

прогресу: спочатку спеціальна лексика повинна увійти у пасивний та активний лексикон суспільства у своєму основному значенні, а вже потім використовується переосмислений образ.

Метафори технічного походження зустрічаються в різних стилях мовлення. Наприклад, *am laufenden Band* – без перерви, постійно, *bei jemandem ist eine Schraube locker* – у нього не всі вдома, не всі гайки в порядку, *auf Draht sein* – бути на зв'язку, *die Regierung wollte die Preise (die Situation) in den Griff kriegen* – уряд хотів узяти ціну (ситуацію) під контроль. .

Переосмислені словосполучення та вирази функціонують спочатку в усному мовленні, а потім потрапляють у рекламний, політичний та художній дискурс.

1. Арутюнова Н. Д. Метафора и дискурс / Н. Д. Арутюнова // Теория метафоры. – М.: Прогресс. 1990. – 512 с.
2. Розен Е. В. Новые слова и устойчивые словосочетания в немецком языке. М.: Просвещение. 1991. – 192с.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ З КОМПОНЕНТОМ «ЧАСТИНА ТІЛА»

Пономаренко М.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник. – викладач Бондаренко Ю. С.

Перш за все, фразеологію можна охарактеризувати як розділ мовознавства, який займається вивченням фразеологізмів. Але її також розуміють як сукупність фразеологічних одиниць певної мови. Фразеологія німецької мови пройшла довгий шлях становлення як окремої наукової дисципліни.

Фразеологія розробляє власні методи та прийоми дослідження фразеологічних одиниць. Зокрема, такі, як метод ідентифікації та метод аплікації. Також цей розділ мовознавства пропонує різні шляхи класифікації фразеологічних одиниць. Фразеологія безперервно поповнюється за рахунок все нових фразеологічних одиниць, які несуть відомості про культуру, побут та інші специфічні особливості народу-носія мови.

Фразеологізми – це складні семантичні явища, досить різноманітні за своєю структурою: сполучення двох або кількох

повнозначних слів; сполучення слів, структура яких ідентична структурі речення; сполучення службового слова з повнозначним. Фразеологізми – це невичерпні мовні джерела, які живлять мовлення будь-якої стильової зорієнтованості. Фразеологізми наповнюють мовлення глибинною свіжістю, надають йому художнього звучання, лексичної й синтаксичної витонченості, довершеності. Значення фразеологізму – це особливий вид значення, який не збігається зі значенням слів, які входять до його складу. Фразеологічні одиниці завжди були предметом філологічних суперечок. Незважаючи на те, що саме поняття фразеологічної одиниці було сформульовано ще у ХІХ ст., з тих часів учені так і не досягли спільних поглядів щодо її природи.

Фразеологію сучасної німецької мови дослідники систематизували за цілим рядом принципів. Існує безліч класифікацій, запропонованих вітчизняними та зарубіжними лінгвістами. Теа Шиппан називає основні критерії фразеологічності: відтворюваність, стійкість, лексикалізація, ідіоматичність. Уільям Фляйшер розглядає фразеологізми з точки зору синтаксису і виділяє: непередикативні словосполучення; стійкі передикативні конструкції та стійкі пропозиції. В. Шмідт розглядає фразеологізми як засіб образності мови поруч з персоніфікацією, метафорою, метонімією. Характерною особливістю фразеологізмів він вважає образність, здатність символічно виражати інший зміст. У дослідженнях В. В. Виноградова з фразеології запропонована класифікація фразеологічних одиниць за рівнем семантичної неподільності. Характеризуючи особливості семантики фразеологічних зрощень і фразеологічних єдностей, він веде аналогію між фразеологічними одиницями і словами у відношенні вмотивованості їх значення.

За останні роки широкого поширення набули дві класифікації: семантична і функціональна. За структурно семантичною класифікацією німецькі фразеологізми поділяються на: фразеологічні єдності, фразеологічні вирази та фразеологічні сполучення. У фразеологічній єдності втрачається індивідуальне значення, суть слів-компонентів. Вони створюють єдине ціле.

Фразеологічними виразами називаються такі одиниці, які по своїй граматичній структурі являються передикативними сполученнями слів і реченнями. Під фразеологічним сполученням Чернишова І. І. розуміє фразеологізми, що виникли у результаті одиничного зчеплення одного семантично перетвореного компонента.

За функціональною класифікацією фразеологізми поділяються на: лексичні єдності і номінативні фразеологізми та номінативно-експресивні фразеологізми.

З давніх часів людина співвідносила оточуючий світ із частинами свого тіла – головою, руками, ногами, серцем. Використовуючи їхні назви в переносному значенні, люди точніше передають свої думки, почуття, дії і ставлення до оточуючого світу

Назви частин тіла є одними зі слів, які найчастіше беруть участь в утворенні фразеологізмів. Назви частин тіла є важливим об'єктом досліджень сучасної лінгвістики і утворюють підсистему фразеологізмів-соматизмів. Вперше у лінгвістиці термін "соматичний" був вжитий Ф. Вакком. Існує лексико-синтаксична класифікація фразеологічних єдностей з компонентом "частина тіла". Відповідно до неї фразеологічні єдності поділяються на: дієслівні фразеологізми, субстантивні фразеологізми та прислівникові фразеологізми. Символічне значення мають лише частини тіла в традиційно мовному розумінні, які можна визначити як зовнішні органи тіла, за винятком слова "серце".

МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА ЯК ГАРАНТ КОМУНІКАТИВНО УСПІШНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОМОВИ

Ткаченко К. І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Попова О. В.

Процес комунікації є невід'ємною частиною сучасного життя. Складне комунікативне явище, що містить у собі соціальний контекст, який дає уявлення як про учасників комунікації (і їх характеристики), так і про процеси продукування та прийняття повідомлень, прийнято називати дискурсом.

Одним з найбільш розповсюджених прикладів дискурсивної реалізації на сьогоднішній день є політичний дискурс. Він формується на основі національної мови, яка використовується політиками, партіями або владними структурами для досягнення найрізноманітніших цілей, наприклад:

- встановлення суспільного консенсусу;
- прийняття і обґрунтування певних політичних та соціально-ідеологічних стратегій в умовах множинних суспільних інтересів;

- нав'язування масовій свідомості тієї або іншої ідеологічної думки.

Під політичним дискурсом розуміється зв'язаний текст, зумовлений ситуацією політичного спілкування у сукупності з соціологічними, психологічними та іншими факторами. Політичний дискурс актуалізується у таких жанрах, як промова політика, інаугураційне звернення Президента, політичний документ (указ Президента, закон), звіти уряду у парламенті, затвердження або обговорення бюджету.

Успіх у комунікації залежить від уміння ефективно володіти трьома чинниками: логікою, психологією, мовою. Саме останній компонент є надзвичайно важливим, оскільки за допомогою аналізу вжитих автором вербальних знаків можна прослідкувати шлях міркування, рівень обізнаності та психологічного емоційного стану автора. У політичному дискурсі, зважаючи на його цілі та характеристики, єдність цих трьох чинників реалізуються у повній мірі, адже особливої вагомості набуває вміння адресанта за допомогою мовних знаків впливати, переконувати адресата, торкатися як логічної сторони, так і психологічної. Ефективність спілкування політичного діяча залежить від його здатності взаємодіяти з іншими людьми та встановлювати так званий рапорт, налаштовуватись щодо їхніх моделей світу і навичок поведінки, внутрішньо приєднуючись до них.

Таким чином, цілком природною є популярність модальних дієслів підчас політичних урочистих промов. Модальні дієслова в англійській мові по своїй суті виражають можливість чи не можливість дії, ймовірність або неймовірність, обов'язковість, необхідність, бажаність, сумнів тощо. Первинна функція модальних дієслів англійської мови полягає саме у вербалізації, маркуванні авторського психологічного емоційного стану, ставлення до комунікативної ситуації та її складових, пом'якшенні категоричності функціональних дієслів.

Аналізуючи інаугураційну промову Барака Обама у 2013, помічаємо використання модальних дієслів, наряду з іншими емоційно-експресивними засобами комунікації. Особливою частотністю з усього переліку модальних дієслів користуються *can* та *must*. Модальне дієслово *must* виражає:

- повинність, обов'язок, що зумовлений законом або розпорядженнями (*We **must** make the hard choices to reduce the cost of health care and the size of our deficit.*);
- необхідність (*But we have always understood that when times change, so **must** we*);
- передбачення, припущення, впевненість (*We **must** act, knowing that our work will be imperfect.*);
- переконливу пораду або пропозицію (*...and we **must** carry those lessons into this time as well.*).

Модальне дієслово *can* виражає:

- фізичну або розумову здатність виконати дію (*...every person **can** find independence and pride in their work.*);
- можливість або неможливість виконати дію залежно від обставин (*The American people **can** no more meet the demands of today's world by acting alone.*);
- неймовірність, прохання, припущення, пропозицію (*For now decisions are upon us, and we **cannot** afford delay.*).

Зважаючи на велику кількість обіцянок, закликів, властивих інаугураційній промові, вживання модальних дієслів виявляється цілком доречним. Вони маркують психологічну емоційність, слугуючи логічним зв'язком між реальним положенням речей та бажаною для мовця картиною, спрямовані на утримання уваги аудиторії, впливаючи не лише на когніцію, а й на емоції.

ФУНКЦІОНУВАННЯ КАТЕГОРІЇ ЕМОТИВНОСТІ У ТЕКСТАХ-РЕГУЛЯТИВАХ (НА МАТЕРІАЛІ РЕКЛАМ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ)

Трофимець Д. П.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладач Чуланова Г. В.

Рекламний текст-регулятив (ТР) відносимо до жанру комерційної реклами. ТР визначаємо як прагматично обумовлену одиницю комунікації, що є закінченим стосовно смислу системним утворенням і призначена для орієнтації реципієнта в потоці художньої інформації та сприйняття ним художнього тексту [3, 335].

В процесі комунікації за допомогою ТР здійснюється психологічний вплив одного комуніканта на іншого з метою регулювання його поведінки.

Для ТР характерні такі категоріальні риси: адресованість, закінченість, інформативність, цілісність, зв'язність, ситуативність, інтерпретованість, дієвість, доцільність, інтертекстуальність, інформативність, модальність, практична спрямованість, скомпресоване подання інформації, вторинність, стереотипність побудови.

Емоційність розглядається як обов'язкова властивість людини, якість мовної особи, яка регулює основні процеси смислопородження і формування прагматики висловлювань. Іманентною якістю рекламно-художніх текстів-регулятивів є їх емоційна насиченість, тобто здатність хвилювати читача, впливати на його емоційно-психічний стан.

Емотивність як лінгвістичне втілення емоційності є здатністю мовних одиниць виражати емоційний стан того, хто говорить, і його ставлення до факту, що повідомляється. Емотивність ТР має категоріальний статус і реалізується на різних рівнях мовної системи, включаючи фонетико-морфологічний, лексичний та синтаксичний [1, 14].

На фонетико-морфологічному рівні найуживанішими образними засобами є різноманітні повтори. На лексичному рівні функціонування емотивності забезпечують вигуки (11 % або 132 ТР), прикметники (70 % або 840 ТР), іменники (7,5% або 90 ТР) та дієслова (9 % або 108 ТР). На синтаксичному рівні найчастіше використовуються такі фігури мови, як лексико - синтаксичний паралелізм (14% або 168 ТР), анафора (1,5 % або 18 ТР), епіфора (2 % або 24 ТР), еліпсиси (16,4% або 197 ТР) та перелік (80% або 960 ТР) . Тут варто також відмітити застосування синонімічних та антонімічних рядів (8% або 96 ТР).

ТР має прагматично обумовлену композиційну організацію, що визначається низкою прагматичних завдань тексту, а також екстралінгвістичними умовами функціонування. Загальна модель текстів - регулятивів має таку формулу: А (заголовок ТР) + В (базовий блок / власне ТР) + С (завершальний блок, вихідні дані адресанта). Композиційна структура ТР забезпечує реалізацію комунікативно-прагматичної установки даного типу текстів та функціонування категорії емотивності на всіх рівнях [4, 62].

За обсягом ТР – це текст малої форми, з архітектонічним оформленням у межах 90 слів, стереотипністю композиційної моделі, неускладненим синтаксисом. Обсяг інформації, що реалізується у поверхневій структурі реклами, значно поступається імплікованому.

Наявність невербальних компонентів (малюнків, фотографій, шрифту, капіталізації, курсиву, кольору тощо) допомагає привернути увагу адресата, справити на нього потрібне враження, підвищує міру зацікавленості читача. Разом з вербальними, невербальні засоби відіграють дуже важливу роль у створенні емотивності рекламного ТР [2, 16].

1. Арнольд И. В. Интерпретация художественного текста: типы выдвигения и проблемы экспрессивности / И. В. Арнольд // Экспрессивные средства английского языка. – Л. : Слово, 1975. – С. 11–20.
2. Дедюхин А. А. Модели организации вербальной и визуальной информации в тексте рекламы (на материале английских и русских текстов рекламы автомобилей) : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / А. А. Дедюхин. – Краснодар, 2006. – 25 с.
3. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер; [пер. с англ.; общ. ред. и вступ. ст. Е. М. Пеньковой]. – М. : Прогресс, 1990. – 736 с.
4. Чуланова Г. В. Интеграция вербальных и невербальных знаков в текстах - регулятивах / Г. В. Чуланова // Studia Germanica Et Romanica: іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання : [Науковий журнал / голов. ред. В. Д. Каліущенко]. – Донецьк : ДонНУ, 2010. – Т. 7, №2(20). – С.58–65.

Секція
"МЕТОДОЛОГІЯ Й МЕТОДИКА СУЧАСНИХ
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"

ТИПОЛОГІЯ ПЕРСОНАЖІВ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ
АВТОРСЬКИХ КАЗКАХ

Бергазова Д. С.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Багацька О. В.

Казка завжди була і є одним із вічних та унікальних способів розуміння та зображення світу й людини, яскравим та незвичайним засобом категоризації навколишньої дійсності. У своєму розвитку казка пройшла ряд трансформацій: від народних оповідей, спрощених класичних дитячих казок до постмодерного стану.

Сучасна казка формується під впливом постмодернізму. Вона усвідомлює і свою форму, і вміст, але бере від постмодернізму відчуття свободи і розкутості. Через вплетення в постмодерністський дискурс міфів або їх фрагментів у творах по-новому реалізуються моделі світосприйняття, що сприяє виникненню додаткових відтінків смислу твору та розширенню діапазону його інтерпретації [1]. Яскравим прикладом постмодерних казок є казки-перевертні. За основу автори беруть сюжети або мотиви класичних дитячих казок, але наповнюють їх більш глибокими смислами.

У цих казках чи не найбільших змін зазнає образ персонажа. У ХХ столітті були встановлені нагласні заборони, що передбачали вилучення емоційних сцен з казок з метою навчити дитину моральним нормам, зробити її слугою ідеології. Це заборона на біль (можна тисячу разів вдарити героя, але він практично не постраждає), заборона на смерть (наприкінці казки всі позитивні герої мають або залишитися жити, або воскреснути), заборона на пристрасті і поєднання в одному персонажі добра і зла. У наш час ці заборони долаються.

У результаті персонажі вже не є пласкими, як це було раніше. Вони набувають тривимірності. В основі сучасної казки разом із традицією чарівних казок минулого лежить психологія і багатство внутрішнього світу героя, завдяки якому створюється зовнішній світ, де ці герої і мешкають [2]. Конфлікти дуже часто із зовнішньої площини переходять у внутрішню. Душа, емоції, вчинки, взаємостосунки героїв і навколишнього світу, іноді й неістот,

внутрішній діалог – саме цим цікавиться сучасна казка. Вона майже всі описи вписує у психологію героя, а відступи – в сюжет [2].

Таким чином, завдяки розмаїттю почуттів, психологічних станів, емоцій персонажі сучасних казок можуть підпадати під психологічну класифікацію характерів за вираженістю чи невираженістю основних трьох компонентів психіки: Персона, Его, несвідомого за П. Садовські. Науковець виділяє наступні типажі:

1. Слабка Персона, слабке Его, сильне несвідоме – *Простак* (високоемоційний, чуттєвий персонаж з багатою уявою, якому не вистачає самовизначення та практичності).

2. Слабка Персона, сильне Его, сильне несвідоме – *Ідеаліст* (емоційна, чуттєва людина з сильним почуттям самоідентифікації та психологічної незалежності, яка володіє певними індивідуальними нормами та цінностями).

3. Сильна Персона, слабке Его, сильне несвідоме – *Традиціоналіст* (відносно немисляча, пасивна, непостійна особистість, яка легко піддається впливу).

4. Сильна Персона, сильне Его, сильне несвідоме – *Герой* (цілісна, збалансована психіка, оптимально адаптована до окремих соціальних ситуацій).

5. Слабка Персона, слабке Его, слабке несвідоме – *Антигерой* (проблеми соціальної адаптації, низька самооцінка та невражаюче емоційне життя).

6. Слабка Персона, сильне Его, слабке несвідоме – *Індивідуаліст* (незалежна, незворушна, емоційно стримана особистість).

7. Сильна Персона, слабке Его, слабке несвідоме – *Конформіст* (неемоційна, нечуттєва, улеслива особистість, чіпляється за владу).

8. Сильна Персона, сильне Его, слабке несвідоме – *Лиходій* (жорстока, нечуттєва та безпринципна особистість, націлена на досягнення показового соціального успіху або іншої корисливої мети) [3, 112-113].

Слід зазначити, що незалежно від того, яку роль грає або яку функцію виконує персонаж у сучасній казці, він може представляти будь-який із наведених психологічних типів. Навіть якщо йдеться про мачуху, яка завдає шкоди своїм прийомним дітям та чоловіку, необов'язково вона підпадатиме під тип лиходія. Вона може бути традиціоналістом, індивідуалістом чи простаком. Все залежить від того набору рис та якостей, якими вона володіє й демонструє у процесі розгортання сюжету.

Отже, персонажі сучасних англomовних казок не є пласкими, вони сповнені суперечливих поглядів, емоцій. Вони схожі на живих людей і тому є близькими для читачів. Крім того, персонажі, будучи стрижнем казок, трансформуючись, впливають і на інші аспекти побудови казки та сюжетотворення.

1. Назаренко О. Сучасна авторська казка як приклад постмодерністського дискурсу // Наукові записки : У 4 ч. Серія : Філологічні науки (мовознавство) / Назаренко Олена. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – Випуск 81 (3). — С. 367 – 370.
2. Дев'ятко Н. Можливості впливу сучасних жанрів: фантастика, фентезі, казка / Дев'ятко Наталія // Український Фантастичний Оглядач. – 2009. – № 1 (7).
3. Sadowski P. Psychological Configurations and Literary Characters: a Systems View / P. Sadowski // Journal of Literary Semantics. – 2000. – Volume 29. – № 2. – P. 105 – 122.

ВНУТРІШНЯ МОВА ЯК КОМПОЗИЦІЙНИЙ ЕЛЕМЕНТ РОМАНУ ДЕНА БРАУНА «КОД ДА ВІНЧІ»

Дорошенко Є. О.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Дудченко М. М.

Останнім часом відчутна посилена психологізація літературної традиції ХХІ століття; найбільш використовуваним засобом розповіді стає зображення внутрішнього стану персонажу, його поглядів на життя, а також опис подій, які мають місце у долі окремої людини, або суспільства в цілому, за допомогою внутрішнього мовлення, яке може набувати різноманітних форм вираження і є художнім втіленням невластне-прямого мовлення.

Важливо окреслити понятійне поле даної проблеми для кращого розуміння питання. Існує як внутрішня так і зовнішня мова. Зовнішня мова - система використання людиною звукових сигналів, письмових знаків та символів для передачі інформації, процес матеріалізації думки. Зовнішній мові притаманні: жаргон, стилістичні особливості (лексичні, фразеологічні), мова вузької соціальної чи професійної групи людей.

Внутрішнє мовлення – здобуття авторського стилю, коли автор намагається правдиво зобразити внутрішній світ персонажу з позиції героя, який не розраховує на аудиторію і його розкриття носить відвертий характер. На нашу думку внутрішнє мовлення являє собою психологічне явище. Термін «внутрішнє мовлення» розуміється в лінгвістиці як «загальне визначення усіх невимовлених думок» [1, 150-153].

Невласне-пряме мовлення широко використовується у художній літературі як засіб зближення авторської розповіді з мовою героїв. «Голос» персонажа розмежовуємо за допомогою транспозиції з 3-ї особи у 1-у, з заміною часових планів, за характером оцінок ситуації, за наявності питальних або окличних речень, що тісно пов'язані з власне розмірковуваннями персонажу, за характерними особливостями використання слів, які відображують його індивідуальність [2, 95].

Явище внутрішнього мовлення висвітлювалося у працях О. Я. Кусько, В. А. Кухаренко, А. І. Домашнева, О. А. Гончарової.

В романі Дена Брауна «Код да Вінчі» внутрішнє мовлення є основним засобом передачі розумового напруження героя, руху його почуттів та емоцій. Своєрідність внутрішньої мови як засобу психологічного аналізу полягає у розкритті внутрішнього світу людини. Причому найбільш характерним для творчої манери письменника є розгорнуті види невластиво-прямої мови, яка часто сплітається з авторською розповіддю і монологіями героїв, є виразним засобом самохарактеристики персонажів.

У тексті роману внутрішня мова виділяється курсивом.

Внутрішня мова у романі – сильний композиційний елемент, який сприяє створенню напруження, підсилює психологічний стан героя.

Куратор Лувру Жак Сон'єр після поранення в живіт, знаючи, що жити йому залишитись не більше 15 хвилин, найбільше переймається не тим, що він помре, а тим, як зберегти і передати таємницю. *The truth... If I die, the truth will be lost forever* [3, 2]. Його свідомість напружено працює: *I must pass on the secret... An unbroken chain of knowledge... I must find some way....* [3, 4].

Внутрішнє мовлення передає нервові збудження, викликане важким напруженим днем. Роберт Ленгдон прокинувся від настирливого дзвінка: «*Robert Langdon awoke slowly. Where the hell am I?*» [3, 5] і не може зорієнтуватись в ситуації. І коли консьєржка

сказала, що до нього прийшов відвідувач, він здивувався такому гостю: Langdon still felt fuzzy. *A visitor?* [3,5]. Пам'ять повернула його до лекції, яку він читав напередодні в Американському університеті в Парижі і як дама замість знайомства аудиторії з ним використала інтригуючий матеріал з Бостонського журналу: She held up a copy of Boston Magazine. Langdon cringed. *Where the hell did she get that...Somebody stop her*, Langdon pleaded as she dove into the article again [3, 7]. Ця внутрішня мова передає сильне емоційне напруження і знервованість Ленгдона, а читач отримує авторський посыл на складність проблем, які герою треба вирішувати.

У романі представлений внутрішній монолог: *The elevator is a perfectly safe machine*, Langdon continually told himself, never believing it. *It's a tiny metal box hanging in an enclosed shaft!* Holding his breath, he stepped into the lift, feeling the familiar tingle of adrenaline as the doors slid shut. *Two floors. Ten seconds* [3, 20]. Цей монолог дає нам зрозуміти, що головний герой має якісь певні фобії, а які саме ми дізнаємось пізніше.

Використовуючи внутрішнє мовлення автор зберігає емоційне забарвлення та індивідуальні особливості мовлення героя. Сфера його використання не обмежена мовою художньої літератури, воно зображує форми передачі висловлення в цілому.

1. Bal M. Narratology: Introduction to the Theory of Narrative. – Toronto, 1985. – 347.
2. Barthes R. Introduction to the Structural Analysis of Narrative // New Literary History. – 1975. –298.
3. Brown D. The da Vinci code / D. Brown. – Corgi Books, 2004. – 605.

ВІДОБРАЖЕННЯ ПСИХІЧНОЇ РІВНОВАГИ ПЕРСОНАЖА В СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ: ЛІНГВО-КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ

Кривішенко О. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Багацька О. В.

Дослідження психічної рівноваги персонажа крізь призму теорії втіленого розуміння дає можливість простежити емоційні та особистісні зміни персонажа на більш широкому тлі

лінгвокогнітивних виявів.

Мовне відображення стану психічної рівноваги персонажа зумовлене його зв'язком з сенсомоторним досвідом людини та вербалізується на трьох рівнях: фізичному, психологічному та поведінковому. Теорія втіленого розуміння та образ-схеми ВЕРТИКАЛЬ, КОНТЕЙНЕР, СИЛА служать основою для аналізу мовних одиниць, які вказують на наявність, втрату та відновлення психічної рівноваги [1, 37]. Джерелом порушення або відновлення психічної рівноваги можуть бути не лише психічні явища, але й соціальні та фізичні чинники [1, 154].

На матеріалі англомовного оповідання Дж. Вінтерсон “The Mistletoe Bride” досліджуємо мовне втілення стану психічної рівноваги персонажа. У оповіданні джерелом порушення психічної рівноваги є соціальний (шлюб, зрада) та фізичний (обмежений простір) фактори.

Порушення психічної рівноваги внаслідок зради має фізичний прояв. *I was in the second of throwing back the lid and confronting them* [3, 102].

Словосполучення *to throw back* (семема ‘*to hurl with great force or speed*’ [2]) складається із двох сем *force* (сила) та *speed* (швидкість), які вказують на різкість та швидкість руху, з яким героїня хотіла відкрити кришку скрині, де вона ховалася. Дієслово *to confront* (семема ‘*to come face to face with, especially with defiance or hostility*’ [2]) містить семи *defiance* (виклик) та *hostility* (ворожість), які вказують на вороже ставлення героїні чоловіка. Різкість та швидкість рухів, на які вказує значення мовних засобів, є фізичними проявами втрати психічної рівноваги. Оскільки дії персонажа є реакцією на зраду, і вказують на ворожі міжособистісні стосунки, то це є одночасно поведінковим проявом порушення психічної рівноваги.

Третім джерелом порушення психічної рівноваги є фізичний чинник, що виникає внаслідок того, що героїня опиняється замкнена в скрині. Джерело СИЛИ, що викликає його – замкнений простір. *I would hide in ... a chest. I was beginning to feel hot and faint. There was too little air. I had to get out* [3, 102].

Іменник *chest* (скриня) позначає замкнений простір, що обмежує доступ свіжого повітря. Прикметники *hot* (‘*being at a high temperature*’ [2]) та *faint* (‘*lacking strength*’ [2]) позначають погіршення фізичного стану персонажа. Словосполучення *too little air* вказує на недолік кисню у скрині і вербалізує джерело порушення фізичної рівноваги.

Іменник *lid* (кришка) позначає ПЕРЕШКОДУ, яка створює перепону для доступу повітря і не дозволяє вибратись назовні (*to get out*). *My body sweated in terror* (3, 102).

Фізичний прояв втрати психічної рівноваги виражається дієсловом *to sweat* (потіти). Іменник *terror* (жах) вказує на психологічний прояв психічного дисбалансу. Отже, фізичний дисбаланс перетворюється в психічний. Психічний стан *terror* можна співвіднести з КОНТЕЙНЕРОМ, тоді прислівник *in* (в) вказує, що тіло знаходиться ВСЕРЕДИНІ психічного стану (метафора ТІЛО ВСЕРЕДИНІ КОНТЕЙНЕРА).

Джерело відновлення психічної рівноваги виражене двома факторами: соціальним та фізичним. Джерело СИЛИ, що викликає його – звільнення із замкненого простору та відновлення свободи. *The lid opened... and I crawled out and lay on the dark stone* [3, 103].

Словосполучення *the lid opened* (кришка відкрилась), виражає джерело відновлення психічної рівноваги, де дієслово *to open* позначає УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ, що дало можливість вибратись із скрині. Дієслова *to crawl* (семема 'move slowly with the body close to the ground' [2]) та *to lay* ідентифікують відхилення постави тіла від ВЕРТИКАЛІ, що вказує на фізичний дисбаланс. Але, словосполучення *to crawl out* позначає рух героїні із скрині і вербалізує повільне ускладнене пересування НАЗОВНІ із фізичного КОНТЕЙНЕРА, що свідчить про початок відновлення фізичної рівноваги.

Джерело СИЛИ спрямованої на відновлення соціальної рівноваги виражене зміною соціальної ролі героїні, яка знаходить притулок в монастирі. *I am happy here, not enclosed at all* [3, 103].

Прикметник *happy* (щасливий) вказує на відновлення психічної рівноваги. Дієприслівник з заперечною часткою *not enclosed* (незамкнений) вказує на те, що ніщо більше не обмежує свободу молоді жінки, і вербалізує УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ, що відновлює її психічну рівновагу. Соціальний баланс виступає джерелом СИЛИ яка сприяє відновленню психічної рівноваги.

Отже, теорія втіленого розуміння та образ-схеми служать основою для аналізу мовних одиниць, які вказують на фізичні та психологічні прояви психічної рівноваги. Подальше дослідження передбачає застосування фреймів для аналізу поведінкового прояву психічної рівноваги.

1. Багацька О. В. Концепт РІВНОВАГА в сучасних американських оповіданнях: лексико-граматичний та наративний аспекти: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 / Олена Вікторівна Багацька. – К., 2007. – 210 с.
2. Dictionary of the English language [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.thefreedictionary.com/>
3. Winterson J. The mistletoe bride // The basics of literary text interpretation: practical application / Bagats'ka O. V. – Sumy, 2008. – P. 99–104.

ВЖИВАННЯ ТА СПОСОБИ ТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ТВОРАХ ФЕНТЕЗИ

Литвиненко М. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Клочко Л. І.

Характерною особливістю творів фентезі та можливих світів, які у них відображені, є вживання неологізмів. Використання численних інновацій слугує, з одного боку, показовою характеристикою індивідуального авторського стилю та мовлення [1, 257]. З іншого боку, вони є складовою частиною мовної картини можливого світу, сприяють виявленню особливостей лінгвокреативної діяльності людини, вербальних механізмів її адаптації до світу.

Фантастика – жанр художньої літератури метою якого є художнє зображення вигаданого фантастичного світу як реально існуючого. Мова в фантастиці вирізняється певними особливостями, а саме великою кількістю слів яка відповідає певній епохі, певній країні.

Під неологізмом розуміють слово чи зворот, створений для номінації предмета чи для вираження нового поняття, лінгвістичну інновацію, індивідуальну лексичну одиницю, нову лексичну єдність у сукупності своєї форми та значення або зовсім нове значення певної лексичної одиниці, яке додається до вже наявного, але яке не є зафіксованим у словниках, що виникає за для акту комунікації і сприймається як нове протягом певного періоду часу [2, 3].

Неологізмами є і ті слова, котрі утворюються за прикладами вже існуючих у мовній системі слів, а саме словотвір та регулярні словотворчі процеси як: **конверсія, афіксація, компресія,**

абревіатура, дезафіксація, основоскладання, відокремлення значень [3, 470]. Розглянемо їх докладніше.

Одним із найпродуктивніших способів утворення неологізмів у фантастичній літературі є вигадування слів. Нові лексичні одиниці можуть бути утворені із морфем або повнозначних слів, що входять до лексичного складу мови, інші належать до неіснуючих мов, і, які є контекстуально мотивованими. Такі відомі американські та англійські письменники жанру фентезі як Дж. Р. Толкієн, Р. Джордан, Д. Фарнланд, Т. Гудкайнд створили свою власну мову, "*alien language*" [3, 472].

Слідуючий продуктивний спосіб є **афіксація**. Афіксальні одиниці, як правило, складаються цілком в руслі англійських словотворчих традицій. Їх морфологічна структура і характер мотивації значення ускладнюється уявленнями носіїв англійської мови про звичайне і стандартне слово. Тому поява похідних неологізмів свідомо помічається носіями мови тільки тоді, коли вони усвідомлюють новизну значення слова [3, 473].

Слідуючий спосіб творення нових слів є **осново складання** [3, 475]. За останнє десятиліття його роль значно зросла.

Отже, у створенні неологізмів жанру фентезі задіяні різноманітні когнітивні механізми. Основними мовними способами утворення неологізмів у жанрі фентезі є словоскладання, запозичення з різних мов світу, семантична деривація. Основним продуктивним способом утворення неологізмів є вигадування слів.

1. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка. – М., 1977. – с.279.
2. Зацний Ю. А. Внутрішні запозичення сучасної англійської мови[Текст] /Ю. А. Зацний. – Запоріжжя: Запорізький державний університет, – 2002. – с. 1–17.
3. Александрук І. В. Когнітивні та мовні механізми утворення неологізмів у творах жанру фентезі [Текст] /І. В. Александрук // науковий вісник. – 2007. – с. 469–475.

СЕМАНТИЧНА НАДМІРНІСТЬ У РОЗМОВНОМУ СТИЛІ МОВЛЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ П'ЄСИ ОСКАРА УАЙЛЬДА "ЖІНКА, НЕ ВАРТА УВАГИ")

Мащенко К. Г.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Медвідь О. М.

Актуальність обраної теми визначається популярністю розмовного стилю мовлення не лише в повсякденному житті, а і в художній літературі. Відношення до мови є показником цивілізованості держави та культури кожної людини. Усне мовлення, через неможливість його багаторазового прослуховування, менш вибагливе у порівнянні з літературним, яке можна перечитати. І хоча без помилок спонтанне усне мовлення є неможливим, треба намагатись зводити цю помилковість до мінімуму. Необхідно звернути увагу на семантичну надлишковість як на розповсюджену стилістичну мовну помилку, щоб дослідити випадки, коли це є стилістичним прийомом і коли її присутність є невиправданою.

Проблемі семантичної надмірності присвячено ряд робіт, наукових публікацій з лінгвістичної теорії таких авторів, як Агамжанова В. І., Бурдіна З. Г., Бузаров В. В., Івшин В. Д., Мінаєва Л. В., Третякова Т. П та інших.

З численних особливостей розмовної мови можна виділити два основних і протилежних явища – надмірність і недостатність мовлення. Надмірністю в мовленні прийнято вважати зайві слова, конструкції, зміст яких можна передати простішим зворотом. Іншими словами, мовна надмірність – багатослівність, створена спонтанністю формулювання думки і емоційним характером повідомлення. До мовленнєвої надмірності призводить стилістична помилка, стилістична безпорадність автора, стилістична недбалість, абсолютно непотрібне топтання на місці в пошуках способу висловити свою думку. Багатослівність проявляється в наступних формах:

- нав'язливе пояснення всім відомих істин (марнослів'я);
- повторна передача однієї і тієї ж думки;
- ляпалісиада – один із видів мовної надмірності, що полягає у затвердженні самоочевидних істин;
- плеоназм – надлишковість засобів, що використовуються для передачі лексичного чи граматичного змісту висловлювання.;
- тавтологія – це різновид плеоназму, який виникає при повторенні однокорених слів, при з'єднанні російського,

українського та іншомовного слів з однаковим значенням (прихована тавтологія).

– повторення слів;

– окремі, ізольовані слова і вирази, синтаксично не пов'язані з пропозицією, які не мають будь-якого смислового навантаження, тобто сміттєві слова.

Найбільш близьким до усної комунікації представляється такий жанр художньої літератури, як п'єса, оскільки цей жанр поєднує в собі і ситуативну зумовленість, і спонтанність, і емоційну насиченість, а тому може служити основою для зіставлення і вивчення семантичної надмірності.

Ми звикли до того, що при редагуванні публіцистичних текстів, науково-популярної літератури тощо, уривки з семантичною надмірністю піддаються виправленню. Велика кількість прикладів мовної надмірності в п'єсах при врахуванні того, що текст редагується, говорить про те, що дане явище ніяк не є помилкою або відхиленням від норми. Поряд з економією мовленнєвих засобів надлишковість є прийомом стилістичним.

Явище мовної надмірності ще далеке від однозначного вирішення. Вчені вже не задовольняються описом цього явища і вивченням особливостей прояву надмірності у мовленні. При цьому усну та літературну мови розглядають у зіставленні, а не окремо. Сучасні мовознавці намагаються аналізувати витoki надмірності в мовленні і в самій системі мови, відштовхуються від мовленнєвих способів її прояву, у зв'язку з тим, що саме наявність цього явища обумовлюється завданнями комунікації.

Як доводять результати дослідження, зникають старі форми, з'являються нові, мова вдосконалюється, межа між розмовною та книжково-писемною мовою стирається. У дослідженнях все частіше на перший план виступає необхідність врахування інтересів мовця і слухача, їх емоцій, ясності, лаконічності.

Вивчення мови п'єс показало, що, прагнучи найбільш натурально наблизити мову персонажів до усно-розмовної мови, письменники вдаються до різних стилістичних прийомів. Явище надмірності, яке часто вживається драматургами, служить для створення образу персонажа, його емоційного настрою, надає експресивності мові героя, а значить, є цілком виправданим, на відміну від його присутності в більшості інших текстів, де надлишковість вважається стилістичною помилкою.

СЕМАНТИКА КОЛЬОРОВОЇ І ЗВУКОВОЇ СИМВОЛІКИ ДЕТЕКТИВНИХ ОПОВІДАНЬ Е. ПО

Медвідь А. А.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Дудченко М. М.

Метою статті є висвітлення питання семантики кольорової і звукової символіки детективних оповідань Е. По. Багатий і своєрідний художній світ оповідань письменника є невичерпним і лишає широкий простір для наукових досліджень. Тому постала необхідність проникнути у творчу лабораторію генія, спробувати розгадати таємниці його художньої спадщини. Індивідуальність світобачення Е. По значною мірою виявляється у колористичному сприйнятті об'єктивної дійсності, навколишнього світу живої та неживої природи. Кольорові екзотичні описи і звукові сигнали виступають у детективних оповіданнях Е. По самодостатніми. Вони здатні гальмувати дію, привертати увагу читача, примушуючи його перейматися загальною атмосферою жаху і страху, з одного боку, або відчувати приємність і задоволення, з іншого.

У новелі «Убивство на вулиці Морґ» (*The Murders In The Rue Morgue*) переважають темні кольори і глухі звуки. Так, готуючи читача до повідомлення про жахливе вбивство на вулиці Морґ, автор описує ніч, у яку воно було скоєне. Тому письменник не жаліє темних фарб для передачі загальної атмосфери наростаючого страху. «The sable divinity would not herself dwell with us always; but we could counterfeit her presence. At the first dawn of the morning we closed all the massy shutters of our old building; lighted a couple of tapers which, strongly perfumed, threw out only the ghastliest and feeblest of rays. By the aid of these we then busied our souls in dreams – reading, writing, or conversing, until warned by the clock of the advent of true Darkness» [1, 227], – читаємо в оригіналі тексту. Сполучення слів «sable divinity», «ghastliest and feeblest of rays», «the aid of these» не лише передають похмурість предметів, речей під покривом ночі, а й дозволяють читачеві вже на початку оповідання перейнятися атмосферою напруги, відчуттям невідвортної трагедії.

Вулицю, на якій було скоєно вбивство, автор називає «брудною» (англ. «dirty street» [1, 228]), а звуки, які вночі розбудили жителів квартала Сен-Рок (terrific shrieks), – «криками, що роздирали душу» [1, 232]. Голоси ж трьох невідомих людей, які чулися крізь ніч, звучали відривно і сердито, аж поки не вщухли: «... two or more rough

voices, in angry contention, were distinguished, and seemed to proceed from the upper part of the house. As the second landing was reached, these sounds, also, had ceased, and every thing remained perfectly quiet» [1, 232].

Описуючи кімнату загиблих жінок, Е. По також не шкодує барв і тонів. Серед них переважають сірий, сріблий, жовтий (золотий). Так, автор підмічає довге сиве («three long and thick tresses of gray human hair» [1, 232]) волосся, яке було вирване з корінням і прилипло до кам'яної решітки. На підлозі були знайдені три столові «сріблі» ложки («silver spoons» [1, 233]) і два мішечки із золотими монетами, а у комоді – «пожовклі листи» («old letters» [1, 233]). Такі колірні деталі підкреслюють як поважність віку жертви, так і можливі матеріальні статки, які могли б стати, у даному випадку, причиною злочину. Подальші розслідування героя-нишпорки скасовують його останнє припущення.

Е. По з натуралістичною точністю описує тіла жертв орангутанга. У таких описах переважають сині, червоні кольори, які тут символізують кров, синці, смерть: «The corpse of the young lady was much bruised and excoriated. There were several deep scratches just below the chin... The face was fearfully discolored, and the eyeballs protruded. A large bruise was discovered upon the pit of the stomach...» [1, 239]. Сам же орангутанг – винуватець трагедії – бурого кольору. Оскільки тварина напала на двох жінок, піддавши їх жорстоким тортурам, то це засвідчує хижацькі нахили її, нестримність у проявах власних інстинктів. Думається, що, забарвлюючи тварину у бурий колір, автор тим самим і намагався підкреслити невідворотність трагедії, фатальність подій.

Що стосується звуків, то варто зазначити, що на них оповідання дуже багате. Як правило, це гучні або глухі звуки, розривні, що лякають чи заворожують душу.

Класикою детективного жанру є також оповідання «Золотий жук» (*The Gold-Bug*). Головний герой Легран представлений в оповіданні інтелектуально розвиненою людиною. Для відображення складності його долі і віри в щасливе майбутнє Е. По майстерно добирає відповідні кольори. Так, у портреті героя переважають, з одного боку, безколірність (блідість), блиск, а з іншого, рожевий колір. Автор зауважує: «His countenance was pale, even to ghastliness, and his deep-set eyes glared with unnatural lustre... coloring violently» [2]. Блиск в обличчі і рожевість щік засвідчують надзвичайну чутливість

Леграна, його небайдужість до чужих бід. Назва оповідання є доволі символічною. Особливу роль у ній відіграє золотий (жовтий) колір, як і в усьому творі загалом. Він пов'язаний з результатами пошуку скарбу, до якого безпосередньо має відношення символічний золотий жук.

Отже, майстерно дібрані кольори і звуки в детективних оповіданнях Е. По мають символічне значення. Вони допомагають краще розкрити внутрішній стан героя-нишпорки під час його розумових вправ, а також виразніше представити образи жертв і злочинців. У детективному циклі оповідань найчастіше зустрічаються жовтий (золотий), сірий, чорний кольори, бо саме вони пов'язані з фактами злочину, а отже, цілком підпорядковані сюжетній основі оповідань.

1. Е. Оповідання. Selected Stories / Е. Поє; авт. вступ. ст. та комент. С. В. Бондаренко. – Харків: Ранок-НТ. – 288 с.
2. По Е. Золотий жук, текст: [Електронний ресурс]: <http://www.eapoe.org/works/tales/goldbga2.htm>.

THE PROBLEM OF MORAL AND SOCIAL DECLINE IN ANTIUTOPIAN NOVEL

Ostrovska I. G.

(Sumy State A. S. Makarenko Pedagogical University)

Scientific supervisor – Candidate of Philological Sciences,

Associate professor. Merited educationalist of Ukraine Dudchenko M. M.

The article is aimed to highlight the problem of antiutopian English novel. The future of human civilization has been worrying people for many centuries. Thus, a great number of social theories concerning the moral degradation of society and its return to the preindustrial condition have been framed. The development of civilization and global technological progress not only changed the interaction of nature and society, but also led to the degradation of moral values. The last 50 years was a poignant phase in the development of social theories.

As for the literary trend, antiutopian literature developed in the XVI century. Its traces were disclosed in the works of François Rabelais, Francis Bacon, Tommaso Campanella and Thomas More. In their works the centrality is based on the concepts of ideal state and satirical images of

society. Altogether, antiutopia represents a synthesis of two literary genres: utopian novel and science fiction. Its major practical assignment lies in "revealing and accusation of negative political and social phenomena" [1, 34]. As science fiction novels, antiutopia performs a prognostic function, attempting to predict the future of human civilization. In this case, the pathos of warning amplifies the contradiction between nature and humanity. As the result, antiutopia can be considered in the light of interconnection between «today» and «tomorrow».

As a particular literary genre, antiutopian novel is regarded as a reaction to the impossibility of utopia to exist in everyday life. Moreover, antiutopia as a kind of fiction consists in "examining political and social conceptions in order to identify their fallibility and harmfulness for mankind" [2, 152]. Modern antiutopian genre is not the consequence of experiments; it is made over the characters by the author himself. The fictitious preconditions of the formation of antiutopian novel are:

- philosophical background;
- combination of imaginative and real;
- the usage of stylistic devices borrowed from science fiction;
- moral degradation of society;
- the process of evolution and its consequences;

The content of antiutopia aims at the subjective depicting of unfavorable events in the context of human history. This description implies both social and moral aspects of human life. The centrality is made on concrete correlations, such as «man-history», «man-society», «man-technological progress». A wide range of topics includes the ethic problem of good and evil, freedom and necessity, human degradation. These problems are global; they determine the versatility of antiutopia. The authors of antiutopian novels had different beliefs on politics and reforms, but their description cannot be correlated with a certain society or political system; these features are inherent to every modern state. This versatility is established due to the peculiar correlations of the terms «time» and «space». The events take place in the conditional geographical locality, even in the case when certain names of cities and countries are mentioned.

The peculiar feature of the antiutopian novel is the depiction of society formation. The causes and consequences are in line that means that the authors work out the reasons of civilization decline. These are usually antiutopian dramas, in which totalitarian system is viewed on the different stages of its development. One of the major characteristics of the antiutopian novel is intellectuality. It compares antiutopia to the intellectual

novel. The writers present the models of reality, not the reality itself. There is a particular focus on understanding the sharp distinctions between real and imaginary things. In antiutopian novels, social and moral issues are embodied in the extraordinary artistic form. Its originality is provided by a parabolic structure. The characters are brought to the near or distant future, which is full of global changes and catastrophes. This depiction strengthens the claim of dramatic changes in human life. The climax of the novel is getting ready, and it is not contradictory to the previous thoughts of the author. This kind of drama is different from any other type of the novel. Complicated structures of antiutopian novel prove their being universal. The place of action is not crucial; it is, as a rule, predetermined by the plot of the novel. Still, some of the writers find it natural to emphasize that the action is taking place at the moment of description.

To conclude it all, the antiutopian novel is considered to be the satirical model of the future. The accent is made on the predictions about human civilization, and most of them are full of pessimistic ideas. Based on the social theories, antiutopia first appeared in the ancient myths and Bible stories, but it became a separate genre only in the 19th century. The process of genre mixture had a great impact on forming antiutopian drama. This process was highlighted in the 20th century, with the enrichments and changes in the genre theory. That process was presupposed by the interaction of literary and art genres. Taking all these features into consideration, it is possible to claim, that antiutopian novel, being a model of the future, represents a strong connection between the life of society and the decline of human civilization.

1. L. Cortes. English literature / L. Cortes, N. Nikiforova. – Ternopil, 2007. – P. 30–33, 80–83.
2. Volosova T. English literature (Book 1) / T. Volosova, V. Rogov. – Ternopil, 1997. – P.150–166.

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ РАДОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ СОМЕРСЕТА МОЕМА «ТЕАТР»)

Разуванова Ю. Г.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Приходько Н. А.

Вивчення емоцій та їх роль у житті людини завжди цікавили вчених, дослідників, які працюють у галузі цілого ряду наук, таких як філософія, фізіологія, психологія, лінгвістика. На даному етапі розвитку лінгвістики емоцій існує низка проблем, які визначають декілька головних напрямів досліджень, зокрема і комунікацію емоцій, категоризацію емоцій та емотивний семантичний простір мови. Важливою особливістю емоцій є їх комунікативна здатність. Емоції пронизують усю комунікативну діяльність людини, усі сфери її життя і відображаються на всіх рівнях мови. Мовлення є найважливішою формою вираження емоцій людини.

Емоційний досвід значно ширший, ніж досвід індивідуальних переживань. Емоції не є відображенням безпосередньої предметної дійсності, а виражають емоційне ставлення до неї. За допомогою як елементарних, так і складніших форм емоцій, індивід набуває видовий досвід. Орієнтуючись на емоції, він здійснює необхідні дії (напр. уникнення небезпеки, продовження роду), доцільність яких залишається для нього прихованою. Емоції важливі для набуття індивідуального досвіду. Виконуючи функцію позитивного чи негативного підсилення, емоції сприяють засвоєнню корисних форм поведінки і усуненню тих, які не виправдали себе

Протягом останніх років науковці досягли значних результатів у дослідженні механізмів мовного вираження емоцій людини, що говорить, і мовної номінації, інтерпретації емоцій як об'єктивної сутності того, хто говорить і слухає. Проникнення емоційності в номінативно-комунікативну діяльність людини пояснюється тим, що, об'єктивно відображаючи дійсність, свідомість сполучає відображені образи із суб'єктивно-емоційним ставленням до них. Одним із сучасних напрямів лінгвістичних досліджень є вивчення емоційних станів, що формують глобальну мовну картину світу.

Лінгвістика емоцій як наука сформувалась у ХХ ст. на основі психології та традиційного мовознавства. Проте до середини 70-х років проблема вираження емоцій не була основною в лінгвістиці, а роботи на цю тематику з'являлися досить рідко, та й взагалі, не

становили великого інтересу. На даному етапі розвитку лінгвістики емоцій існує низка проблем, які визначають декілька головних напрямів досліджень, зокрема і комунікацію емоцій, категоризація емоцій та емотивний семантичний простір мови.

Порівнюючи лексику, можна виявити, що у багатьох мовах емотивів з негативною оціночною семантикою в кількісному відношенні більше, ніж емотивів з позитивною оцінювальною семантикою в кількісному. І тому дослідження у сучасній лінгвістиці щодо вираження позитивних емоцій у художньому дискурсі й досі проводяться.

З розвитком гуманістичної лінгвістичної парадигми, головні засади якої ґрунтуються на концентрації уваги на носіїві та користувачу мови та їх психології, проблема емотивності мови стає однією з провідних. Висуваються різні концепції. Постають питанням «мовної вербалізації та концептуалізації» та «категоризації емоцій», виникнення емоції, «чи виходить вона зі слів і зворотів, чи йде від особистості, яка промовляє фрази», чи вона є поняттям мовним, чи когнітивним.

Одним із провідних науковців, який у своїх працях приділив увагу питанню емотивності та вираженню емоційного стану в мові є В. І. Шаховський. Науковець визначає емотивність як іманентно притаманну мові семантичну якість виражати системою своїх засобів емоційність як акт психіки, відображені в семантиці мовних одиниць, соціальні та індивідуальні емоції. При дослідженні емотивності як категорії художнього тексту необхідно враховувати особливості текстової семантики, а також природу людських емоцій, найважливішими властивостями яких є їхня предметність і суб'єктивність.

Дослідники зазначають, що в сутність емотивності дає змогу глибше проникнути детальний аналіз об'єкта відображення – емоцій. Емоції – суб'єктивні реакції людини і тварин на вплив внутрішніх та зовнішніх подразників, переживання людиною свого ставлення до дійсності, до особистого й навколишнього життя, які проявляються у вигляді задоволення чи незадоволення, радості, страху і т. д. Емоції є невід'ємною складовою психології людини, вони виявляються певною мірою в усіх сферах її діяльності, в усіх сферах її духовного життя. Вони відображають значення явищ та ситуацій, станів організму і слугують одним з головних механізмів внутрішньої регуляції психічної діяльності та поведінки.

В. І. Шаховський визначає емотивність як іманентно притаманну мові семантичну якість виражати системою своїх засобів емоційність як факт психіки, відображені в семантиці мовних одиниць соціальні та індивідуальні емоції. Науковцем стверджується, що емотивність реалізується на всіх рівнях мови, однак емоційний бік мови вивчався переважно на рівні лексики.

Емотивність є однією з базових властивостей та невід'ємною частиною художнього тексту, що відображається у емоціях. Емотивність – це емоційність в мовному значенні, тобто чуттєва оцінка об'єкту, вираз мовними або мовленнєвими засобами відчуттів, настроїв, переживань людини. Ця властивостей художнього тексту виражає емоційне ставлення автора, його функції у тексті, дійових осіб, імовірність емоцій реального чи модельованого авторською свідомістю гіпотетичного читача щодо описуваних подій, явищ, персонажів, їхньої поведінки.

У лексичному запасі кожної мови присутні не лише слова з яскраво вираженим стилістичним забарвленням або зі структурним компонентом, який дає змогу виразити емоції, а й слова, чий емоційні якості перебувають у потенціалі, і використання яких у певному контексті надає слову емоційного забарвлення, що дає їм можливість впливати на реципієнта цього контексту.

Розрізняють два способи вираження емоцій: вербальний (за допомогою мовних засобів), невербальний (міміка, пантоміміка, жести тощо). У мовленнєвомислиннєвій діяльності представників різних лінгвокультур радість виражається у структурованих пропозиціях (вербалізованих ментальних аналогах ситуації переживання емоції). Існує як мінімум дві семіотичні системи емоцій, які ще недостатньо вивчені. Та, судячи з того, що вже описано та систематизовано, було встановлено, що вербальний спосіб вираження емоцій переважає над невербальним у ряді характеристик, зокрема «надійності, швидкості, прямої, ступені відвертості і якості декодування одержувачем». Останні об'єктивують аксіологічні складові національної свідомості, бо мають за вихідну точку когнітивні інтерпретації, що накладаються на зовнішню реальність, ніж безпосередньо саму реальність.

Проведений аналіз художнього твору Сомерсета Моєма «Театр» продемонстрував те, що стиль художньої літератури, до якого належить художня проза, багатий на мовні засоби, які впливають на почуття, викликають різні емоції, образно змальовують дійсність.

Емоції пронизують усю комунікативну діяльність людини, усі сфери її життя і відображаються на всіх рівнях мови. Емоційний стан радості – не лише одна з форм відображення дійсності (а саме відображення ставлення до світу), а й сам є для мови об'єктом відображення. Будь-яка емоція розглядається як єдність афективного й інтелектуального, переживання і пізнання, а також як вольовий момент. Емоції є типовими суб'єктивними сигналами.

Радість відноситься до позитивних емоцій і її вираження може передаватися декількома шляхами. Під радістю розуміється таке почуття людини, котре виражає задоволення, внутрішнє вдоволення, його веселий настрій. Ця емоція знаходить своє відображення у художньому тексті за допомогою емотивів-виразників, що позначають емоційний стан радості.

Зростаючий інтерес до вираження емоційного значення з боку вітчизняних та зарубіжних учених і відносно швидке накопичення конкретних знань у цій сфері викликають необхідність вивчення мовних засобів вираження емоційного значення у мові.

Незважаючи на те, що в літературі зустрічається точка зору, яка повністю ігнорує емоції при дослідженні функціонування мови, більшість учених схильні розглядати емоційність як частину спільної задачі опису системи мови, оскільки виразові засоби взаємозумовлюють один одного і завдяки взаємозв'язку вони утворюють систему.

У мовленнєвомислинневій діяльності представників різних лінгвокультур радість виражається у структурованих пропозиціях, тобто вербалізованих ментальних аналогах ситуації переживання емоції. Якщо порівняти висловлення “*Joy!*”, “*Gladness!*”, “*Happiness!*” з висловленнями “*Great!*”, “*What a miracle!*”, то можна помітити, що позначення поняття про радість та її вираження здійснюється різними групами лексики.

Лексика, яка позначає емоцію, не є емотивною, вона – індикативна, логіко-предметна: “радісний”, “щасливий”, “задоволений” тощо – усе це лише позначення радісного стану. Тут, як і в інших назвах емоційного стану “радість” (*joy, happiness, pleasure, enjoyment, delight, exaltation, felicity, etc.*), відсутній заряджувальний компонент. Емоція, позначена в таких словах, на рівні реалізації являє собою не безпосереднє почуття, а лише логічну думку про нього, у той час семантика емотиву індукує емоційне ставлення до позначуваного ним об'єкта.

На прикладі твору С. Моему «Театр» було виявлено, що для передачі емоційного стану радості у художньому тексті використовуються емотиви-виразники, а саме такі частини мови, як: іменники (*smile, joy, happiness, fun, tenderness, admiration, passion, excitement*), прикметники (*happy lovely, awesome, pleasant, brilliant, great, terrific, wonderful, cheerful*), дієслова (*to like, to love, to excite to delight, to admire, to smile, to giggle, to please*), прислівники (*wonderfully, gladly, eagerly, anxiously, gaily, graciously*). Ці власне слова передають радісний, грайливий та задоволений стан героїв, що є вираженням емоційного стану радості. Основним завданням дослідження було: уточнення поняття “емоційний стан”; конкретизувати зміст поняття емоційного стану радості як форми відображення дійсності та охарактеризувати основні форми його вияву; дослідити природу емоційності та емотивності мови; виокремити лексичні одиниці на позначення радості в сучасній англійській мові. Під час аналізу лексичних засобів передачі емоцій було виявлено, що при передачі емоційного стану радості у художньому творі домінують власне слова, а рідше використовуються граматичні конструкції. У художньому творі, який розглядається використовується ряд мовних конструкцій на вираження такої позитивної емоції, як радість. Найчастіше уживаними граматичними конструкціями, що позначають передачу емоційного стану радості під час дослідження було виявлено: *to be glad, to be pleased, to be happy, to be fond of, to feel excited, to make happy, to give a sigh, to seem funny, to give a laugh*.

Отже, радість належить до фундаментальних емоцій, має позитивну природу та оптимізує процес комунікації. Під радістю розуміється таке почуття людини, котре виражає задоволення, внутрішнє вдволення, його веселий настрій. І це почуття у мові може передаватися різноманітними мовними засобами.

Стиль художньої літератури, до якого належить художня проза, багатий на мовні засоби, які впливають на почуття, викликають різні емоції, образно змальовують дійсність. Дослідження емоційного мовлення – проблема актуальна і маловивчена в сучасному мовознавстві, тому опис мовних засобів вираження емоцій становить великий науковий інтерес, зокрема, в англійській мові.

СТАНОВЛЕННЯ ДЕТЕКТИВУ ЯК ЖАНРУ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ

Цимбал М. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ключко Л. І.

Детективний жанр під час свого становлення пройшов досить тернистий та нелегкий шлях, зустрічаючи на своєму шляху доволі різноманітний діапазон оцінок – від повної негативної реакції, зневаги, в'їдливого висміювання, недбалого прийняття як способу коротати час протягом тривалої подорожі – аж до захопленого колекціонування читачами книжок детективного характеру і далі – до наукових досліджень, викликаних гострим інтересом громадськості та недостатньо вивченого феномену детективного літературного жанру. Та незважаючи на двояке відношення, детективний роман є цілком самостійним та повнофункціональним жанром, що володіє певним рядом характеристик, притаманних повноцінному літературному твору.

Епоха затвердження детективу як цілісного та незалежного жанру – це епоха романтизму, якій передував просвітницький реалізм з усіма його тенденціями розвитку та просвітлення особистості, на фоні яких і зародився детектив. Провідне місце у цей період зайняв маловідомий жанр готичного роману який, певною мірою, у подальшому вплинув на розвиток детектива. Готичний роман, або роман жахів, – це твір, у якому зображуються незвичайні ситуації, жахи пекла, жорстокості таємниці, що перетворюють людину на іграшку надприродних сил. Виник цей жанр у англійській літературі II пол. XVIII ст. і у цей же час поширився і формувався у західноєвропейських країнах. Готичний роман з його надзвичайністю та елементами страшного був основою появи різноманітних видів детективного роману [1, 151].

Виділення природи “чистого детективу” є досить складним процесом серед широкого різнобарв'я видів детективу: шпигунського, “серйозного”, “чорного”, кримінального та інтелектуального романів. І незважаючи на те, що іноді провести розмежування досить складно, але все ж таки можливо після з'ясування парадоксальної природи “чистого детективу”, що поєднує близькі до реального життя колізії і характери, специфічно відтворені, і принципи розумової гри: [1, 152].

Авторами перших детективів були американські письменники Едгар По («Вбивство на вулиці Морг» – 1841, «Таємниця Марі Роже»

– 1842, «Золотий жук» – 1843), Уілкі Коллінз («Місячний камінь», «Жінка в білому», «Чоловік і дружина»), Гілберт Честертон («Мудрість отця Брауна», «Алібі актриси»). Класичним прикладом цього жанру стали твори англійців Артура Конан Дойля («Оповідання про Шерлока Холмса», «Собака Баскервілів», «Пістрява стрічка») та Агати Крісті («Десять негрят», «Оголошено вбивство», «Кіт серед голубів», «Зло під сонцем» [2, 52]. Кардинальні зміни в кримінальній літературі відбуваються з появою творів Е. А. По – засновника класичного детективного жанру, який своїми оригінальними творами вніс своєрідний колорит та викликав непомірний інтерес до свого дітища, яке згодом здобуло всесвітнього визнання та з кожним виникненням нового відгалуження вдосконалювалося та набувало нових та неповторних рис завдяки своїм численним послідовникам.

Одним із своїх відомих своїх наступників Едгар По міг би також назвати Уілкі Коллінза, завдяки якому замість невеликих детективних новел жанр одержав у своє розпорядження детективний роман, а значить широке поле дій. При цьому кримінальний матеріал перетворюється в Коллінза в засіб дослідження справжнього життя, а важливе питання про те, чому зроблений злочин, що так мало займав Е. По, в У. Коллінза здобуває першорядне значення. Ще одним відомим митцем в жанрі “крутого” англійського детективного роману можна назвати Джеймса Хедлі Чейза – батька поліцейського роману та неперевершеного майстра романів-бойовиків, які користуються підвищеним попитом у читачів усіх країн завдяки наявності глибоких складних психологічних образів, що запам’ятовуються [3, 354].

Отже, детективна література дає багатий матеріал для дослідження. У контексті світової літератури цей жанр виборів своє місце серед інших і користується великим попитом у читачького загалу. На основі англійського детективу, на чолі якого стояв Е. А. По, з’явилися твори представників інших країн, зокрема набирала потужного розвитку англійська детективна література, досить розгалужена, своєрідна та оригінальна.

1. Кукса Г. М. Історія розвитку та типологія жанру детективу у контексті світової літератури / Г. М. Кукса. 2004. – С. 150–154
2. Кицак Л. Детективний жанр в літературі ХХ ст./ Л. Кицак // Українська мова і література в школі, 2009. № 8. – С.51–53
3. Зарубежный детектив: Энциклопедия // Сост. А. Кошенко, Н. Капельгородская. – К., 1994. – 431с.

Секція
"СЛОВОТВІР ГЕРМАНСЬКИХ ТА СЛОВ'ЯНСЬКИХ
МОВ"

ЗАСОБИ СЛОВОТВОРУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Анісова А. Р.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Медвідь О. М.

Мова знаходиться в стані постійного розвитку, який складається з окремих мовних процесів, процес творення нових слів – "словотвір". Термін "словотвір" має два основних значення, які потрібно чітко розрізняти.

Предметом дослідження словотвору є вивчення процесу творення нових лексичних одиниць та засобів, за допомогою яких цей процес відбувається

Префіксація, як словотвір, полягає у модифікації основи, до якої приєднується префікс. Префікси розрізняються за своїм походженням: вони можуть походити із власної мови або бути іншомовними.

Префіксація набула широкого вжитку в англійській мові завдяки відсутності закінчень. Вирівнювання відмінкових закінчень та зникнення дієслівних флексій призвели до глибоких лексичних розмежувань, що викликаються вживанням префіксів.

Суфіксація як словотвір значно ширша, ніж префіксація. Пропорційна частина власно мовних суфіксів також більша, ніж серед префіксів. Це означає, що активне запозичення латинських, грецьких та французьких суфіксів не витіснило словотворчі елементи власної мови, продуктивність яких може час від часу поновлюватись.

Складне слово – це специфічна одиниця, що визначається особливими морфемними і дериваційними характеристиками. До складу композита входить не менше двох основ, які, в залежності від своїх морфологічних ознак, вступають до особливих стосунків.

Найбільш поширеними другорядними типами словотвору є скорочення (усне та писемне), а також конверсія. Скорочення – це частина слова, що вживається після втрати його окремих елементів. Пропущення якоїсь частини слова походить від явища узагальнення і відноситься до факторів мовної економії.

На даному етапі розвитку мови, відзначаючи продуктивність афіксального засобу словотвору, найбільш продуктивним засобом новотвору є скорочення. Цей вид словотвору охоплює значні

прошарки лексики, а засоби його творення найрізноманітніші. Конверсія більш притаманна розмовним стилям, хоча вона використовується і в інших мовних стилях

СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ДЕНУМЕРАТИВІВ-ІМЕННИКІВ

Голубченко Н. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Провідне місце серед самостійних денумеральних частин мови належить іменнику, що забезпечує можливість мислити предметно та інтерпретує предметну частину мовної картини світу. Узагальнене значення предметності є релевантною семантичною ознакою іменників, які називають предмети і відповідають на питання *хто? що?* Але предмети - це не тільки назви людей, тварин, конкретних речей, а й опредмечених дій, ознак та абстрактних понять [1, 74]. Як кожна частина мови, іменник має суфікси *-er (teenag-er)*, *-aire (millionaire)*, та закінчення *-s (hundreds)*. Денумеративи-іменники відображають ретроспективне становлення числівників, їх предметне походження. Кожен спосіб словотворення має свої специфічні правила, засоби та моделі. Субстантивація денумеративів, тобто придбання ними предметного значення, вказує на семантичну близькість з лічильними словами. Денумеративи-іменники утворюються шляхом:

- конверсії (*the one, hundredth of*): *He was the one who said he might as well drop out* [4, 256];
- афіксації (*twenties, teenager, tens, teens*): *Oh, when I was in my teens I was as interested as anyone* [4, 79];
- словоскладанням (композиція) (*sixteen-year-olds, five-former, sixpence*): *It didn't matter sixpence to him what color of cushions Sarah would choose* [4, 34].

Найбільш активним словотворчим процесом утворення денумеративів-іменників є конверсія, композиція та афіксація, за рахунок яких поповнюється словниковий склад мови.

В результаті конверсії утворюються нові функціонально-семантичні варіанти слів - похідні лексичні одиниці. Явище конверсії в сучасній англійській мові одержало особливо широке поширення.

Найбільш важливою причиною цього можна вважати відсутність в англійській мові морфологічних показників частин мови.

Афіксація є одним із продуктивних способів словотвору і посідає друге місце за наявністю інновацій - після словоскладання. Афіксація як спосіб словотвору діє шляхом додавання до твірної основи префікса або суфікса, за допомогою яких утворюються нові слова з новим лексичним значенням або з новим відтінком [2, 30].

Одним із продуктивних способів утворення дериватів англійської мови є композиція (словоскладання), що є вагомим джерелом поповнення мови.

Денумеративи-іменники англійської мови походять від числівників та є секундарними конструюваннями, утвореними морфологічним та синтаксичним способами [3, 96]. До морфологічного способу творення відносяться афіксація та словоскладання, до синтаксичного - конверсія (трансформація).

1. Введение в сравнительную типологию английского, русского, украинского языка / [К. К. Швачко, П. В. Терентьев, Т. Г. Янукян, С. А. Швачко]. – К.: Вища школа, 1977. – 187с.
2. Каравашкин В. И. О некоторых композитных закономерностях / В. И. Каравашкин // Вестник Харьковского государственного университета. Серия Иностранные языки. – 1980. – Вып. 11. – № 170. – с. 28–35
3. Кочерган М. П. Мова. Людина. Світ : До 70-річчя професора М. П. Кочергана : [зб. наук. ст./ відп. ред. О. О. Тараненко]. – К. : Вид. Центр КНЛУ, 2006. – 352 с.
4. Tyler Anne. Accidental Tourist. Published by Random House, 1998 – 368 p.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНЕ БУТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ТВОРЕННЯ ДЕНУМЕРАЛЬНИХ СЛІВ ONLY, ALONE, BETWEEN

Здоровцова Н. І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Чернюк Н. І.

Серед вторинних конструювань в англійській мові чинне місце посідають нумеральні морфеми з притаманними їм семантичними та

формальними характеристиками. Нумеральні морфеми походять від числівників і є членами родини квантитативних одиниць [2].

Числівники англійської мови – це самостійний незамкнений ряд повнозначних нумеральних слів, яким притаманні специфічні семантичні, синтаксичні та словотворчі особливості.

Висока комбінаторика числівників проявляється на рівні вербокреації. Корені числівників можуть сполучатися як з афіксами, так і з іншими морфемами. Слова, утворені від числівників, зберігають сему числа, розширюють значення корелята, і, тим самим, стають дериватами [1]. Термін «дериват» вживається для позначення результатів словотвору – морфологічного, синтаксичного та семантичного.

Оскільки у функціонально-семантичному полі кількості центральне місце займають числівники, на словотвірному мовному рівні вони виступають основою для творення денумеративів. Під денумеративами ми розуміємо секондарні утворення, вихідною морфемою яких є коренева основа числівників. В умовах оточуючого контексту числівники модифікують синтаксичну, прагматичну, морфологічну, епідигматичну функції, остання з яких об'єктивується існуючою парадигмою денумеративів, утворених за моделями макросистеми.

Серед денумеративів виокремлюються адвербіальні, ад'єктивні, субстантивні та службові слова. Ще одну специфічну групу складають денумеративи-прислівники [3].

За принципом побудови денумеративи-прислівники поділяються на:

1) одиниці моделі Num+-th+ly, напр.: *And, **fourthly**, I discovered her having an intimate lunch with another man* [5];

2) денумеративи на -ce, що утворюють закриту парадигму, напр.: ***Once** they'd chosen, the waiters were ever present. Lightning doesn't strike **twice** and all that* [6];

3) відчислівникові утворення на -fold, пор.: *She had identified the **threefold** power of the motivation* [5].

До денумеративів-прислівників належать *alone, only, between*.

Денумератив *only* в залежності від функціонального навантаження може виступати як самостійною частиною мови (прикметником, прислівником), так і службовою (вигуком, сполучником). Найчастіше денумератив *only* зустрічається в ролі

прикметника, але із розвитком мовної системи з'являється все більше прикладів *only* в ролі однойменного прислівника та частки.

Only – це вторинне конструювання, секондарне відчислівникове утворення від *one-* + *-like* [1]. Це слово утворилося шляхом словоскладання та стягнення. Семантична девіація лексеми *only* є очевидною із сполучуваності з корелюючими словами. Її омонімічність знімається частиномовною віднесеністю до ад'єктивних або адвербіальних одиниць. Сукцесивність семантичної деривації закінчується «вивітрянням», деквантифікацією, появою службових одиниць. У художньому дискурсі *only* може виступати такими частинами мови, як прикметник, прислівник, частка та сполучник.

Як прикметник *only* утворюється шляхом афіксації. Наприклад: *Abby hoped this line would make her plan seem the **only** sensible option* [5].

Як прислівник *only* утворюється шляхом конверсії. *Only* уточнює, інтенсифікує ознаку предметів, дій. Наприклад: *But she was **only** saying that she understood the doctor's point* [5].

Лексема *only* може зазнавати спустошення при конверсії (гіпостазу) у службове слово: Adjective → Adverb → Particle. Наприклад: *Because **only** he can move Jess from the grief toward happiness* [5].

За допомогою конверсії денумератив *only* зазнає ще одного етапу перетворень [1]: Particle → Conjunction. Наприклад: ***Only** if you help me, it will be easier to settle* [6].

Денумератив *alone* – похідна одиниця від словосполучення *all but one*. *Alone* – композитне слово, що вказує на означення або предикатив. Як частка інтенсифікатор *alone* виокремлює референт та може замінюватись іншими словами: *Edward alone knew the truth* → *It was Edward who knew the truth*.

Прикметник *alone* реалізує квантитативне значення, що відлунюється у денумеративі. Наприклад: *She wasn't cut out to flirt, let **alone** have an affair* [6].

Серед денумеративів виокремлюється прийменник *between*, що походить від числівника *two*. Це службове слово підвладне також семантичній девіації, спустошеності вихідної семи. Напр.: *The atmosphere **between** husband and wife was colder than the Arctic Circle* [5].

Семантична комбінаторика дENUMеральних утворень ґрунтується на відповідності компонентів [4], напр.: *between-maid – a sort of cook and room-maid*.

В умовах фразеологічного контексту квантитативний компонент десемантизується, а фразеологічна одиниця з квантитативним компонентом реалізує квалітативні та предметні значення [4], напр.: *between two days – «вночі»*.

В результаті аналізу емпіричного матеріалу можна зробити висновок, що система числівників та від числівникових секондарних утворень не є закритою системою, вона постійно доповнюється. Числівникова родина розростається за рахунок похідних одиниць – деривативів, які, зберігаючи сему числа, підлягають формальній та семантичній девіаціям.

1. Земская Е. А. Словообразование как деятельность/ Земская Е. А. – М.: Наука, 1992. – 221 с.
2. Медвідь О. М. Структурні особливості нумеральних сполучень // Вісник СумДУ. Серія Філологія. – 2000. – № 19. – С.24–35.
3. Числівник англійської мови: навч. посіб. / С. О. Швачко, С. В. Баранова, І. К. Кобякова та ін.; за заг. ред. С. О. Швачко. – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – 171 с.
4. Швачко С. О. Квантитативні одиниці англійської мови : перекладацькі аспекти : посібник / Швачко С. О. – Вінниця : Нова кн., 2008. – 128 с.
5. Cathy Kelly. Best of Friends. Published by Harper Collins Publishers, 2003. – 528 p.
6. Gregory P. A Respectable Trade. Published by Harper Collins Publishers, 1996. – 510 p.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛАТИНСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Любич С. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Таценко Н. В.

Латинська мова з давніх давен відігравала важливу роль у культурному розвитку Західної Європи. Вона була літературною

мовою переважної більшості західноєвропейських народів, це була мова науки, медицини, юриспруденції, мова художньої літератури.

Вперше латинізм проникають на терени України ще в X–XI ст. (коляда, тмин, кесар, фортуна та ін.). Однак основна маса латинізмів була засвоєна українською мовою у XVI–XVII ст.

Вплив античної культури на українську у XVI–XVII ст. йшов опосередковано через Європу, особливо через посередництво німецької та чеської культур; та найпомітнішу роль у цьому процесі відіграла Польща, що було зумовлено тогочасними суспільно-політичними та економічними умовами розвитку Речі Посполитої, до складу якої входила частина українських земель.

Особливість англійського словникового складу проявляється в тому, що в ньому міститься до 70% слів, запозичених з інших мов. Це не раз давало підстави лінгвістам для занепокоєння з приводу втрати англійською мовою її своєрідності; говорилося, що сучасна англійська мова сформувалася в результаті двох національних катастроф – римської навали і нормандського завоювання і являє собою, по суті справи, суміш мов завойовників. Ці вельми емоційні заяви не враховують головного – мова зберігає свою національну своєрідність тоді, коли вона розвиває за своїми законами фонетичну й граматичну системи, підпорядковуючи їм розвиток і формування системи лексичної.

Складаючи значну частину англійської словникової системи, запозичення по-різному приживаються в новій для них мові, то зберігаючи в більшій чи меншій мірі своєрідність звукової, графічної і граматичної форми мови-джерела, то повністю підпорядковуючись новій системі; варіюються аж до повної зміни смислова сторона і стилістична приналежність.

Шар запозиченої лексики англійської й української мов містить як спільні, так і відмінні елементи. Латинські запозичення є властивими як для англійської, так і для української мов, вони входять до класичного елемента запозичень, частина з них є так званими варваризмами. Ці запозичення складають досить численну групу. Латинські запозичення використовуються у різних сферах життя, зокрема в науковій, релігійній, економічній, технічній, побутовій тощо.

1. Арнольд І. В. Лексикологія сучасної англійської мови. – Москва, 1959.

2. Будагов Р. А. Вступ в науку про мову. – Москва: «Просвіта», 1969.
3. Грищенко С. П. Лексичний вплив як чинник динаміки структури мови-реципієнта: Автореф. дис. кандидата філол. наук: 10.02.15 / Київ. ун-т. ім. Т. Шевченка. – К., 1999. – 20с.

ЯВИЩЕ ТЕЛЕСКОПІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Медвідь К. М.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Темп сучасного існування з його постійним, безперервним прагненням до прискорення всіх життєвих процесів, звільнення від умовностей не міг не позначитися на стані мовної системи, особливістю якої стало тяжіння до компресії, до економії мовних засобів, до оціночного характеру вербоутворень. Екстралінгвальні фактори, прагнення мовця виражатися яскраво та живо слугують причинами виникнення телескопічних одиниць в англійській мові.

У сучасній англійській мові використання телескопічних одиниць регламентовано конкретним дискурсом. Комплексний підхід до вивчення структурно-семантичних і функціональних характеристик телескопічних одиниць об'єктивується характером дискурсу.

Телескопія, складний з точки зору формальної і функціональної організації процес, являє собою одне зі спірних і разом з тим недостатньо вивчених явищ, що викликають у мовознавстві безперечний інтерес. З одного боку, серйозність

Дискурсійні різновиди сучасної англійської мови (рекламний, діловий, науковий, технічний, медичинський, політичний, фінансовий тощо) є основними «постачальниками» гібридної лексики в мові. Отже, за дискурсійною ознакою телескопічні одиниці можна поділити наступним чином [19]:

1. Економічна та політична термінологія: англ. *stagflation* = *stagnation* + *inflation*; *reganomics* = *region* + *economics* [34].

2. Наукова і технічна термінологія: англ. *transistor* = *transfer* + *resistor*; *transputer* = *transistor* + *computer* [34].

3. Назви фізичних вправ: англ. *callanetics* = *Callan Pinckney* + *athletics*; *jazzercise* = *jazz* + *exercise*; *parascending* = *parachute* + *ascending* [34].

4. Сфера послуг: англ. *laundromat* = *to launder* + *automate* – пральня-автомат; *mailgram* = *mail* + *telegram* – телефонограма (повідомлення, що передається по телефону в поштове відділення і доставляється адресатові додому листоношею) [34].

5. Інформаційні технології: англ. *tradigital* = *traditional* + *digital*; *machinima* = *machine* + *cinema* [34].

6. Слова ЗМІ (торгівельні назви, знаки, організації): англ. *advertorial* = *advertisement* + *editorial*; *magalogue* = *magazine* + *catalogue*; *Nabisco* = *National Biscuit Company* [40].

Англомовні журнали і телебачення використовують подібні слова на позначення подружніх пар: англ. *TomKat* = *Tom Cruise* + *Kate Holmes*; *Bennifer* = *Ben Afflek* + *Jennifer Lopez*; *Brangelina* = *Brad Pitt* + *Angelina Jolie* [38; 39].

З неосяжної мозаїки сфер людської діяльності найбільш часте використання слів-зрощень спостерігається саме в засобах масової інформації і рекламі. На часі більшість засобів масової інформації, телебачення, радіо, газети і журнали потребують реклами, яка представляє сферу практичної діяльності і сферу мовного спілкування. Значний інтерес представляють прагмоніми, що позначають деякі продукти дитячого харчування: англ. *bubblicious* = *bubble* + *delicious* (жувальна гумка «Bubble gum» з різними смаковими добавками); *chocisce* = *chocolate* і *ice* (морозиво «Чокайс» в шоколадній глазурі) [39]. Слова-гібриди використовуються на позначення нових різновидів газет і журналів, наприклад: англ. *fanzine* = *fan* + *magazine*, журнал для фанатів; *scanword* = *Scandinavian* + *crossword*, сканворд, створений для аматорів розгадування даного виду кросвордів [39]. Працівники телебачення активно використовують наступні слова-зрощення: англ. *docudrama* = *documentary* + *drama*, документальна драма; *faction* = *fact* + *fiction*, художня література на документальній основі; *infertainment* = *information* + *entertainment*, музично-інформаційна програма; *sellathon* = *sell* + *marathon*, телеаукціон / телепрограма, повністю присвячена рекламі товару [38; 39; 40].

Відомий письменник Дж. Прістлі придумав назву для людей (потенційних жертв реклами, довірливої публіки, що слухає комерційні радіо- і телепрограми) – *admass* (*advertisement* «реклама» + *mass* «маси, публіка»). Працівників рекламних агенств називають також *adman* (*advertisement* + *man*) [34].

Структурно-семантичне дослідження явища телескопії та його статистичний аналіз доводять, що сучасні словотворчі процеси виходять за рамки сталих норм і призводять до їх руйнації. Сучасні процеси словотворення відбуваються не тільки і не стільки на рівні морфології, скільки на рівні семантичних зсувів, а також торкаються інших рівнів мовної системи, зокрема фонологічних процесів, і більш того, когнітивних процесів, що призводять до інновацій в лексичному прошарку і очікують на подальші дослідження.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ДЕВІАЦІЇ ЛЕКСЕМИ ONE

Совенко А. М.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Лексема *one* з'явилася близько 1200 року н.е. Такий вік лексеми об'єктивує її частотність, морфологічну дивергенцію, граматикалізацію та значний словотворчий потенціал.

Денумеральні іменники від лексеми *one* складають 113 одиниць у вибірці з яких іменник *one* зустрічається 88 разів. Інші одиниці з цієї групи: *none* (10), *loneliness* (7), *openess* (1). Лексеми утворені афіксацією та композицією.

Кількість денумеральних прикметників становить 200 одиниць, 107 з них складають приклади з лексемою *only*, 52 – *alone*, 17 – *lonely*, *lone* – 2, *one* – 7 випадків. Решта денумеративів зустрічається ілюзорно. Серед способів словотвору прикметників превалює композиція.

Денумеральні прислівники налічують 216 слів, з них 157 – лексема *once*, 33 – *only*, 18 – *alone*, *nonetheless* – 4, інші – одиничні. У способах творення цих слів переважає афіксація.

Найбільш чисельними є денумеральні займенники, утворені від лексеми *one*. Їх кількість складає 293 одиниці, найбільш частотними є лексеми *one* (40 випадків), *no one* (40), *none* (48), *someone* (48), *everyone* (38), *anyone* (24), *any* (22). Явним є тяжіння лексеми *one* до функції заміни.

Поліфункціональність лексеми *one* зумовлена міцною діахронічною пам'яттю, частим використанням та великим словотворчим потенціалом. Денумеральні утворення формуються за законами вербокреації англійської мови, переважно способами

конверсії, композиції, суфіксації. Повнозначні секондарні утворення від лексеми *one* зберігають сему числа синкретично.

1. Швачко С. О. Словотворчі тенденції квантитативних одиниць: лінгвокогнітивні аспекти./ С. О. Швачко //Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2012. – № 23(248). – С. 197 – 201.
2. Шуменко О. А. Частиномовний простір денумеративів сучасної англійської мови. Філологічні трактати. – Том 3, №2, '2011. – С.97 – 101.
3. Online Etymology dictionary <http://www.etymonline.com/index.php>

ЧАСТИНОМОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ЧИСЛІВНИКІВ ONE, TWO

Ткаченко М. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладач Шуменко О. А.

Числівники англійської мови є самостійним незамкнутим рядом повнозначних нумеральних слів, яким притаманні специфічні семантичні, синтаксичні та словотворчі особливості. Від інших частин мови числівники відрізняються облігаторною наявністю семи нумеральності, яка є їхньою ідентифікуючою ознакою.

Денумеративи – це секондарні конструювання, вихідною морфемою яких є коренева основа числівників. Денумеративні конструювання утворюються, як і інші похідні слова, продуктивними та непродуктивними способами, за допомогою «вічного двигуна» іманентної системи англійської мови [3, 99].

Службові слова (денумеративи) слугують мовленню і вони прозоро вказують на кінцевий статус числівників, деквантивацію та десемантизацію, тобто на загальний закон мовознавства, еволюцію слів, їх інтеграцію з інволюцією.

Певний інтерес становить структурно-семантичне буття денумеральної частки *only*. *Only* – це вторинне конструювання, секондарне відчислівникове утворення від *one- + - like* [2, 523]. Денумератив *only* зазнав конверсії, тобто переходу від однієї частини мови в іншу. Тому еволюцію цього секондарного утворення можна зобразити за допомогою наступної схеми:

One + like → *only* (Adj.) → *only* (Adv.) → *only* (Particle)

Хоча частка *only* за своєю формою співпадає з прислівником *only* та прикметником *only*, але частка «відрізняється своїм значенням та синтаксичною функцією та способом творення. Наприклад: *He is only just in time (Adv.). The only person she really wants to talk with was Steven. (Adj.). Adrian only said that everything was fine, and Steven was out playing tennis. He hesitated but only for an instant (Particle).*

Частки виконують функцію засобів вираження емотивності і оцінки, тобто специфіка часток полягає в тому, що вони "діють" лише у ручищі комунікативних одиниць. Частки, як і прислівники, виступають у реченні інтенсифікаторами, що затрудняє їх розмежування у парадигмі службових частин мови.

Лексема *between* є прикладом службового слова кількісної наповненості. Вона походить від числівника *two* та підвласна семантичній девіації (спустошеності вихідної семи). Дана номінативна одиниця є малодослідженою. Однак це не означає, що її значення в реченні неважливе. Навпаки, ця лексема відіграє важливу роль в реченні, вказуючи на відношення між словами і може бути використана як у вільних словосполученнях так і в сталих виразах. Пор. : **вільні словосполучення:** *He could not make her choose **between** the baby or him, that was insane [4, 23]. He was starting playing with the concept and then the first script during a time when he was **between** plays in New York (4, с. 134). Since we don't have those **between** us that we can not truly be in intimate terms [4, 241]. **Сталі вирази:** ***between** whiles (іноді); **between** hay and grass (ні те ні се); **between** ourselves (між нами, конфіденційно); **between** friends all is common (Для милого друга і воля з плуга) [1, 244].**

Службові слова типу *only*, *between* виступають маркерами синтаксичного конструювання, конекторами слів та речень, маркерами відношень між словами, інтенсифікаторами змісту, слів, словосполучень, виявлень.

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник./ Ф. С. Бацевич. – К.: Видав. центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Швачко С. О. Семантичне навантаження денумеральних одиниць./ С. О. Швачко // Зб. наук.праць : Мовні й концептуальні картини світу. – Київ, 2002. – № 7. – С. 522–527.
3. Шуменко О. А. Еволюційні тенденції англійських числівників малого рангу / О. А. Шуменко // Вісник Сум ДУ. Серія Філологічні науки. – 2011. – №4. – С. 97-101.

4. Collins Suzanne "The Hunger Games". – United States: Scholastic, 2008. – 384 p.

АД'ЕКТИВНІ ДЕРИВАТИ З КОМПОНЕНТОМ –LY

Ульянченко О. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Значення прислівникового суфікса *-ly* [1; 2] також в деякій мірі відрізняється від прикметникового утворюючи прислівники способом дії від основ прикметників, суфікс *-ly* виражає значення «таким способом, виглядом або чином, як на те вказує словотворча основа». Наприклад: *separately* «окремо», *truly* «правдиво», *fiercely* «люто», *readily* «охоче, швидко».

Суфікс *-ly* у прикметників (умовно позначимо його *-ly₁*) і прислівниковий суфікс *-ly* (умовно позначимо його *-ly₂*) відрізняються один від одного не лише походженням і значенням, але ще й тим, що *-ly₁* приєднується до основ іменників і в результаті утворює прикметники, тоді як *-ly₂* поєднується з основами прикметників і утворює прислівники. Тому ті прикметники на *-ly*, основи яких є прикметниками, слід розглядати як ад'єктивовані прислівники.

Процес ад'єктивації прислівників на *-ly* пояснюється різними причинами. По-перше, часте вживання одного і того ж прикметника в різних синтаксичних функціях призвело до необхідності якимось чином диференціювати форми одного і того ж прикметника. У результаті цього у функції предикативного члена вживалася форма прикметника без суфікса, а в атрибутивній функції – ад'єктивований прислівник із суфіксом *-ly₂*. Наприклад: *There were many excellent landlords, humane and kindly men, men, too, who saw the wisdom of being humane and kind. They were true, kindly people, and now they were more kind to her than ever.*

По-друге, ад'єктивація прислівників на *-ly₂* могла бути викликана необхідністю вживати різні прикметники для утворення відтінків основного значення. Наприклад: *sick* «хворий, що почуває нудоту; перенасичений; втомлений; що нудьгує; що почуває прикрість» та *sickly* «хворобливий; нудотний». Приєднуючись до основ прикметників, адвербіальний суфікс *-ly* впливає на значення

похідного слова: *scarcely, hardly, barely* – ледве, *shortly* – майже, *nearly* – невдовзі, *lately* – нещодавно. Суфікс *-ly* має високу продуктивність при утворенні прислівників від дієприкметників теперішнього часу. Наприклад: *frightingly, laughingly*.

1. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник / М. П. Кочерган. – 2-ге видання. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 368 с.
2. Шуменко О. А. Словотворчі потенції англомовних денумеративів / О. А. Шуменко // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2010. – № 8. – С. 445–447

СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ ГНЕЗДО В РУССКОМ И НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКАХ

Юсунов М.

(Сумской государственной университет)

Научный руководитель – канд. филол. наук, ст. преподаватель

Щигло Л. В.

Проблема комплексных единиц словообразования как универсальных деривационных подсистем естественного языка еще не получила своего фундаментального описания, и в лингвистической литературе отсутствуют исследования, посвященные всестороннему межъязыковому анализу данных образований [1]. Мы рассматриваем комплексные единицы словообразования русского и немецкого языков как особые формы систематизации производной лексики, и, в первую очередь, их наиболее очевидные разновидности: словообразовательное гнездо и его составляющие – словообразовательные пары, цепи и парадигмы.

В качестве одного из инструментов сопоставительного анализа используется когнитивный подход, позволяющий понять, «почему окружающая человека действительность осмыслена именно так, а не иначе» [2, 14].

Специфика структурно-семантической и номинативной конфигурации соотносительных словообразовательных гнезд русского и немецкого языков обусловлена следующими факторами:

1) разным количественным составом исследуемых словообразовательных гнезд, находящимся в определенной зависимости от степени интенсивности деривационных процессов;

2) специфическим набором производных, проистекающим из различий в обозначаемых ими понятиях. Номинативные единицы коррелирующих словообразовательных гнезд обнаруживают разную денотативную соотнесенность с внеязыковыми реалиями. При тождестве понятийного содержания средства его выражения в сопоставляемых языках также могут быть различными: одни и те же означаемые в одном языке могут быть словообразовательно маркированы, в другом выражаться на лексическом или синтаксическом уровнях;

3) наличием в русском и немецком языках специфических словообразовательных значений, характерных для той или иной части речи, а также производных с идиоэтническим компонентом семантики, что свидетельствует о неоднородном характере семантических приращений в процессе развития коррелятивных корневых морфем;

4) существованием в словообразовательных гнездах исследуемых языков специфических семантических зон и смысловых подгнезд, их внутриязыковым развитием и степенью номинативной дифференциации обозначаемой смысловой области;

5) разной репрезентацией одних и тех же системных явлений: спецификой способов словообразования, производящих основ, инвентаря словообразовательных средств, т.е. всего того, что определяет деривационную структуру входящих в гнездо производных слов, а также соотношением главных составляющих словообразовательного гнезда – словообразовательных цепей и парадигм.

Когнитивная интерпретация словообразовательных гнезд разных тематических групп позволяет выявить те или иные концептуальные сферы, определяющие этнокультурную специфику русского и немецкого языков и языкового сознания их носителей. Внутренняя форма производного слова в составе словообразовательного гнезда может выступать как средство познания ментального содержания и картины мира, представленной в конкретном языке с ее универсальными и культурно-специфическими характеристиками.

Итак, в рамках словообразовательных гнезд разносистемных языков можно установить когнитивные модели интерпретации явлений действительности, т.е. те понятийные области, которые в

большой степени подвержены словообразовательной детерминации, а следовательно, являются более значимыми для носителей языка.

1. Ширшов И. А. Толковый словообразовательный словарь русского языка: Комплексное описание русской лексики и словообразования / И. А. Ширшов. – М.: Русские словари, 2004. – 1002 с.
2. Кубрякова Е. С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. С. Кубрякова. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.

СЕМАНТИКО-СЛОВОТВІРНА МОТИВОВАНІСТЬ ПОХІДНОГО СЛОВА У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Ясинська А.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладач Щигло Л. В.

Мотивованість властива лише тим лексичним одиницям, які, зазнали дії словотворчих процесів, і за умови, що твірне та похідне слова мають формальну спільність.

Поняття семантико-словотвірної мотивованості похідних слів спочатку застосовувалося в практиці словотвірного аналізу, а вже потім знайшло відображення в теорії словотвору. Семантико-словотвірна мотивованість розуміється як виведення лексичного значення похідного з твірного на підставі лексико-семантичних та словотвірних чинників: подібності / відмінності, співвідношення обсягу семантичних структур тощо.

Семантико-словотвірна мотивованість поєднує два типи відношень між однокореновими похідними:

1) лексико-семантичні відношення, включаючи збіг / розбіжність змісту, співвідношення лексико-семантичних варіантів і обсягу семантичних структур твірних і похідних слів і семантичну співвіднесеність;

2) словотвірні відношення, які визначаються словотвірною похідністю.

З'ясування семантичного співвідношення твірної основи та похідних слів потребує виявлення інтегрального, що об'єднує твірні і похідні, та диференційного, що відрізняє похідні слова від твірних як з погляду семантики, так і структури.

На мовному рівні розрізняють три види мотивованості: знакову (семіотичну), формальну (словотвірну) та змістову (інтенціональну). Знакову мотивованість можна розуміти як мотивованість у вузькому сенсі, вона властива лексичним одиницям, які реально функціонують у мові у вигляді мовних знаків; тут слово мотивується самим фактом існування та вживання, бо в мові не існує абсолютно немотивованих слів. Усі вони пов'язані з відповідним значенням хоча б на рівні загальної лексико-семантичної категорії. До того ж лексична одиниця мотивується своїми системними характеристиками.

Формальну мотивованість поділяють на два типи: мотивованість за зовнішньою формою (фонетична / абсолютна) та за внутрішньою, де розрізняють морфологічну та семантичну. Морфологічна мотивованість визначається передусім словотвірною моделлю лексичної одиниці і витікає зі значення її компонентів. Вона залежить від взаємовідношень між формою та змістом похідного, від взаємовідношень між твірною основою та словотвірним формантом, від відношень між внутрішньою формою та значенням похідного в цілому. Семантична мотивованість є результатом взаємовідношень між словотвірним формантом та основою, між набутим та попереднім значеннями, між різними модифікаціями внутрішніх форм [1, 213; 2, 15]. З названими типами мотивації тісно пов'язана словотвірна мотивація – відношення між двома однокореновими словами, значення одного із яких:

- або визначається через значення іншого,
- або тотожне значенню іншого за всіма своїми компонентами, крім граматичного,
- або переноситься без зміни під час словотвірного акту з однієї частини мови в іншу.

Між внутрішньою формою, мотивацією і мотивованістю є суттєва різниця як у гносеологічному, так і у функціональному плані:

1) мотивація - процес, внутрішня форма – засіб, мотивованість – результат словотвірного акту;

2) внутрішня форма – регулярна характеристика будь-якого слова, мотивація властива не всім одиницям мови (її, наприклад, не мають кореневі слова), мотивованість – факультативна характеристика у словотворі, тобто за наявності одного й того ж акту мотивації вона може реалізуватися або ж втрачати свою актуальність;

3) мотивованість – наслідок взаємовідношення між внутрішньою формою та значенням, у той час, як мотивація головним чином стосується внутрішньої форми;

4) мотивованість та мотивація – характеризуються синхронією, а з'ясування внутрішньої форми найчастіше потребує розкриття етимології мовної одиниці;

5) ступінь мотивованості змінюється у зв'язку з еволюціонуванням значення слів, тоді як їх внутрішня форма відзначається стабільністю;

6) мотивованість надає внутрішній формі властивості екзоцентричності, тобто звернення до позначення, висвітлюючи найбільш яскраві сторони денотата;

7) мотивованість і внутрішня форма (як і мотивація) можуть різнитися за обсягом інформації, яку вони вміщують [3, 104].

Отже, наявність мотиваційних зв'язків між твірною та похідною основами уможливорює пояснення твірного через похідне, опис його реального змісту, а також допомагає виявити об'єктивну картину навколишнього світу і визначити сутність словотвірних процесів у когнітивному та прагматичному аспектах.

1. Ищенко Н. Г. Словообразовательная синонимия в современном немецком языке. – Киев: Издательский центр КГЛУ, 2000. – С. 213.
2. Fleischer W., Barz I. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. – Tübingen: Max NiemeyerVerlag.– 1995. – S.15.
3. Кияк Т. Р. О видах мотивированности лексических единиц // Вопросы языкознания. – 1989. – № 1. – С. 104.

Секція
"СТАТУС ВЕРБАЛЬНИХ ТА НЕВЕРБАЛЬНИХ
ЕЛЕМЕНТІВ У ІНТРАЛІНГВІСТИЧНОМУ ТА
ІНТЕРЛІНГВІСТИЧНОМУ ВЕКТОРАХ"

ВІДЕОВЕРБАЛЬНИЙ ТЕКСТ НІМЕЦЬКОМОВНОГО
ВЕРБАЛЬНОГО ДИСКУРСУ

Бикова О. Д.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Єрмоленко С. В.

Дослідивши питання відеовербального тексту німецькомовного рекламного дискурсу, можна зробити висновки, що реклама є багатогранним поняттям і єдиного визначення цього явища не існує. Більшість дослідників, по-перше, визначають рекламу як форму масової комунікації, а по-друге, звертають увагу на характер рекламного звернення і його вплив на масову або індивідуальну свідомість, що чиниться текстами реклами.

Комунікативна спрямованість і прагматична мета тексту впливають на структурну і композиційну моделі та на вибір мовленнєвих засобів впливу на адресата. Певні дослідники характеризують рекламний текст як функціональний комплекс, що інтегрує в собі ознаки публіцистичного, газетного, наукового і ділового стилів.

З лінгвістичної точки зору реклама є текст, словесний твір, що використовується в практичній діяльності. Серед жанрів реклами виділяють комерційні, політичні та науково-технічні рекламні тексти.

Стратегія побудови мовного акту базується на гіпотезі про ситуацію і уявлення про адресата тексту, включаючи такі параметри, як соціально-рольові, психологічні, професійні та інші характеристики. На стратегію рекламного тексту впливають цілі, прагматична установка адресанта, специфіка референта, етапи рекламної кампанії та канал повідомлення. Урахування реакції адресата, що передбачалася, знання цілей і завдань конкретного рекламного тексту визначають саму специфіку кожного рекламного звернення, яке проявляється в використанні того або іншого різновиду жанру.

Основними структурним компонентами реклами є вербальний текст, візуальний ряд і звучання. У структурі рекламного повідомлення також виділяють "первинний дискурс", що являє собою

пропозицію товарів і послуг, що рекламуються, і "вторинний дискурс", який демонструє суспільні цінності, рольові, соціальні, гендерні стереотипи, що існують у конкретному суспільстві на даному етапі [1, 339].

Лексичне наповнення рекламних текстів складається із загальноновживаної, загальнонаукової, термінологічної та семантично та стилістично забарвленої лексики. Основними рисами рекламного тексту є структурно-семантична і композиційна організація тексту спрямовані на полегшення сприйняття інформації, привернення уваги, створення інтересу, спонукання реципієнту до дії, наявність оцінного елементу, наявність емпатичного елементу та наявність невербальних компонентів [2, 10].

Проаналізувавши текст реклами, можна сказати, що він виконує ряд певних функцій. Кінцевою метою рекламного тексту є переконання читачів у користі об'єкту, що рекламується. Ефект впливу реклами заснований на правильному використанні ряду лінгвістичних і психологічних феноменів і закономірностей. Рекламний текст включає в себе всі вербальні і невербальні засоби, що виражають необхідну інформацію і доносять її до реципієнта, а також обумовлюють реакцію на неї.

Реклама використовує різні канали масової комунікації, які дозволяють встановлювати і підтримувати контакти з масовою аудиторією. Вона також являє собою потужний засіб маніпуляції свідомістю суспільства. Маніпуляція може бути здійснена шляхом звернення до людських емоцій, до соціальних установок та до уявлення реципієнта про світ.

Використання стилістичних засобів на графічному рівні направлене на реалізацію стратегії привернення уваги до рекламного тексту на основі його структурної організації. Займенники є основним засобом реалізації такої комунікативної тактики, як інтимізація оповіді і діалогізація.

Важливим етапом розробки реклами є не лише підбір влучних виразів, стилістичних засобів та прийомів, але й візуальне оформлення реклами. Реципієнт рекламного повідомлення сприймає будь-яку візуальну інформацію швидше, а її дія часто сильніша, ніж у текстової. Візуальні елементи сприяють вирішенню цілої низки завдань: привертати увагу цільової аудиторії, тлумачити зазначені в тексті якості товару чи послуги, підкреслювати їх унікальність,

утримувати інтерес у ході сприйняття реклами та створювати атмосферу довіри [3, 2].

Важливу роль при створенні ефективного рекламного зображення відіграє чинник емоційності. Також одним з найважливіших композиційно-графічних засобів є колір, котрий виконує важливі функції привернення уваги, сприяння розумінню суті товару, поліпшення запам'ятовування та формування позитивного ставлення до реклами у реципієнтів.

1. Велика І. В., Реклама як інструмент формування масової свідомості суспільства // Наукові записки (Серія "Філологічні науки"). – 2010. – № 89 (5). – С. 338–341.
2. Соколова І. В. Інформаційно-реklamний текст як тип тексту // Філологічні трактати. – Суми., 2009. – № 3. – 11 с.
3. Дмитрієва В. В. Рекламне повідомлення як носій візуальної комунікації // Наукові записки (Серія "Філологічні науки"). – 2008. – № 7. – С. 218–223.

ЗМІСТ

С Е К Ц І Я «МОВА ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА В АНТРОПОЦЕНТРИЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ»

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ, ЯК СПОСІБ САМОВИРАЖЕННЯ СТУДЕНТІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ). <i>Боклаг Н. П.</i>	3
ВІЙСЬКОВІ КОМАНДИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ. <i>Будко Г. І.</i>	5
СПЕЦИФІЧНІ РИСИ КОМУНІКАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ. <i>Васильєва А. О.</i>	7
ЛІНГВО-КОГНІТИВНІ АСПЕКТИ ЧИСЛІВНИКІВ АНГЛІЙСЬКИХ ПАРЕМІЙ. <i>Грамотіна В. О.</i>	9
ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИЧНОЇ СТРУКТУРИ БАГАТОЗНАЧНИХ СЛІВ. <i>Гребченко А. О.</i>	11
ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ МОЖЛИВИХ ТЕКСТОВИХ СВІТІВ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВОКОГНІТОЛОГІЇ. <i>Денісова Д. Д.</i>	13
СПЕЦИФІКА АКТУАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ВОДА» У НЕБЛИЗЬКОСПОРІДНЕНИХ МОВАХ. <i>Зінченко О. С.</i>	15
ЛІНГВІСТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ «МРІЯ» НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ А НІМЕЦЬКОЇ МОВ. <i>Ковнацька Д. В.</i>	17
КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ЛІНГВОКОГНІТИВНОГО АНАЛІЗУ. <i>Козуниця А. Ю.</i>	19
ПРО ЗАСОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ЖІНКА» У НЕБЛИЗЬКОСПОРІДНЕНИХ МОВАХ. <i>Колій Д. О.</i>	22
ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. <i>Коржова Є. О.</i>	25
ГЕНДЕР ЯК АНТРОПОЦЕНТРИЧНЕ ПОНЯТТЯ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЧНІЙ ПАРАДИГМІ ЗНАНЬ. <i>Коцюба А. А.</i>	26
СУБСТАНТИВОВАНІ ПРИКМЕТНИКИ ТА ДІСПРИКМЕТНИКИ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ). <i>Кучмій О. О.</i>	28
СУЧАСНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВЕРБАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ. <i>Малей А. В.</i>	30
КАТЕГОРІЇ СХВАЛЕННЯ ТА НЕСХВАЛЕННЯ ЯК ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МОРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ. <i>Матлахова О. І.</i>	32
ПОХІДНІ ДЕНУМЕРАТИВИ ЯК СЛУЖБОВІ СЛОВА. <i>Моїсеєнко М. В.</i>	34
ЕКСПЛІЦИТНО-ПЕРФОРМАТИВНІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ. <i>Пархоменко В. О.</i>	36
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВТОРИННИХ КОНСТРУЮВАНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ. <i>Плавич І.</i>	39

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТЕРЕОТИПІВ. <i>Серженко Г. В.</i>	40
SLANG. PROBLEMS OF DEFINITION. <i>L. Tarap</i>	42
О ПРОТИВОРЕЧИЯХ УРОВНЕВОЙ КОНЦЕПЦИИ ЯЗЫКА. <i>Таукчи А. С.</i>	44
МОВЛЕННЄВИЙ СТАТУС ЛАКУНАРНОСТІ. <i>Тимошик А. В.</i>	47
ІМПЛІКАЦІЯ В РЕКЛАМНОМУ ТЕКСТІ. <i>Філіпенко А. В.</i>	49

С Е К Ц І Я "ПЕРЕКЛАД ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ"

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ САЛТИКОВИМ ВІРША ДЖ. Г. БАЙРОНА "THE SPELL IS BROKE". <i>Левченко К. С.</i>	51
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БРИТАНСЬКИХ АНЕКДОТІВ. <i>Ткаченко К. І.</i>	53
ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ПОРЯДКУ СЛІВ У ПОЛЬСЬКОМУ РЕЧЕННІ ПРИ ЗВОРОТНОМУ ПЕРЕКЛАДІ. <i>Ткаченко К. І.</i>	55

С Е К Ц І Я "ДИСКУРСИВНА ЛІНГВІСТИКА"

МОВЛЕННЄВИЙ АКТ НЕЗГОДИ В СУЧАСНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ. <i>Азаренко А. Ю.</i>	57
МАТЕРІАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ НЕГАЦІЇ. <i>Гема М. Л.</i>	59
КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ЛЕКСЕМИ "ONE" (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ). <i>Грінченко А. І.</i>	62
ІНТЕРАКЦІЯ СТРАТЕГІЙ ТА ТАКТИК У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Громак М. В.</i>	65
МЕМИ ТА ТРОЛЛІНГ У СУЧАСНОМУ КОМП'ЮТЕРНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Король А. П.</i>	67
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕВФЕМІЗМІВ У АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ БАРАКА ОБАМІ). <i>Кравець Л. С.</i>	69
ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ТА ДИСКУРСНІ АСПЕКТИ НЕПОРОЗУМІННЯ ЯК ТИПУ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ. <i>Литюга Ю. В.</i>	71
ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СКОРОЧЕНЬ В АНГЛОМОВНОМУ ДІЛОВОМУ ДИСКУРСІ. <i>Маринченко К. В.</i>	73
ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ "SILENCE" НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНІХ ДИСКУРСІВ КОРЕЛЮЮЧИХ МОВ. <i>Рудич Н. С.</i>	74
ТАКТИКИ АРГУМЕНТАЦІЇ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЗМІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРЕСИ НІМЕЧЧИНИ). <i>Сідліченко О. С.</i>	77
СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ НА РІЗНИХ МОВНИХ РІВНЯХ НА ПРИКЛАДІ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕКСТІВ-ВІДГУКІВ. <i>Ставничий І. В.</i>	79
АРХІТЕКТОНІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ	

ГЛЯНЦЕВИХ ЖУРНАЛІВ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ. <i>Чепурна В. В.</i>	81

С Е К Ц І Я "ПРОБЛЕМИ СТИЛІСТИКИ І ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ"

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ-ІНТЕРВ'Ю У СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ПРЕСІ. <i>Бих С. С.</i>	84
РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ МОДАЛЬНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ. <i>Дуніна К. І.</i>	86
ФРАЗЕОЛОГІЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НЕГАТИВНИХ ЕМОЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВНИХ КАРТИНАХ СВІТУ. <i>Забара Ю.</i>	87
МОЛОДІЖНА ЛЕКСИКА У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ. <i>Коваленко Ю. В.</i>	91
СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ-РЕГУЛЯТИВУ. <i>Кузьменко І. М.</i>	93
ТЕХНОЦЕНТРИЧНА МЕТАФОРИКА. <i>Лакізіна С. В.</i>	95
ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ З КОМПОНЕНТОМ «ЧАСТИНА ТІЛА». <i>Пономаренко М.</i>	96
МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА ЯК ГАРАНТ КОМУНІКАТИВНО УСПІШНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОМОВИ. <i>Ткаченко К. І.</i>	98
ФУНКЦІОНУВАННЯ КАТЕГОРІЇ ЕМОТИВНОСТІ У ТЕКСТАХ-РЕГУЛЯТИВАХ (НА МАТЕРІАЛІ РЕКЛАМ ХУДОЖНИХ ТВОРІВ). <i>Трофимець Д. П.</i>	100

С Е К Ц І Я "МЕТОДОЛОГІЯ Й МЕТОДИКА СУЧАСНИХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"

ТИПОЛОГІЯ ПЕРСОНАЖІВ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ АВТОРСЬКИХ КАЗКАХ. <i>Бергазова Д. С.</i>	103
ВНУТРІШНЯ МОВА ЯК КОМПОЗИЦІЙНИЙ ЕЛЕМЕНТ РОМАНУ ДЕНА БРАУНА «КОД ДА ВІНЧІ». <i>Дорошенко Є. О.</i>	105
ВІДОБРАЖЕННЯ ПСИХІЧНОЇ РІВНОВАГИ ПЕРСОНАЖА В СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ: ЛІНГВО-КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ. <i>Крившенко О. В.</i>	107
ВЖИВАННЯ ТА СПОСОБИ ТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ТВОРАХ ФЕНТЕЗІ. <i>Литвиненко М. В.</i>	110
СЕМАНТИЧНА НАДМІРНІСТЬ У РОЗМОВНОМУ СТИЛІ МОВЛЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ П'ЄСИ ОСКАРА УАЙЛЬДА "ЖІНКА, НЕ ВАРТА УВАГИ"). <i>Мащенко К. Г.</i>	112
СЕМАНТИКА КОЛЬОРОВОЇ І ЗВУКОВОЇ СИМВОЛІКИ ДЕТЕКТИВНИХ ОПОВІДАНЬ Е. ПО. <i>Медвідь А. А.</i>	114

THE PROBLEM OF MORAL AND SOCIAL DECLINE IN ANTIUTOPIAN NOVEL. <i>Ostrowska I. G.</i>	116
МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ РАДОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ СОМЕРСЕТА МОЕМА «ТЕАТР»). <i>Рагуванова Ю. Г.</i>	119
СТАНОВЛЕННЯ ДЕТЕКТИВУ ЯК ЖАНРУ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ. <i>Цимбал М. В.</i>	124

С Е К Ц І Я "СЛОВОТВІР ГЕРМАНСЬКИХ ТА СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ"

ЗАСОБИ СЛОВОТВОРУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ. <i>Анісова А. Р.</i>	126
СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ДЕНУМЕРАТИВІВ-ІМЕННИКІВ. <i>Голубченко Н. О.</i>	127
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНЕ БУТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ТВОРЕННЯ ДЕНУМЕРАЛЬНИХ СЛІВ ONLY, ALONE, BETWEEN. <i>Здоровцова Н. І.</i>	128
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛАТИНСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ. <i>Любич С. В.</i>	131
ЯВИЩЕ ТЕЛЕСКОПІ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ. <i>Медвідь К. М.</i>	133
ФУНКЦІОНАЛЬНІ ДЕВІАЦІЇ ЛЕКСЕМИ ONE. <i>Совенко А. М.</i>	135
ЧАСТИНОМОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ЧИСЛІВНИКІВ ONE, TWO. <i>Ткаченко М. О.</i>	136
АД'ЕКТИВНІ ДЕРИВАТИ З КОМПОНЕНТОМ –LY. <i>Ульянченко О. В.</i>	138
СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ ГНЕЗДО В РУССКОМ И НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКАХ. <i>Юсупов М.</i>	139
СЕМАНТИКО-СЛОВОТВІРНА МОТИВОВАНИСТЬ ПОХІДНОГО СЛОВА У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ. <i>Ясинська А.</i>	141

С Е К Ц І Я "СТАТУС ВЕРБАЛЬНИХ ТА НЕВЕРБАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ІНТРАЛІНГВІСТИЧНОМУ ТА ІНТЕРЛІНГВІСТИЧНОМУ ВЕКТОРАХ"

ВІДЕОВЕРБАЛЬНИЙ ТЕКСТ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ВЕРБАЛЬНОГО ДИСКУРСУ. <i>Бикова О. Д.</i>	144

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА
СПОРТУ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

До друку та в світ

дозволяю на підставі

“Єдиних правил”, п.2.614

Заступник першого проректора –
начальник організаційно-методичного
управління

В. Б. Юскаєв

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 15–16 березня 2013 року)

Усі цитати, цифровий та
фактичний матеріал,
бібліографічні відомості перевірені,
запис одиниць
відповідає стандартам

Відповідальний за випуск

Т.в.о. декана факультету

І. К. Кобякова

В. В. Опанасюк

Суми
Сумський державний університет
2013

Наукове видання

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 15–16 березня 2013 року)

Відповідальний за випуск І. К. Кобякова
Комп'ютерне верстання Н. М. Балакіревої

Стиль та орфографія авторів збережені.

Підписано до друку 27.02.2013.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 8,84. Обл.-вид. арк. 9,82. Тираж 70 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.

Перекладацькі інновації: матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 15–16 березня 2013 р. / редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. В. Ємельянова та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – 151 с.

У матеріалах подані тези III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Перекладацькі інновації». До збірника увійшли наукові дослідження, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, мовознавства, лінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних літературознавчих досліджень.

Для мовознавців, перекладачів, викладачів та студентів філологічних та перекладацьких факультетів.